

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ہزار سال دی محبت

پنجابی ناول

سید غضنفر حسین بخاری
ایم. فل پنجابی زبان و ادب

مجلس سید شریف شاہ بخاری

HAZAR SAL DI MOHABAT
BY
Syed Ghazanfar Hussain Bukhari

سبھے حق مجلس سید شریف شاہ بخاری دے ناں

This Book is copyright under the Majlis Syed Shareef shah Bukhari

No reproduction without permission.

پہلی چھاپ : اپریل 2013

First Editon: April 2013

ناول اندر بیان ہووے ناں، نکانے حالات و واقعات سبھے خیالی نیں

This Book is a work of fiction. Name, characters,

places and incidents are either the product of the author.

imagination or are used fictitiously. any resemblance to

actual events or locales or persons, living or dead, is entirely

coincidental.

مُل: 300

مجلس سید شریف شاہ بخاری

پنڈ دوہڑ عظمیت حافظ آباد پنجاب

Majlis Syed Shareef shah Bukhari

pind Dhotta Azmat (Hafizabad)

Bukhare@yahoo.com

0333.3331983 03003000063

چڑھاوا

اپنے استاد محترم ڈاکٹر نوید شہزاد صاحب ہوراں دے ناں
جیہناں نے پنجابی زبان دے کم نوں اگے ودھان لئی
ہمیش میری کنڈ تھاپڑی

گجھ لکھاری بارے

ناں : سید غضنفر حسین بخاری

ولد : سید مظہر حسین اظہر بخاری

جمن ورہا : ۸ جنوری ۱۹۸۳ء

جمن بھوئیں : دوہڑہ عظمت شریف (حافظ آباد)

تعلیم : ایم. فل پنجابی زبان و ادب

ایم. اے پنجابی، ایم. اے اُردو،

ایم. اے اسلامیات

لکھاری دیاں دوجیاں کتاباں

- ۱- سبد گلہائے ملت (تذکرہ بزرگان دین)
- ۲- میرا پیر (تذکرہ مشائخ دوہٹہ عظمت شریف)
- ۳- سورج اُگن توں پہلاں (افسانے)
- ۴- عین شین تے قاف (ناول)

لکھاری دیاں چھپن والیاں کتاباں

- ۱- مکے وچ بھاگاں والی سویر (پنجابی نثر وچ سیرت النبی ﷺ)
- ۲- اُصول سیرت نگاری کی روشنی میں ضیا النبی ﷺ کا تحقیقی جائزہ
- ۳- وارث شاہ اور قرآن
- ۴- محبت پچھل پیری اونتری (ناول)
- ۵- محبت بھاڑ میں جائے (ناول)

پاہ پُٹھی سسی اُٹھی کابلی جیویں چھیڑو مال کھڑاوائے
اوس سُنجی دُٹھی سوت پنن دی اوہنوں ہوت نا نظری آوے
اوس پٹ پٹ لال کیتے پٹ دویں پٹ پٹیاں خاک رولاوے
مُٹھی گئی وت میٹ مُٹھی شاہ دُگ پُٹھی غش کھاوے
(سید شریف شاہ بخاریؒ)

(۱۹۱۲ء تا ۲۰۰۵ء)

(1)

پنڈ نور پور
بدھ دا دینہہ
سیالاں دی رُت
سرگی دا ویلا

اسلم کمیار دے گھر ویاہ توں کنیاں ورہیاں مگروں پتر جمیا۔ کمیاراں دی ساری
برادری چوکھی خش سی کیوں جے اج توں اگدوں اسلم کمیار اولاد ورگی دولت توں
سکھنا سی۔ اج رب نے اوہدی تینویں جنتے دی جھولی وِچ پھلاں ورگا پتر پا دتا
سی۔ جنتے دا سدھاناں جنت بی بی سی پر سبھے اوہنوں جنتے آکھدے سن۔ اسلم
تے اوہدے کوڑے نوں پتر دے آن دا چوکھا چاء سی۔ اج دے اُگن والے
سورج دا چانن اوہنوں انتاں دا چنگا لگ رہیا سی۔ ہلے سورج دی ٹکی تھوڑی ای
نکلی سی اوہ اپنے پنڈ دے سبھ توں وڈے زمیندار انصر ذیلدار نوں خشی دی خبر دسن
لی ذیلداراں دے ڈیرے ول پُجیا۔ اوہناں نوں خشی دی خبر سنان توں مگروں
جدوں اوہ اپنے گھر ول آرہیا سی اوہنوں مولوی صاحب ملے جہناں نے جاتک
دی مبارک دتی۔ مولوی ہوراں نیں ای جاتک دے کن وِچ بانگ دتی۔ منڈے
دا ناں لیاقت رکھیا گیا۔

پنڈ نورپور
بدھ دا دینہہ
سیالاں دی رت
شام دا ویلا

نورپور پنڈ دے سبھے توں وڈے زمیندار انصر زیلدار دے گھر ویاہ توں کنیاں
ورہیاں مگروں گڑی جی۔ انصر زیلدار تے اوہدی سوانی کلثوم انتاں دے خوش سن۔
ایس خوشی پاروں اوہناں نے پورے نورپور وچ مٹھائی ونڈی نالے سارے پنڈ
نوں دوجے دینہہ روٹی دا سدا دتا۔ زیلداراں نے سارے نورپور دی روٹی ورجی۔
اج توں اگدوں نورپور دے زمیندار انصر زیلدار کول سبھ گجھ ہے سی پر رب نے
اوہنوں اولاد ورگی اٹھلی دولت توں محروم رکھیا ہو یا سی۔ پر اج رب نے سبھے
سدھیاں پا دتیاں سن۔

کیمیاں ماٹیاں لسیاں نوں زیلداراں دے ڈیرے اندر چوکھے آدر بھال
روٹی دتی گئی۔ نورپور پنڈ زیلداراں دی خوشی وچ برابر دا شریک سی۔ گڑی دا ناں
ہاجرہ رکھیا گیا۔ چوکھے چاواں، رتجھاں تے لاڈاں نال ہاجرہ دی دیکھ بھال ہو
رہی سی۔ اکو دینہہ لیاقت تے ہاجرہ جے۔ لیاقت نے اک کمی دے گھر نوں
چاواں نال بھر دتا سی تے ہاجرہ پاروں زیلداراں دے گھر خوشیاں تے چاواں دا
مینہہ ورھن لگ پیا سی۔

(۲)

ویلا لنگھدا گیا۔ نکیاں ہوندیاں لیاقت دا چوکھا وقت زیلداراں دے گھر ای
لنگھدا۔ اوہ جدوں ہاجرہ نوں ون سونے کھڈونیاں نال کھیڈدا ویکھدا تے اوہدے

دل وچ رولے پئے جانڈے۔ اوہنے کئی واری اڑی کر کے اپنے پیونوں آکھیا
 سی پئی اوہنوں وی ایس طرحاں دے کھڈونے چاہیدے نیں پر اوہدا پیو اوہنوں
 ہمیش گلاں باتاں راہیں ٹال دیندا۔ اوہ ہاجرہ نال رل کے کھیڈدا۔ ہاجرہ اوہنوں
 کھیڈن لئی اپنے کھڈونے دے چھڈدی۔ دوویں کھیڈ دیاں آپو وچ کدی کدی
 کھبڑ وی پیندے سن۔ آپو وچ رُس پیندے پر ایہہ روسا وقتی ہوندا جھٹے مگروں فیہ
 دوویں ہسن کھیڈن لگن پیندے۔

لیاقت محسوس کردا سی پئی اوہدا پیو ہاجرہ نال بہتا پیار کردا اے۔ اوہنوں اپنیاں
 کدھاڑیاں تے چُک کے ہوٹے وی دیندا اے۔ پر اوہنوں کدے وی اوہنے
 پیار نال سد وی نہیں سی ماریا۔ ایس گل دا اظہار اوہنے خورے کئی واری اپنی ماں
 جنتے نال وی کیتا سی۔ پر اوہدی ماں اوہنوں اگوں ٹال دیندی سی۔ لیاقت تے
 ہاجرہ ہمیش رل کے کھیڈدے، جے کدے لیاقت نے نہ آونا اوہنے اڑی کر کے
 ذیلدار ہوراں نوں آکھنا پئی اوہ اسلم نوں آکھن لیاقت نوں سدے تاں جے میں
 اوہدے نال گڈی گڈے دا ویاہ رچان کھیڈ سکاں۔

لیاقت دا پیو اسلم کیمار انصر ذیلدار ہوراں دا کاما سی۔ اسلم پنجتالی ورہیاں دا
 ہنڈیا بندہ سی۔ کیمار دُھرتوں ای ذیلداراں دے نوکر سن۔ اسلم کیمار دا پیو بشیر وی
 ذیلداراں دے ایس گھرانے دا نوکر سی۔ اوہدے مرن توں مگروں اسلم نوں
 اوہدے پیو دی تھاں تے ذیلداراں نے اپنا کاما رکھ لیا سی۔ اوہ ذیلداراں دا حقہ
 بھجانداتے اوہناں دیاں مجھاں نوں پٹھے پانددا۔ ذیلداراں نے پنڈ دے وچکار
 اوہنوں ہٹی وی بنا کے دتی ہوئی سی تاں جے اوہدا لانگھا چنگی طرحاں ہو جایا
 کرے۔ ہٹی دی بھوئیں وی ذیلداراں نے ای دتی سی۔

ویلا لنگھدا جا رہیا سی۔ لیاقت تے ہاجرہ وڈے ہو گئے۔ ہاجرہ ہن پردہ کردی سی۔ لیاقت نے وی ذیلداراں دے گھر جانا چھڈ دتا سی۔ کیوں جے ایس طرحاں کرن دا اوس نوں اوہدے اے اسلم کیمیا نے آکھیا سی۔ لیاقت نے پنجویں تیکر تعلیم نورپور دے پرائمری سکول توں حاصل کیتی سی۔ ایہدے توں مگروں اوہنے نال دے پنڈ سلطان پور وچ اُسرے ہائی سکول وچ داخلہ لے لیا۔ ہائی سکول دے سبھ توں ذہین طالب علم لیاقت دی پڑھائی دا سارا خرچہ ذیلدار ای کردے سن۔ ہائی سکول تیکر تعلیم حاصل کرن توں مگروں شہر والے کالج وچ داخلے لئی پیسے وی انصر ذیلدار نے ای دتے سن۔ اپنے کالج دا سبھ توں ذہین مُنڈا لیاقت بی. اے دے اخیر لے ورہے دا طالب علم سی۔

ہُن لیاقت شہر والے کالج وچ فورٹھ ایئر دا طالب علم سی۔ نورپور توں شہر دا پنہ منے گو گھنٹے دا سی ایس لئی لیاقت او تھے ہوٹل وچ ای رہندا۔ شہر وچ باوے اکبر شاہ دی درگاہ چوکی مشہور سی۔ او تھے ہر ویلے آن جان والیاں دا رش لگا رہندا سی۔ باوے ہوراں دے روضے تے انتاں دا رش رہندا۔ لیاقت وی جمعرات نوں کالجوں تہچھانہ نورپور ول پرتدے سے باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے جاندا کیوں جے او تھوں مکھانیاں دا لنگر لہندا سی۔ اوہ مکھانیاں دی شربنی چوکھے چاء نال لیندا تے اپنے سائیکل تے چڑھ پیندا تے اوہدا مونیہ گھر ول کر لیندا۔ گھر آ کے مکھانے اپنی ماں جنتے نوں دیندا۔ اوہدی ماں دا منن سی پئی اکبر شاہ ہوراں دے لنگر اندر چوکی برکت ہوندی اے۔ جمعے دی سرکاری چھٹی ہون پاروں اوہ ہر جمعراتی نورپور آ جاندا سی۔ انصر ذیلدار دو واری ممبر اسمبلی چُپیا جا چکيا سی۔ ہُن وی اوہ صوبائی اسمبلی دا ممبر سی۔ چوکھے سوہنے سبھ تے چنگے

ورتارے پاروں اوہنوں نورپور دیاں لوکاں دے دلاں وِچ اُچی تھان متھی جاندی
 سی۔ ماڑیاں لسیاں دی مالی مدد کرنا تے اوہناں نوں پیش آن والیاں اوکڑاں وِچ
 اوہناں دی بانہہ پھڑنا انصر ذیلدار دا شیوہ سی۔ اوہدے ڈیرے اندر ہر ویلے لوکاں
 دا رش لگ رہندا سی۔ لوک اپنیاں عرضیاں پیش کردے کیوں جے ممبر اسمبلی ہوں
 پاروں لوکاں دیاں عرضیاں اعلیٰ حکومتی عہدے داراں تکیر اپڑ جاندیاں تے اوہناں
 دے کم توڑ چڑھ جاندے۔

(۳)

ہاجرہ دی ماں کلثوم چوکھے سبھا والی سوانی سی۔ کلثوم پنجتالیہہ ورہیاں دی،
 سوہنی شکل، درمیانے قد، بھرویں جُستے والی، گوری چٹی تے وڈیاں وڈیاں اکھاں
 والی زنانی سی۔ شکلوں ویکھیاں ای اوہ ذیلدارانی لگدی سی۔ ہاجرہ دا پیو انصر
 ذیلدار اُچے لمے قد والا، پنجاہ ورہیاں دا تگڑے جُستے تے رُعب داب والا بندہ
 سی۔ انصر دیاں چٹیاں وڈیاں وڈیاں مچھاں اوہدی شخصیت نوں ہور رُعب دار
 بناندیاں سن۔ ذیلداراں دے ٹبر اندر کڑیاں نوں پڑھان دا رواج کوئی نہیں سی۔
 پر ہاجرہ اکلے ہوں پاروں انصر ذیلدار دی چوکھی لاڈلی دھی سی۔ ایس لئی ہاجرہ دی
 پڑھائی دا اُچھا پر بندھ کیتا گیا سی۔ مڈھلی تعلیم اوہنے شہر دے پرائیوٹ سکول توں
 حاصل کیتی۔ ہر روز ذیلداراں دا ڈرائیور یوسف پولی ہاجرہ نوں شہر لے جاندا تے
 چھٹی ویلے چکھانہ لے آندا۔ میٹرک چوکھے چنگے نمبراں نال پاس کرن توں
 مگروں اوہنے اپنے ابا جی نال ضد کیتی پئی اوہنے ایف. ایس. سی کرنی اے۔
 اوہدے دل دی ایہہ سدھر سی پئی اوہ ایم. بی. بی. ایس ڈاکٹر بنے۔ تاں جے پنڈ
 وِچ پرائیوٹ ہسپتال کھول کے لوکاں دا مُفت علاج کرے۔ انصر کیوں جے آپ

وی رحم دل تے چنگے سبھا والا سی ایس لئی اوہنے ہاجرہ نوں ایف. ایس. سی وِچ داخلہ لے دتا سی۔ ہاجرہ کیوں جے چوکی ذہین تے انتاں دی پڑھاگو کڑی سی ایس کارن ایف. ایس. سی وِچوں چوکھے چنگے نمبر آن پاروں اوہدا میڈیکل کالج وِچ داخلہ اوپن میرٹ تے ای ہو گیا۔

”تہانوں پتہ اے..... ہاجرہ دا میڈیکل کالج وِچ اوپن میرٹ تے داخلہ ہو گیا اے۔“ کلثوم نے بڑے چاء نال انصر نوں دسیا۔

”میں تے پہلے ای آکھدا ساں میری دھی سو پُتر اں ورگی اے۔ مینوں پہلاں ای پتہ سی ایہدا انٹری ٹیسٹ آرام نال پاس ہو جانا اے۔“ انصر نے اپنی تیئیں کلثوم کول صوفے تے بٹھدیاں آکھیا۔ ذیلدار دے مکھ تے انتاں دی خوشی صاف دکھائی دے رہی سی۔

”بڑی تہاڈی دھی نہیں میری وی دھی اے۔“ کلثوم نے ہسدیاں انصر ول دیکھدیاں آکھیا۔

”میں تے دم دم نال رب دا شکر ادا کرنا واں جینے ایڈیاں بھاگاں والی دھی سانوں دتی۔ میں اسمبلی وِچ بڑے فخر نال اپنے بیلیاں نوں دسنا واں پئی میری دھی انتاں دی ذہین اے۔ اوہ میری دھی نہیں میرا پُتر اے۔“ انصر ذیلدار نے کہیا۔

”سو پُتر اں ورگی ساڈی دھی اے ایہدے وِچ کوئی شک نہیں۔“ کلثوم نے کہیا۔

”ابا جی!! تہاڈیاں دُعاواں نال میرا ایم. بی. بی. ایس وِچ داخلہ ہو گیا۔“ ہاجرہ نے کمرے وِچ وڑدیاں چوکھے چاء نال اپنے داخلے دی خبر سنائی۔

”جی دھیئے مینوں تیری ماں نے دسیا اے۔ رب ایس طرحاں ای تینوں ہمیش
کامیابیاں نال نوازے جیوندی رہو۔“ انصر نے ہاجرہ دے سرتے پیار دیندیاں
آکھیا۔

”بابا جی ایہہ سبھ تہاڈیاں دُعاواں نیں۔ مینوں ہُن اوہ سُننا پورا ہوندا دکھالی
جاپ رہیا اے۔ اوہ سبھ چوکھا نیڑے جاپ رہیا اے پئی میں نورپور دیاں لوکاں
لئی ہسپتال بناواں گی۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”پنڈ دے لہندے پاسے جیہڑی ساڈی بھونیں اے اوہدے متھے والے کِلے
تے اساں ہسپتال بنانا اے۔“ کلثوم نے صلاح دیندیاں آکھیا۔

”جس طرحاں تسیں ماواں دھیاں آکھو گیاں اوس طرحاں ای ہووے گا۔“
انصر نے صوفے توں اٹھدیاں آکھیا۔ اینا آکھ کے اوہ باہر ڈیرے ول نکل گیا۔

(۴)

سیالاں دی اک ٹھنڈی شام۔ نورپور پنڈ دیاں پتیاں شاموں شامی جگن لگ
پنیاں۔ پنڈ دے وچکار اسلم کیمار اپنی ہٹی وچ بیٹھا ہویا اے۔

کیہ حال بنی اسلم..... ہر ویلے کیہناں سوچاں وچ گھبیا رہنا ایس؟“ اکبر
مصلی نے اسلم دی دُکان وچ وڑدیاں آکھیا۔

”او آ بنی اکبر اتھے آ جا.....“ اوہنے اپنے نالدی گرسی ول اشارہ کردیاں
آکھیا۔

بس کیہ دساں لیاقت دی پڑھائی مکن والی اے۔ سوچناں اینا پڑھن توں
مگروں وی جے کر ہُن اوہنوں نوکری نالھی تے فیر کیہ بنے گا.....؟“ تنگاری
وچ پئے اگ دیاں کولیاں ول ہتھ کر کے سیک لیندیاں اسلم کیمار نے آکھیا۔

اوہ ایہدے وچ چٹنک ہون والی کیہڑی گل اے۔ امتاں دا ذہن اے تیرا
 مُنڈا۔ نوکری لبھ جائے گئی تُوں پریشان نہ ہو۔ ذیلدار ہوراں نوں آکھ کے کوئی
 سفارش کروا لوں یار تُوں تے ایویں ای گھاہر گیا ایں.....“ اکبر مصلیٰ نے کہیا۔
 ”اگے وی سبھے کجھ ذیلدارں دا ای دتا ہویا اے۔ رب توں بعد جے کر
 ساڈی کسے بانہہ پھڑی اے تے اوہ ذیلدار نیں میں تے اوہناں دے احساناں
 دا بدلہ قیامتیں وی نہیں لاہ سکدا۔ بس دل کردا اے اوہناں تے ہور بھار نہ
 پاواں۔“ اسلم نے کہیا۔

”سچ آکھیا ای۔ ذیلدار ہوریں جس طرحاں لوکاں دی سیوا کردے نیں۔
 رب دی سونہہ انج لگدا اے جس طرحاں ایہہ بخشیاں رُوحاں ہون۔“ اکبر مصلیٰ
 بولیا۔

”آہو سچ آکھیا ای یار! بس رب کدی ذیلدار ہوراں نوں پتر وی دے
 چھڈدا تے فیرستے ای خیراں ہو جانداں۔“ اسلم نے آکھیا۔
 ہاں ہی اولاد، مال، سبھ کجھ رب دے ہتھ وچ اے۔ جیہنوں چاہوندا اے
 دھیاں دے چھڈدا اے جیہنوں چاہوندا پتر دے چھڈدا اے۔“ اکبر مصلیٰ نے
 ٹھنڈا ہوکا بھر دیاں آکھیا۔

اپنے وچ کفتاں دیاں بانگاں ہون لگ پیاں۔ اسلم نے ہٹی دی گنڈی
 چاڑھن توں مگروں جنڈرا ماریا تے دوویں مسیت ول ٹر پئے۔

(۵)

”ابا جی میں ہوٹل وچ رہنا اے کیوں جے ہُن میڈیکل دی کلاس اے
 ایس لئی اوور ٹائم وی لانا پوے گا۔“ ہاجرہ نے کھانے والی میز دے پاسے تے

پئی گُرسی تے پٹھدیاں انصر ذیلدارنوں آکھیا۔
 ”ہاں دھیئے جے کر تُوں ایہہ سمجھنی ایں پئی تیرے روز گھر آن نال پڑھائی دا
 ہرج ہوندا اے تے فیر تُوں ہوٹل وچ رہ لے سانوں کوئی اعتراض نہیں ہے۔“
 انصر بولیا۔

”ہاجرہ گھر نہ ہووے تے میرا دل کاہلا پین لگ پیندا اے۔ میں کس طرحاں
 ایہدے توں منے رہواں گی؟“ کلثوم نے انصر ول ویکھدیاں رون ہکی واج وچ
 کہیا۔

لے امی دسو میں کیہڑا بھلا چکھانہہ گھر نہیں آوناں۔ میں ہر ویک اینڈ تے
 گھر آ جاواں کراں گئی۔ جے کر تہاڈا کدے دل کرے تے ہوٹل مینوں ملن لئی
 آ جایا کریا جے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

نہیں۔ ہاجرہ ٹھیک آکھ رہی اے کیوں جے میڈیکل وچ پڑھائی نوں چوکھا
 وقت دینا پیندا اے۔ ایس لئی ایہدے لئی چنگا ابھی اے پئی ایہہ اوتھے ہوٹل وچ
 رہوے۔“ انصر نے آکھیا۔

ہاجرہ نوں میڈیکل کالج دے ہوٹل وچ کمرہ لہہ گیا۔ اوہ ہُن ہوٹل وچ
 رہندی سی۔ ہر جمعراتی اوہ گھر آ جاندی۔

ذیلداراں دے ڈرائیور یوسف پولی دے ذمے ہاجرہ نوں گھروں ہوٹل لے
 جانا تے لیانا سی۔

(۶)

اج لیاقت دا بی. اے دی پدھر دا اخیر لا پرچہ سی۔ پرچہ دین توں مگروں اوہ
 سدھا باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار تے گیا، ہمیش دی طرحاں اوتھے سلام کیتا

دُعا منگی تے فیر لنگر وچوں کھانے لین توں بعد گھروں نکل پیا۔ اوہ چوکھا مش سی
کیوں جے اج اوہدے پرچے مک گئے سن۔

چھاں ویلا نور پور نوں جاندی کچی سٹرک

سائیکل تے چڑھیا لیاقت کمیار اپنی موج وچ نور پور نوں جا رہیا سی۔ اگوں
اوہنوں ذیلداراں دی کالی بکیر و آوندی دکھالی دتی۔ اوہنے سائیکل اک پاسے
کھہار لئی تاں جے اوہدے تے گھٹا نہ پوے۔ جدوں بکیر و اوہدے کولوں لنگھی
تے اوہنوں چکھلی سیٹ تے ہاجرہ بیٹھی دکھالی دتی۔ ہاجرہ نے نقاب کیتا ہویا سی
ایس لئی لیاقت نوں اوہدیاں اکھاں نظری آئیاں۔ لیاقت نوں اپنے دل اندر ہل
چل جاپی۔ اوہ چوکھا چر اتھے کھلو کے شہرول جاندی کالی بکیر و نوں ویکھدا رہیا۔
کالی گڈی اوہدیاں اکھاں توں اوہلے ہو چکی سی۔ اوہنے اپنی سائیکل پھڑی تے
اوہدا موندہ نور پورول کر لیا۔ پر اوہدے من اندر ہمیری گھل چکی سی۔ اوہنوں اپنا
بال پنا چیتے آ رہیا سی۔ اوہنوں چیتے آ رہیا سی کس طرحاں اوہ ہاجرہ نال رل
کے گڈی گڈے دا ویاہ رچان کھیڈدا ہوندا سی۔ اوہنوں یاد آ رہیا سی کس
طرحاں ڈیرے دی نگرے پئی ریت وچ پیر دب کے اوہ ہاجرہ لئی گھر بناندا ہوندا
سی۔ اوہ سوچ رہیا سی ہاجرہ ذیلدار ہوراں کولوں پیسے لے کے اوہنوں دیندی تے
اوہ اوہدے لئی ہٹی توں چچی لیاندا سی تے جدوں لیا کے ہاجرہ نوں دیندا اوہ آپو
مگروں کھاندی پر اوہنوں پہلاں کھان نوں دیندی سی۔ اوہنوں یاد آ رہیا سی
نکیاں ہوندیاں ہاجرہ نال کھمڑن پاروں اوہنے اوہدا کھڈونا بھن چھڈیا سی جیہدے
پاروں ہاجرہ روندی روندی ذیلدار ہوراں کول شکایت لے کے گئی۔ اوہناں نے

تے لیاقت نوں کجھ نہ آکھیا پر شامیں گھر پرتن چکھوں اسلم کولوں اوہنوں چنگی گٹ
 پئی سی تے اوہ بھکھا بھانا ہنجو کیردا سوں گیا سی۔ اگلے دینہہ وڈے ویلے اوہنے
 اپنے نکلے نکلے ہتھ جوڑ کے ہاجرہ کولوں معافی منگی۔ کیوں جے ایس طرحاں ہاجرہ
 کولوں معافی منگن دا اوہنوں اوہدے اے نے آکھیا سی۔ اوہ حیران ہو رہیا سی
 کئی چھیتی ویلا لنگھ گیا اے۔ ایس طرحاں لگدا اے جس طرحاں ہاجرہ نال کھیڈنا
 کل دی گل ہووے۔ اوہ ہاجرہ دیاں خیالاں وچ گواچیا سی۔ اوہنوں پتہ ای نہ لگا
 اوہ کس ویلے اپنے گھر دے بوہے اگے اپڑیا سی۔ اوہ سائیکل توں تھلے لتھاتے
 پیریں ڈرا گھر دا بوہا لنگھیا تے سایمنے اوہنوں جنتے بیٹھی دکھالی دتی۔
 ”ماں صدقے جاوے..... میرا پتر آیا اے۔ میں اوہدر اوہدر کے کملی ہو گئی

ساں۔“ جنتے نے لیاقت نوں دیکھیاں سار آکھیا۔

”جی اماں میں وی تہاڈے توں چوکھا اوہدر گیا ساں۔“ اوہنے سائیکل اک
 پاسے کھلہار دتا تے اگانہہ ودھ کے اپنی ماں کولوں سرتے پیار لیندیاں بولیا۔
 ”اماں میرے پرچے مک گئے نیں۔ تہاڈی دُعاواں دے صدقے میرا
 امتحان چوکھا چنگا ہويا اے۔“ لیاقت نے اپنی ماں دے کول منجی تے پیٹھیاں
 آکھیا۔

”رب میرے پتر نوں وڈا افسر لاوے۔ میرے پتر دے دفتر وچ لوکاں دا
 ہر ویلے رش بچھا رہوے۔“ جنتے جھولی چک کے لیاقت نوں دُعاواں دین لگ
 پئی۔ لیاقت نے اپنی ماں نوں بگل وچ لیندیاں ہوياں اوہدا متھا چم لیا۔

(۷)

میڈیکل کالج دے ہوسٹل وچ ہاجرہ رہندی سی۔ اوہ ہر ویلے اپنی پڑھائی وچ

رُجھی رہندی۔ کیوں بے اوہ چاہندی سی پئی اوہ ودھیا نمبراں نال ڈاکٹری پاس
 کرے تاں بے نورپور وِچ وڈا سارا پرائیوٹ ہسپتال کھولیا جاسکے۔ اوہ ہر جمعراتی
 گھر پرت جانندی۔ نکلیاں ہوندیاں دیاں گلاں اوہنوں کدی کدائیں چیتے
 آوندیاں پر اوہناں گلاں وِچوں چوکھیاں اوہنوں وِسر گئیاں سن۔ اک گل جیہڑی
 اوہنوں چیتے سی اوہ کھڑونا بھنن پاروں لیاقت دا اوہدے ساہمنے ہتھ بٹھ کے معافی
 منگن سی۔ اوہنوں ایہہ وی یاد سی پئی کس طرحاں ڈیرے دی نگرے پئی ریت
 وِچ پیردب کے لیاقت اوہدے گڈی گڈے لئی گھر بناندا سی۔

اک دہنہ ہاجرہ جدوں ہوٹل توں چچھانہہ گھر جان لئی تیاری کر رہی سی تے
 اوہدے موبائل دی گھنٹی وجی.....

”ہیلو!“ اوہدے موبائل دی سکریں تے آون والا نمبر اوہدے لئی نواں سی۔
 ایس لئی اوہنے ہولی جیہی واج وِچ آکھیا۔

”میں لیاقت بولنا پیا ہاں..... ہاجرہ!“ لیاقت دی بھاری واج اوہدے کنناں
 وِچ پئی۔

ایہہ اگول چپ سی۔

”ہیلو!“ لیاقت نے فیر کہیا۔

”میں نورپورتوں لیاقت بولنا پیا، اسلم کمیار دا پتر۔ میں تہاڈے نال نکلی جیہی
 گل کرنی اے۔“ لیاقت نے آکھیا۔

”ہاں جی بولو میں سُن رہی آں۔“ ہاجرہ پہلی واری چوکھے سبھا نال بولی۔

”تساں مینوں سَنان لیا اے.....؟“ لیاقت نے سوالیہ انداز وِچ پچھیا۔

”ہاں۔ میں تہانوں سَنان لیا اے۔ تسی گل کرو میں سُن رہی آں۔“ ہاجرہ

نے آکھیا۔

”تہانوں یاد اے تسی تے میں نکلیاں ہوندیاں رل کے کھیڈ دے ہوندے
ساں؟“ لیاقت نے چٹھیا۔

”نکیاں ہوندیاں دیاں چوکھیاں گلاں وسرگنیاں نیں۔ کجھ چیتے ہین۔“
ہاجرہ نے کہیا۔

”ایس ویلے تے میں گھر جان لئی تیاری کر رہی ساں۔ ایس لئی میں تہاڈے
نال فیر گل کراں گئی۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”پر میں دو تین نکلیاں نکلیاں گلاں کرنیاں نیں تہاڈے نال۔“ لیاقت نے
آکھیا۔

”تسی مینوں فیر کال کریا جے میں تہاڈی گل سُن لوں گی۔ ایس ویلے میں
گھر جان لئی نکلن لگی آں۔“ ایسا آکھ کے ہاجرہ نے فون بند کر دتا۔

کال کئی جان توں مگروں۔ ہاجرہ سوچیں پے گئی..... لیاقت نے اوہدا نمبر
کتھوں لیا ہووے گاتے نالے اوہنے کیہڑیاں نکلیاں نکلیاں گلاں اوہدے نال
کرنیاں ہون گیاں..... کجھ چر اوہنوں لیاقت دیاں گلاں چیتے آوندیاں رہیاں
فیر اوہنے چھیتی نال اپنا بیگ تیار کیتا تے ہوٹل دی پارکنگ ول ودھی جتھے یوسف
پولی کالی بکیر و دی ڈرائیونگ سیٹ تے بیٹھا سی۔

گڈی دی پچھلی سیٹ تے بیٹھی ہاجرہ، دُور خیالاں وچ گواچی سی۔ اوہنوں
اپنا بال پنا چیتے آ رہیا سی۔ اوہنوں یاد آ رہیا سی، کس طرحاں اوہ پیسے دیندی سی
تے لیاقت اوہدے لئی ہٹی توں چینی لے کے آوندا سی۔ اوہنوں یاد آ رہیا سی،
کس طرحاں اوہدے آکھن تے اوہ گڈی گڈے دا ویاہ رچان کھیڈ دا ہوندا سی۔

اوہنوں چیتے آ رہیا سی، کس طرح اسلم کمیار اوہنوں اپنیاں کدھاڑیاں تے چک کے پوری حویلی دا چکر لانداسی۔ ہاجرہ ایہناں خیالاں وچ گواچی سی تے اوہدی گڈی نورپور دے لاگے اپڑ چکی سی۔

(۸)

اج بی. اے دا نتیجہ بولنا سی۔ جنتے وڈے ویلے دی مُصلے تے بیٹھی سی تے رب کولوں اپنے پتر دے چنگے نمبراں وچ پاس ہون دی دُعا منگ رہی سی۔ اج کڈ دی پہلی باگ نال ای لیاقت دی اکھ کھل گئی سی۔ وڈے ویلے اُٹھیاں سار نماز پڑھن توں مگروں اوہنے سائیکل دا مُونہ شہرنوں جاندی کچی سڑک ول کر لیا سی۔ کیوں جے اوہدا مُن سی ایس توں پہلاں نتیجہ بولے، اوہ باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے حاضری دے لوے نالے اوہناں دے گدی نشین پپر اکرم شاہ ہوراں کولوں اپنی کامیابی دی دُعا وی کروا لوے۔ باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے جان دی صلاح اوہنوں راتیں اوہدی اماں جنتے نے دتی سی۔

باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے توں دُعا منکن مگروں اوہنے اکرم شاہ ہوراں نوں دُعا لئی آکھیا۔ سورج ہولی ہولی اُتانہہ نوں پندھ کر رہیا سی۔ اوہ باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے دے ویڑھے وچ بیٹھا سی۔ چوکھا چر اوتھے بیٹھا رہیا۔ لنگر لین توں مگروں اوہ پنڈ ول ودھیا۔ گھر آن کے ہمیش دی طرحاں اوہنے لنگر دے مکھانے اپنی ماں جنتے نوں دتے۔ دینہہ دے یاراں وجن والے سن۔ اچن چیتے اوہدے موبائل دی گھٹی وجی۔ اوہنے ویکھیا نمبر ہاجرہ دا سی۔

”ہیلو! لیاقت کیہ حال اے تہاڈا!.....“ اوہدے کنناں وچ مُٹھی جیہی واج پئی۔ ہاجرہ بول رہی سی۔

”میں ٹھیک۔ مہر رب دی۔“ اوہنے جواب دتا۔

”میں تہانوں خوشخبری سنانا چاہندی ساں..... تہاں نے بی. اے دے امتحان
وچ یونیورسٹی توں ٹاپ کیتا اے۔ میں ایہہ خبر ہئے اک نیوز چینل تے سنی اے۔“
ہاجرہ نے چاء نال آکھیا۔

”او Really..... تہی سچ آکھ رہے او.....؟“ لیاقت نوں ایہہ سبھ سُننا لگ
رہیا سی۔ اوہنے پچھیا۔

”ہاں جی۔ تہاں نے ریکارڈ نمبر حاصل کیتے نیں۔“ ہاجرہ نے کہیا۔ تہانوں
تھاڈے ماییاں نوں چوکی مبارک ہووے۔ ہاجرہ نے کہیا ایہدے توں مگروں کال
کٹی گئی۔

اوہنے چھیتی نال اپنی ماں نوں ایہہ خوشخبری سُنائی اوہ اوہنے ویلے سجدے وچ
ڈگ پئی تے رب دا شکر ادا کرن لگ پئی۔ لیاقت پنڈ دے وچکار اُسری ہئی ول
نسیا تاں جے اوہ اپنے پیونوں خُشی دی ایہہ خبر سُن سکے۔ ہئی دا بوہا اُلگھدیاں
اوہنے اپنے ابا نوں چھا مار لیا نالے اوہنوں ساری گل سُنائی۔ اسلم کیمار دی خُشی
دا کوئی ٹھکانہ نہیں سی۔ اوہ انتاں دا خُش سی اوہ اوہنے ویلے ذیلداراں دے
ڈیرے ول بھج و گیا کیوں جے اوہدا منن سی ایہہ سبھ رب دی مہر اے تے اوہدے
نیک بندے انصر ذیلدار دا احسان اے۔ ذیلدار ہوراں نوں جدوں اوہنے ایہہ خبر
سُنائی تے اوہناں نے ہزار دا نوٹ کڈھ کے دتا نالے آکھیا سارے پنڈ وچ
جلیب وٹڈی جائے ایہہ جلیب میرے پلیوں ہووے گی۔

لیاقت دے پاس ہون دی خُشی وچ سارے پنڈ نوں ذیلداراں نے جلیب
کھوائی۔ ہرزبان تے لیاقت دے چوکھے نمبراں وچ پاس ہون دا ذکر سی۔ ہر گھر

وچ لیاقت دیاں گلاں ہو رہیاں سن۔ یونیورسٹی نے لیاقت نوں گولڈ میڈل دتا۔
 ایس دے نال اوہنوں اک لکھ روپیہ انعام وی دتا گیا۔ کیوں جے یونیورسٹی دی
 تاریخ اندر ایسے چوکھے نمبر ارج تیکر کسے طالب علم نے نہیں سن لے۔ انعام دین
 دی ایہہ تقریب گورنر ہاؤس وچ ہوئی۔ ذیلداراں دی گڈی اُتے یوسف پولی نال
 لیاقت اوہدا پیوتے جنتے گئے سن۔

ہاجرہ اک پرائیوٹ چینل اُتے انعام دین دی تقریب نوں بڑے نال ویکھ
 رہی سی۔ اوہ چوکھی خوش سی کیوں جے اوہدے من وچ سی پئی لیاقت دے چوکھے
 نمبر لین پاروں اوہدے پنڈ دا ناں روشن ہو یا اے۔

(۹)

”میرا ایہہ آکھن اے پئی تُوں مقابلے دا امتحان دے۔“ لیاقت دا پروفیسر
 اوہنوں صلاح دے رہیا سی۔

”سر مقابلے دے امتحان دی تیاری لئی تے اکیڈمی جوائن کرنی پوے گئی۔“
 لیاقت نے پچھیا۔

”پتر اکیڈمی جوائن کرنا تے ات لوڑیدا اے۔ ایہدے توں منے تے کدے
 وی مقابلے دا امتحان پاس نہیں کیتا جاسکدا۔“ پروفیسر نے آکھیا۔
 ”سر میں اپنے گھر والیاں نال صلاح کر کے تہانوں دساں گا۔“ لیاقت نے
 آکھیا۔

وکیہ پتر میں پچھلیاں پنچی ورہیاں توں ایس کالج وچ پڑھا رہیاں۔ میں تیری
 ذہانت توں چوکھا متاثر ہاں۔ ایس لئی تُوں میری گل نوں ایویں نہ سمجھیں۔
 ایہدے وچ تیرا، تیرے ٹبر دا، سبھ دا فائدہ اے۔“ پروفیسر نے آکھیا۔

ایہدے توں مگروں اوہ پروفیسر کولوں اجازت لے کے کالج توں باہر آ گیا۔
 اوہ چوکھا چر کالج دے باہر لے پاسے سڑک دے کنڈھے تے کھلو کے سوچدا رہیا
 پئی مقابلے دے امتحان دا مشورہ کیہدے نال کیتا جاوے۔ اوہدے ماپے تے
 چٹے ان پڑھ سن۔ اخیرى اوہنے اپنے موبائل توں ہاجرہ دا نمبر ڈائل کیتا۔
 ”ہاجرہ میں تہانوں مُونہہ دھروں (آہو سہینے) ملن دا چاہوان آں۔“
 سلام دُعا توں بعد اوہنے ہاجرہ نوں آکھیا۔

”لیاقت ایہہ ممکن نہیں اے۔“ ہاجرہ نے صاف جواب دیندیاں ہونیاں
 آکھیا۔

”میں تہاڈے نال اپنے تعلیمی مستقبل بارے صلاح کرنا چاہنا واں۔ دُوجا
 جگ وچ کوئی وی کم ناممکن نہیں ہوندا۔ تسی مینوں ملنا نہیں چاہوندے یاں فیر
 میرے کمی ہون پاروں مینوں ملن توں تراہندے پئے او۔ اسیں کمی آں پر ہیگے
 تے انسان ای نا۔ ساڈے اندر وی اوس طرحاں دا ای دل اے جس طرحاں دا
 زمینداراں اندر ہوندا اے۔“ لیاقت جھٹ اندر ای دُکھ بھری واچ چوکھیاں
 وڑیاں گلاں کر گیا۔

”نہیں۔ ایہہ گل نہیں تسی ایس طرحاں کروہنے میرے ہوٹل دے گیسٹ
 رُوم ول آ جاؤ۔“ اوہنے اپنے ہوٹل دا پتہ دسدیاں ہویاں فون بند کر دتا۔
 میڈیکل کالج دے گریڈ ہوٹل وچ وڑن توں پہلاں اوہدی چنگی طرحاں پچھ
 گچھ ہوئی۔ اخیرى مہمان خانے وچ اوہنوں بٹھا دتا گیا۔

اڈیک دیاں گھڑیاں چوکھیاں اوکھیاں ہوندیاں نیں۔ مہمان خانے دا بوہا
 گھلیا تے اوہنوں ایس طرحاں لگا جس طرحاں اوہ کوئی سُنفا وکھ رہیا ہووے۔

اودھے سامنے بدامی اکھاں والی ہاجرہ کھلوتی سی۔ ہاجرہ نے اپنی چادر دا نقاب کیتا ہویا سی۔ لیاقت نوں پتہ ای نہ لگا اوہ کس ویلے اُٹھ کے کھلو گیا سی۔

”تُسی ایہہ کس طرحاں سوچ لیا پئی میں تہانوں کمی ہون پاروں نہیں سی ملنا چاہوندی؟“ صوفے تے بیٹھدیاں ہویاں ہاجرہ نے کہیا۔

لیاقت اے تیکر کھلوتا ای سی۔ ”تُسی کھلوتے کیوں جے بیٹھو پلیز۔“ ہاجرہ نے صوفے ول اشارہ کردیاں آکھیا۔ پر لیاقت تے کدھرے دُور ذیلداراں دے ڈیرے دی نگرے پئی ریت وچ پیر دب کے ہاجرہ لئی گھر اُسار رہیا سی۔ اوہ خیالاں وچ گواچیا اپنے بال پنے وچ اڑیا سی۔ اودھے پیو دی پگ نوں دوہاں ہتھاں نال پیڑیاں کر کے پھڑی ہوئی ہاجرہ اودھیاں اکھاں دے سامنے ہوئے لیندی دکھالی جاپ رہی سی۔ لیاقت دا دل کر رہیا سی پئی اگانہہ ودھ کے ہاجرہ دی بانہہ پھڑ کے آکھے، ”ہاجرہ آ۔ گھڑی دی گھڑی رل کے فیر گڈی گڈے دا ویاہ رچان کھیڈ لیئے۔“

تُسی کیہناں خیالاں وچ گواچے او.....“ ہاجرہ نے کھنگو را مار کے مٹھا جیہا ہسدیاں ہویاں پچھیا۔

”نہیں۔ کدھرے وی نہیں میں تے تھوڑا حیران ہو رہیا ساں پئی تُسی کئی چھیتی میرے دل دی سدھر پوری کر دتی اے۔ میں تہانوں ملن دا چاہوان ساں تُساں مینوں سد لیا۔“ لیاقت نے صوفے تے بیٹھدیاں آکھیا۔

”تُسی کہہ رہے سی، تُسی اپنے تعلیمی پروگرام بارے گل بات کرنی اے ایس لئی میں تہانوں ہوٹل دا پتہ دس دتا۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”ہاں جی میں تہانوں ایہہ پچھنا چاہنا ساں پئی میرے اُستاد نے صلاح دتی

اے پئی میں مقابلے دے امتحان وِچ حصہ لوں۔ تاں جے کوئی اچھی جاہ مل سکے۔“ لیاقت نے کہیا۔

اپنے وِچ بیرہ اک کپ چاہ تے پیٹری لیاقت دے اگے پئے میز تے رکھ کے پرت گیا۔

”ڈنسی ایہہ چاہ لوو۔“ ہاجرہ نے چاہ ول اشارہ کردیاں آکھیا۔

”ایہہ بہت ودھیا صلاح اے۔ تہانوں ضرور مقابلے دے امتحان وِچ بیٹھنا چاہیدا اے۔“ ہاجرہ بولی۔

”میں بس ایہہ امشورہ کرنا چاہنا ساں تہاڈے نال۔ میں چھیتی ای اکیڈمی جوائن کر لوں گا۔“ لیاقت نے چاہ دا گھٹ اگانہہ لنگھاندیاں آکھیا۔

لیاقت دے دل وِچ ہل چل مچی ہوئی سی اوہدا دل کر رہیا سی اوہ ہاجرہ نال بال پئے والیاں گلاں ڈسکس کرے۔

”تہانوں یاد اے۔ نکلیاں ہوندیاں میں تہاڈے لئی ریت وِچ پیر دب کے گھر بناندا ہوندا ساں۔“ لیاقت نے پچھیا۔

”ایہہ بھلا کوئی بھلن والی گل اے۔ مینوں سبھ چیتے ہے۔“ ہاجرہ نے مٹھا جیہا ہسدیاں آکھیا۔

”ہاجرہ مینوں تہاڈے نال اک ہور وی گل کرنی سی۔“ اپن چیتے لیاقت نے اوہدے ول ویکھدیاں آکھیا۔

”کس طرحاں دی گل؟“ ہاجرہ دی واچ وِچوں حیرانی صاف محسوس ہو رہی سی۔

”ایہہ سچ اے پئی تہاڈے ٹبر دے ساڈے اُتے چوکھے احسان نیں۔ جیہناں

نوں اسیں قیامتیں وی نہیں لاه سکدے۔ ایہہ سچ اے جے کر ذیلدار نہ ہوندے
 تے ساڈے حیاتی دے دینہہ کٹنے چوکھے اوکھے ہو جاندے۔ پر ایہہ وی سچ اے
 میں نکلیاں ہوندیاں توں تہانوں چاہنا واں۔ تہاڈے نال میرا رُوحاں دا رشتہ
 ہے۔ میں تہاڈے نال انتاں دا پیار کرنا ہاں۔ میں نہیں جاندا ایس پیار دا انجام
 کیہ ہووے گا۔ پر میں اینا جاندا ہاں پئی میں تہانوں حدوں ودھ چاہنا آں۔ میں
 اوس دینہہ تہانوں کال کر کے ایہہ گل کہنا چاہنا ساں۔ پر اوس دینہہ فون تے
 ایہہ گل نہ کر سکیا۔ میں آہمو ساہنے بیٹھ کے تہانوں دسنا چاہنا ساں پئی میں
 تہانوں انتاں دا پریت کرنا واں۔“ لیاقت ویکھدیاں ویکھدیاں چوکھیاں گلاں
 وڑیاں گلاں کر گیا۔

ہاجرہ نوں ایس طرحاں لگ رہیا سی جس طرحاں اوہدے جئے وچ رُوح ای
 نہ ہووے۔ حیرت نال اوہدیاں اکھاں ٹڈیاں ہوئیاں سن۔ اوہ چکینی مٹی دی
 مورتی بنی بیٹھی سی۔ لیاقت اوہدے ول سواہرا ویکھی جا رہیا سی۔
 ”میںوں کوئی کاہل نہیں۔ میریاں گلاں تے چنگی طرحاں گوہ کر لیا جے۔
 میںوں تہاڈے جواب دی اڈیک رہے گی۔ لیاقت نے صوفے توں اٹھدیاں
 آکھیا۔“ اینا آکھ کے اوہ مہمان خانے دا بوہا باہرنوں ٹپ گیا۔

(۱۰)

کالی پجیر و دی چکھلی سیٹ تے بیٹھی ہاجرہ دے من اندر خیالاں دا ہڑھ آیا
 ہو یا سی۔ اوہنوں کجھ سمجھ نہیں سی آ رہی اوہ کیہ کرے۔ کچی سڑک تے پجیر و ڈھوڑ
 اڈاندی نورپور ول جا رہی سی۔ ایسے سپیڈ نال اوہدے من اندر خیالاں دی ہنیری
 گھلی ہوئی سی۔ اوہنوں لیاقت دیاں گلاں چھتے آ رہیاں سن۔ اوہ لیاقت نوں

اوبدے سوالاں دا کیہ جواب دیوے۔ ٹھیک اے لیاقت تے اوہ نکلیاں ہوندیاں کھیڈدے رہے نیں۔ ایہہ گل صحیح اے نکلیاں ہوندیاں اپنے ابا جی نال اڑی کر کے لیاقت نوں اوبدے گھروں سدوا لیدی ہندی سی۔ ایہہ وی ٹھیک اے نکلیاں ہوندیاں لیاقت اوبدے گڈے تے گڈی لئی ریت وچ پیردب کے گھر اُساردا ہوندا سی۔ پر ایہہ سبھ گلاں اک پاسے پر پیار دا خیال تاں اج توڑی اوبدے من وچ کدے وی نہیں سی پنگریا۔ اوہ سوچدی پئی سی تے اوبدے من اندر عجیب طرحاں دیاں تبدیلیاں ہو رہیاں سن۔ اوبدیاں کناں وچ لیاقت دیاں گلاں گونج رہیاں سن۔ اپنے چر وچ اوبدی گڈی حویلی دے بوہے ساہمنے کھلو چکی سی۔ گڈی توں لہندے سے اوہنے اپنا بیگ چکلیا تے حویلی دا بوہا لنگھن توں مگروں سدھی اپنے کمرے وچ وڑ گئی تے اندروں گڈی چاڑھ دتی۔ اوہ سدھی شیشے اگے جا کے کھلو گئی۔ اوہ چوکھا چر شیشے وچ اپنے آپ نوں ویکھدی رہی۔ اپنے چر وچ اوبدے کمرے دا بوہا کھڑکیا۔

”ہاجرہ کیہ گل اے دھیئے..... اج نہ سلام نہ دُعا۔ آوندیاں کمرے وچ وڑ گئی ایں؟“ اوبدی ماں کلثوم بوہا کھڑکا رہی سی۔

اوہنے چھیتی نال بوہا کھولیا تے ساہمنے اوبدی امی کھلوتی ہوئی سی۔ ”نہیں امی کجھ وی نہیں۔ میں سوچیا کپڑے بدل کے تہانوں ملنی آں۔“ اوہنے اپنے اندر پئی بھاجڑ نوں لکاندیاں آکھیا۔

اوبدی امی نے اگے ودھ کے اوہنوں اپنی بکل وچ لیدیاں متھا چم لیا۔ ”دھیئے میں تے اک اک پل گن کے لنگھانی آں۔ جدوں جمعرات آوندی اے تے دل وچ عجیب طرحاں دی بھٹی پنگر پندی اے پئی اج میری دھی نے آونا

اے۔“ اوہدی ماں نے بیڈتے پیٹھیاں آکھیا۔
 ”جی امی بس میڈیکل دی سٹڈی چوکھی محنت تے چوکھا وقت منکدی اے۔
 ایہہ مجبوری اے نہیں تے میں آپو وی گھروں اک پل باہر نہیں رہنا چاہندی۔“
 ہاجرہ نے کہیا۔

دھیئے تُوں تھوڑی پریشان لگ رہی ایں.....؟“ کلثوم نے اوہدیاں اکھاں وچ
 ویکھدیاں کہیا۔

”نہیں امی اجیہی کوئی گل نہیں..... بس ٹیچر نے اسائنمنٹ دیتیاں نہیں اوہناں
 دی تھوڑی پریشانی اے۔ میں کر لوں گی۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

چوکھا چر گلاں ہوندیاں رہیاں۔ ایہدے توں مگروں رات دی روٹی کھان
 توں بعد اوہ اپنے کمرے وچ آ گئی۔ نیندر اوہدیاں اکھاں توں دُور سی۔ اوہدے
 من اندر لیاقت دیاں گلاں نے ہل چل مچا دتی سی۔ ایسے چر وچ اوہدے موبائل
 تے میسج دی گھٹی وجی.....

”میںوں تہاڈے جواب دی اڈیک اے.....“ اوہنے موبائل دی سکرین تے
 ویکھیا اوہتھے لیاقت دا میسج سی۔

اوہنے کوئی جواب نہ دتا۔ اسیں ذیلدار اوہ ساڈے کمی۔ ایہہ کس طرحاں دا
 جوڑ اے؟ اوہدے من وچ آیا۔ اوہ چوکھی چٹک سی۔ اوہ اپنے بیڈتے لمی پئی
 دُونگھیاں سوچاں وچ گواچی سی۔ رات دے پھلے پہر اوہناں پتہ ای نہ لگا پئی
 اوہ کس ویلے خواباں دی نگری وچ اپڑ گئی۔

(۱۱)

لیاقت نوں گورز ولوں اک لکھ روپیہ تے گولڈ میڈل ملیا سی۔ اوہنے انعام

والے پسیاں نال اکیڈمی دی فیس بھری تے نالے کتاباں خرید لیاں۔ اج توں پہلاں اوہدے تعلیمی معاملات دا سارا خرچہ ذیلدار ای کردے لگے آوندے سن۔ ایہہ پہلا موقع سی جدوں اسلم کمیار نوں ذیلداراں کولوں پیسے نہیں سن منگنے پئے۔ اسلم کمیار نے اپنی حیاتی وچ پہلی واری لکھ روپیہ ویکھیا سی۔ لیاقت نے اکیڈمی جوائن کر کے مقابلے دے امتحان دی تیاری شروع کر لئی۔ پر اوہدے من اندر ہر ویلے ہاجرہ دے خیالاں دے قافلے ڈیرے لائی رکھدے۔ ہاجرہ نے اوہنوں آکھیا سی کہ اوہنوں کجھ وقت دتا جاوے۔ لنگھن والے ہر پل نال لیاقت دے دل دی سوڑ ودھدی لگی جاندی سی۔ اوہ دوترے واری ہاجرہ نوں اوہدے ہوٹل وچ مل چکيا سی۔ اوہنوں دس چکيا سی پئی اوہ اوہدے نال امتاں دا پریت کردا اے۔ اوہنے دسیا سی پئی ہاجرہ تیرے توں منے حیاتی لنگھان دا اوہ سوچ وی نہیں سکدا۔ اوہنے دسیا سی اوہدی لغت اندر حیاتی دا دوجا ناں ہاجرہ اے۔ پر ہاجرہ اگوں چپ سی۔ ہاجرہ دے دل اندر وی لیاقت نے ہولی ہولی تھاں بنا لئی سی پر ذاتاں دی ونڈ، وسیب سماج، درجیاں تے اونچ نیچ نے اوہدے بکھاں نوں سینا ہویا سی۔ اوہدیاں اکھاں چوکھا کجھ آکھدیاں سن پر مونہوں اوہ کجھ نہیں سی بولدی۔ اوہ چپ چاپ بیٹھی لیاقت دیاں گلاں سُندی رہندی۔ لیاقت اوہدی چپ توں ڈاڈھا چتک ہو جاندا۔ لیاقت دے من اندر امتاں دی سوڑ سی۔ اوہدے من اندر ہر ویلے اگ دے بھانڈ بلدے رہندے سن۔

اج وی اوہ ہاجرہ دے ہوٹل دے مہمان خانے وچ بیٹھا سی۔

”میں تہانوں اک گل دساں..... میں تہاڈے توں منے کدی وی اپنی حیاتی لنگھان دا نہیں سوچ سکدا۔ میری امی نے مینوں دسیا اے پئی تسی تے میں اکو

دینہہ جے ہاں۔ میں سرگی ویلے جمیا ساں او سے دینہہ ٹسی شامیں جے سی۔ ویکھو
 کئی سانجھ اے۔ ایسے توں میں تہانوں آ کھنا واں تہاڈا تے میرا پیار والا رشتہ زرا
 ایس جگ تے نہیں اُسریا سگوں ایہہ عالم ارواح دا سمبندھ اے۔ مینوں ایس
 طرحاں لگدا اے جس طرحاں میں تہانوں الست برکم والے دینہہ دا جاننا آں۔
 ناں زرا جاننا ہاں سگوں مینوں تہاڈے نال پریت ایس جگ تے نہیں عالم ارواح
 وچ ای ہو گیا سی۔ ایس لئی ٹسی میری گل گوہ نال سُن لوو میرا تے تہاڈا رشتہ
 رُوحاں دا اے۔ ایہہ کوئی ویہہ پنچی ورہیاں توں نہیں اُسریا، پیار دا ایہہ سمبندھ کئی
 ہزاراں ورہیاں دا اے۔ میری ایہہ محبت مہینیاں، ورہیاں، صدیاں دی گل نہیں
 خورے کئے ہزاراں سال پرانی اے۔ ایس محبت دی عمر چوکھی لمی اے۔“ لیاقت
 کسے فلسفی وانگوں اپنی محبت دا فلسفہ بیان کر رہیا سی۔ پر ہمیش دی طرحاں ہاجرہ
 چُپ چپیتی ڈر وٹی بیٹھی سی۔ چادر دے نقاب پاروں لیاقت نوں اوہدیاں زریاں
 بدامی اکھاں نظر آ رہیاں سن۔

”ہاجرہ میری گل چیتے رکھیں میں ہمیش تیرے دل دا بوہا کھڑکاندا رہواں گا۔
 کدے تے کوئی مینوں جواب ملے گا نا۔ کدی تے میری محبت چتے گئی نا۔ مینوں
 وشواس اے اک دینہہ ضرور میں اپنے مقصد وچ سہل ہوواں گا۔“ لیاقت اینا
 آکھ کے صوفی توں اٹھ کھلوتا۔ ”سبھ انسان اکو جیہے ہوندے نیں۔ امیر غریب،
 اُونچ نیچ، ذاتاں، درجے سبھے گُوڑ اساں آپ گھڑے ہوئے نیں۔“ جاندی واری
 مہمان خانے دے بوہے وچ کھلو کے اوہنے ہاجرہ ول ویکھدیاں کہیا۔
 ایہدے توں گروں اوہ مہمان خانے وچوں باہر نکل گیا۔

(۱۲)

گرلز ہوٹل دے مہمان خانے وچوں باہر نکل کے اوہ چوکھا چر پکی سڑک
 دے کنڈھے تے پیریں ٹُردا رہیا۔ اوہدے کولوں شکاٹے بھر دیاں گڈیاں لنگھ
 رہیاں سن۔ گڈیاں دے ٹائراں دی شاں شاں اوہنوں چوکھی تکلیف دے رہی
 سی۔ اوہ سکون چاہندا سی۔ اوہ چوکھا چٹنک سی۔ اوہ سوچ رہیا سی خورے میرے
 پیار وچ کتھے کمی اے۔ خورے میریاں گلاں دا اوہدے تے اثر کیوں نہیں ہوندا۔
 اوہ چوکھا چر شہر دیاں سڑکاں تے پھردا رہیا۔ رات پین والی سی۔ اوہ اکیڈمی
 دے ہوٹل ول پرت آیا۔ نیندر اوہدیاں اکھاں توں لکھاں کوہ دُور سی۔ اوہنے
 اپنیاں کتاباں جھکیاں پر ہر پنے تے اوہنوں ہاجرہ دیاں مورتاں نظری آوندیاں۔
 اوہنوں ہاجرہ دیاں بدامی اکھاں ہر اکھر وچوں دس رہیاں سن۔ اپنے چر وچ
 اوہدے موبائل تے میسج دی گھنٹی وجی..... اوہنے سکرین تے دیکھیا ہاجرہ دا میسج سی:
 ”دُئی مقابلے دے امتحان ول اپنا سارا گوہ رکھو۔ مینوں چوکھی اُمید اے تُوئی
 ضرور کامیاب ہوو گے۔ میں تہاڈے نال آں۔ میرے دل اندر تہاڈے لئی انتاں
 دا پیار اے۔ ہاجرہ۔“

ہاجرہ دا ایہہ میسج پڑھ کے لیاقت دیاں اکھاں وچوں ہنجو کرن لگ پئے۔
 ایہہ نُشی دے اتھرو سن۔ اوہدے من اندر نشیاں دا چن چڑھ پیا سی جہیدی چاننی
 پاروں اوہدے دل اندر کھلے اداسی دے ہمیرے مک چکے سن۔ اوہ چوکھا نُش
 سی۔

”میں تہاڈا کس طرحاں شکریہ ادا کراں۔ میں تہانوں انتاں دا پریت کرنا
 واں۔ میں دھرتوں تہانوں پیار کرنا واں۔ میرے پیار دی عمر ہزاراں ورہے
 اے۔“ اوہنے میسج دا جواب دیندیاں آکھیا۔

اوپنے خورے کئی واری ہاجرہ دے مینج نوں پڑھیا۔ اوہنے خورے کئی واری
 اپنے موبائل دی سکریں نوں چُم کے اکھاں نال لایا۔ اوہنوں ایس طرحاں لگ
 رہیا سی جس طرحاں جگ دیاں ساریاں نئیاں اوہدے دل دیاں وسنیک بن
 گئیاں ہون۔ اوہ چوکھا نئش سی۔ نئشی پاروں اوہنوں ایس طرحاں لگ رہیا سی
 جس طرحاں اج اوہنوں نیندر نہیں آونی۔ پر اوہنوں پتہ ای نہ لگا اوہ کس ویلے
 خواہاں دی دُنیا وِچ اپڑ گیا تے اپنی ہاجرہ دے نال رل کے محبتاں دے دیس
 دی سیر کرن لگ پیا۔

(۱۳)

سی. ایس. ایس دے امتحان دی ڈیٹ شیٹ دا اعلان کر دتا گیا سی۔ لیاقت
 دینہہ رات اک کر کے محنت کر رہیا سی۔ ہاجرہ ہمیش اوہدی حوصلہ افزائی کردی۔
 لیاقت تے ہاجرہ دے وچکار مینج راہیں چیت ہوندی رہندی سی۔ لیاقت نے اپنی
 ساری توجہ امتحان دی تیاری ول لائی ہوئی سی۔ امتحان شروع ہون توں پہلاں اوہ
 باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے جانا چاہندا سی۔ اوہ اکرم شاہ ہوراں کولوں
 اپنے لئی دُعا کروانا چاہندا سی۔ ایس لئی اک دینہہ اکیڈمی توں نکلدیاں ای
 اوہنے اپنے سائیکل دا مونہہ باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے ول کر لیا۔ وضو
 کرن توں مگروں اوہ سدھا روضے وِچ وڑ گیا۔ اوہ چوکھا چر باوے ہوراں دے
 سامنے اپنیاں عرضیاں پیش کردا رہیا۔ اوہنے منت منی پئی اوہ سلیکشن توں مگروں
 باوے ہوراں دے روضے تے چادر چاڑھے گا۔ ایہدے توں مگروں اوہ باوے
 اکرم شاہ ہوراں نوں ملیا.....

”میں سول سروسز جوائن کر کے اپنے مُلک دی سیوا کرنا چاہنا واں۔ میں

چاہنا واں کرپشن تے نا انصافی نوں جڑ توں مُکا دیواں۔ ایس لئی مینوں تہاڈیاں
دُعاواں دی لوڑ اے۔“ لیاقت نے باوے اکرم شاہ ہوراں ول دیکھدیاں آنکھیاں۔
“پُتر میریاں دُعاواں تیرے نال نیں۔ بس تُوں امتحان توں پہلاں ایہہ کجھ
وظائف نہیں جیہناں دا ورد تُوں دل وچ کردیاں رہنا اے۔ ایہدے نال تُوں ہر
نماز چکھوں دُرود شریف پڑھ کے رب کولوں اوہدے حبیب پاک ﷺ دے وسیلے
نال اپنی کامیابی لئی دُعا منگنی اے۔ رب سچا اپنیاں رحمتاں تے برکتاں نازل کرے
گا۔ تُوں ضرور اپنی مراد پا جاویں گا۔“ اکرم شاہ ہوراں نے چوکھے سبھا نال
لیاقت نوں ساری گل سمجھائی۔

اکرم شاہ ہوراں دیاں گلاں اوہنوں چوکھا سکون دے رہیاں سن۔ اوہ چوکھا
چر باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار دے ویڑھے وچ بیٹھا رہیا۔ اوہدیاں نظراں
سواہریاں باوے اکبر شاہ دے روضے دے گنبد تے ٹکیاں ہوئیاں سن۔ کفتناں
دیاں بانگاں اوہنوں باوے ہوراں دے روضے تے ہو گئیاں سن۔ اوہنے روضے
دے نال جُوی مسیت وچ نماز پڑھی۔ اوہنوں وشواس سی رب دے ولی چاہن
تے سبھے کم سنو رسکدے نیں۔ اوہنوں اُمید سی اوہ ضرور کامیاب ہووے گا۔
باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے توں نکلدیاں اوہدا دل مطمئن سی۔ اوہنوں ہر
پاسے شانتی جاپ رہی سی۔ ایہدے توں مگروں اوہ اپنی سائیکل تے چڑھیا تے
اکیڈمی دے ہوسٹل پہنچ گیا۔

(۱۴)

لیاقت نے باوے اکرم شاہ ہوراں دے دتے وظائف دا ورد کرنا شروع کر
دتا سی۔ اوہ ہر نماز مگروں حضور پاک دے وسیلے نال رب کولوں اپنی کامیابی لئی

دُعا منگدا- اوہدے پرچے ودھیا ہو رہے سن- ہاجرہ اوہدی کامیابی لئی ہر ویلے دُعا منگدی سی- ہر پرچے توں مگروں لیاقت اوہنوں چنگی خبر سُناندا سی- ہُن لیاقت دے پرچے مک گئے سن- اج اوہنے چوکھیاں دناں مگروں نورپور جانا سی- امتحانی سینٹر توں نکلدیاں اوہنے اپنے سائیکل دا مُونہہ باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے ول کر لیا سی- روضے تے حاضری دین بعدوں مکھانیاں دا لنگر لے کے اوہ نورپور ول نکل پیا- اجے اوہ پنڈتوں تھوڑا دُراڈا ای سی اوہدے موبائل دی گھنٹی وجی- اوہنے سائیکل کھلہار کے بوچھے وچوں موبائل کڈھیا، ہاجرہ دی کال آ رہی سی- ہاجرہ نے دسیا پئی اوہ پنڈ آ رہی اے- اوہنے ہاجرہ نوں آکھیا ”اوہ آوندی واری باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے حاضری دیندی آوے- تاں جے رب سچھے سدھیاں پاوے- تے سبھ دی رضا تے نُشی نال اوہ دوویں اک ہو جان-“ لیاقت بولدا پیا سی-

ہاجرہ اوہدیاں گلاں چوکھے گوہ نال سُن رہی سی- ایہدے توں مگروں کال کٹی گئی-

اپنا بیگ تیار کرن توں بعد اوہ کار پارکنگ ول ودھی جتھے یوسف پولی پجیرو دی ڈرائیونگ سیٹ تے بیٹھا سی- گڈی دی مگرلی سیٹ تے پیٹھ دیاں اوہنے یوسف پولی نوں باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار تے جان دا آکھیا- باوے ہوراں دے روضے دے باہر لے ویڑھے وچ کھلو کے اوہ چوکھا چر لیاقت دی کامیابی تے اپنے تے اوہدے اک ہون دی دُعا منگدی رہی- ایہدے توں مگروں مکھانیاں دا لنگر لین توں بعد اوہ اپنی گڈی ول ودھی- پجیرو دی چکھلی سیٹ تے بیٹھی اوہ سوچ رہی سی اک دینہہ نیلی بتی والی

گڈی ایس پنڈ ضرور آوے گی۔ جیہدے وچ اوہدا لیاقت سی۔ ایس۔ پی افسر بن کے نور پور وڑے گا۔ اوہدے من وچ طرحاں طرحاں دے خیالاں دا ہڑھ آیا ہو یا سی۔ پکیر وحویلی دے باہر لے پاسے کھلو چکی سی۔

گھر آوندیاں اوہ سدھی اپنی امی دے کمرے وچ وڑی اوہناں نوں سلام کرن توں مگروں مکھانیاں والا شاپر پھڑا دتا۔

”توں باوے ہوراں دے روضے تے گئی سی؟“ اوہدی ماں نے حیرانی نال

پچھیا۔

”ہاں امی میرا چوکھا دل کر رہیا سی میں دربار تے حاضری دیواں۔ میں اوتھے چوکھیاں دُعاواں منگیاں نیں۔ رب قبول کرے۔“ اوہنے اپنی امی دے کول صوفے تے پٹھدیاں آکھیا۔

”چنگا کیتا امی دھینے! تینوں پتہ اے، باوے اکبر شاہ ہوراں دے فیض پاروں امی سانوں رنگ لگے نیں۔ ساڈے ویاہ نوں چوکھے ورہے لگھ گئے سن پر میری جھولی خالی سی۔ میں تے تیرے ابا جی اسماں دوہاں نے باوے ہوراں دے دربار تے منت منی سی۔ رب نے باوے ہوراں دے طفیل سو پتراں ورگی دھی سانوں دتی۔“ اوہدی ماں نے شاپر وچوں مکھانے کڈھ کے اوہناں نوں چمڈیاں آکھیا۔

”امی! باوے ہوراں دے دربار تے مینوں انتاں دا سکون لہہ رہیا سی۔ میں سُنیا اے باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار تے منگیاں جان والیاں دُعاواں ہمیش قبولیاں جاندیاں نیں؟“ اوہنے اپنی امی ول ویکھدیاں پچھیا۔

ہاں پتر رب دے ولیاں دیاں چوکھیاں وڈیاں شانان ہوندیاں نیں۔ رب

اپنے ولیاں دا آکھا کدے وی نہیں موڑدا۔“ کلثوم نے اوہدے ول ویکھدیاں
آکھیا۔

اوہ سوچ رہی سی پئی اوہنے لیاقت دے کامیاب ہون دی دُعا منگی اے۔
رب اپنی مہر کرے تے لیاقت نوں سی۔ ایس۔ ایس افسری لہجہ جاوے۔ کیوں جے
افسری لہسن توں مگروں ای اوہ چوکھے اعتماد نال میرے ماییاں کولوں میرا ساک
منگ سکے گا۔

”کدھر گواچ گئی ایس توں.....؟“ اوہدی ماں نے اوہنوں بانہہ توں پھڑکے
ہلانڈیاں آکھیا۔

”نہیں۔ کدھرے وی نہیں۔“ اوہنے خیالاں دی دُنیا وچوں چکھانہہ پرتدیاں
گھاہر کے آکھیا۔

”میں وی کسے دینہہ باوے ہوراں دے روضے تے جانا اے۔ میں وی
اوتھے منت منی اے پئی ساڈی وھی دا رب سوہنا گھر بناوے۔ تاں جے ایہہ ہمیش
اپنے گھر راج کر سکے۔“ اوہدی ماں بولدی پئی سی تے ہاجرہ دیاں اکھاں وچوں
حیرانی جھلک رہی سی۔

”پتر تیرے ابا جی دس رہے سن اک پرپوزل تیرے لئی آیا اے۔ کمال پور
دے چودھریاں ولوں۔ ایہہ چودھری ہر واری چونناں وچ کھلونڈے نیں تے ہمیش
جندے ہوندے نیں۔ ایس واری وی ایہناں دا منڈا ایم۔ پی۔ اے ہے۔ اوہدا ناں
شمشیر چودھری ہے۔ تیرے ابا جی دس رہے سن اوہنے برطانیہ توں قانون دی
ڈگری اُگراہی اے۔ اوہ تیرے ابا جی دے نال ایم۔ پی۔ اے ہے نالے قانون دا
وزیر اے۔“ کلثوم جھٹ وچ ای سبھ کجھ آکھ گئی۔

اپنی ماں دی گل سُن کے اوہنوں ایس طرحاں لگا جس طرحاں اوہدا کسے نے
 دوہاں ہتھاں نال سنگھ گھٹ دتا ہووے۔ اوہ بولنا چاہندی سی پر اوہدے سنگھ
 وچوں واج نہیں سی نکل رہی۔ اپنے ویاہ دی گل سُن کے اوہ گھاہر گئی۔ ”امی میں
 اجے پڑھنا اے۔ تہانوں پتہ اے نا میں ڈاکٹر بن رہی آں۔ تسی باوے ہوراں
 دے روضے تے جا کے ایہہ دُعا کریا جے کہ رب کرے میری دھی وڈی ڈاکٹر
 بنے تے رب ایہدے ہتھ اندر چوکھی شفا رکھے۔“ انخیری ہمت کر کے ہاجرہ بول
 پئی۔

”اچھا پُتر رب کرے توں اک قابل ڈاکٹر ثابت ہوویں۔ آمین۔“ کلثوم
 نے دُعا دیندیاں آکھیا۔

ایہدے توں مگروں ہاجرہ اپنے کمرے وچ آ گئی۔ اپنی امی دے مُونہوں
 اپنے ویاہ دی گل سُن کے اوہدے من اندر عجیب طرحاں دی ٹٹ بھج ہو رہی سی۔
 اوہنے تے لیاقت نال وعدہ کیتا اے کہ اوہ اپنی پڑھائی ول دھیان کرے میں
 زری اوہدی آں۔ میں اوہدے نال ایس طرحاں دا کدی مذاق نہیں کراں گی۔ اوہ
 چوکھا چر اپنے کمرے وچ پئی کرسی تے بیٹھی سوچدی رہی۔ اوہ رات دی روٹی کھا
 تے رہی سی پر اوہنوں انج لگ رہیا سی جس طرحاں ہر گرانہی اوہدے سنگھ وچوں
 پھس کے لنگھ رہی ہووے۔ دو چار گرانہیاں بھنن توں مگروں اوہ جھٹ گُو اپنی امی
 دے کمرے وچ گئی فیر طبیعت ول نہ ہون دا بیج بنا کے اوہ چھیتی ای اپنے
 کمرے وچ پرت آئی۔ ساری رات نیندر اوہدیاں اکھاں توں دُور رہی۔ اوہ بیڈ
 تے لمیاں پے کے لیاقت نوں سوچدی رہی۔ اوہدے کناں وچ اپنی ماں دیاں
 گلاں گونج رہیاں سن۔ کمال پور دیاں چودھریاں والی گل نے اوہنوں جیوندیاں

جی مار چھڈیا سی۔ اوہنوں جھٹ وِچ ای اپنا آپ چوکھا ماڑا تے لسا چاپن لگ پیا
 سی۔ اوہدیاں اکھاں وِچ ہنجوسن۔ ایہناں ہنجواں دے کارن اوہدا سر ہانا سلھا ہو
 چکيا سی۔ اخیر سرگی دیاں بانگاں ہون لگ پیاں۔ باہر حویلی دے ویڑھے وِچ کم
 کرن والیاں سوانیاں دیاں واجاں اوہدے کناں وِچ اپڑ رہیاں سن۔ اوہنوں پتہ
 ای نہ لگا پئی کس ویلے رات مک گئی۔

لیاقت دے پرچے مک چکے سن۔ اوہدے من اندر ہُن اِکو ای اُمید سی پئی
 لیاقت دا سوہنا نتیجہ بولے تے اوہ کامیاب ہو جاوے۔

ہاجرہ نوں اوہدے رزلٹ دی اڈیک سی۔ اوہ چاہندی سی چھیتی نال اوہدا
 رزلٹ آوے تے اوہ کامیاب ہو جاوے۔

(۱۵)

”ساری حیاتی غریبی بھوگی، بھکھ تریہہ جری، لگدا اے ہُن ساڈے دینہہ
 پھرن والے نیں۔“ اسلم کیمار نے اپنی تینویں جنتے دے کول پٹھدیاں آکھیا
 جیہڑی شام دی ہانڈی پئی رنھدی سی۔

”میں تے جھولی چک کے رب سچے کولوں لیاقت دے پاس ہون دی دُعا
 منگدی ہاں۔“ جنتے بولی۔

”میں سوچدا پیا ساں جے کر ایہہ ذیلدار نہ ہوندے تے اسیں تے ساری
 حیاتی رُلدے ای رہندے۔“ اسلم نے کہیا۔

”سچ آکھیا جے۔ رب ذیلداراں دیاں شانناں وِچ ہور وادھا کرے۔“ جنتے
 نے دُعا دیندیاں آکھیا۔

اینے وِچ لیاقت گھر دا بوہا لنگھیا۔ ”ابا جی تسی ہُن ذیلداراں دے پٹھے نہ

پایا کرو۔ چنے دینہہ میں استھے ہاں ایہہ کم میں کراں گا۔“ اوہنے اپنے پیو دے
کول پئی پڑھی تے پٹھدیاں آکھیا۔

”لے پتر توں اینا پڑھ کے پٹھے پادیں گا۔“ جنتے فٹ بولی۔

”امی کم کرنا تے کوئی بری گل نہیں۔ سگوں ساڈا دھرم تے آکھدا اے محنت
کرنا عبادت اے۔ تے محنت نال کیتی گئی کمائی وچ رب نے چوکھیاں برکتاں
رکھیاں نیں۔ ایہدے وچ ایڈی سنگن والی کیہڑی گل اے۔ اُنج وی ابا کم کرے
پتر ساری دیہاڑی ویہلا بیٹھے ایہہ تے زرا گناہ اے نا۔“ لیاقت نے اپنی امی ول
دیکھدیاں کہیا۔

”اچھا پتر جیویں تیری مرضی۔“ جنتے نے چوکھے پیار نال لیاقت ول
دیکھدیاں کہیا۔

”ایس لئی ابا جی تسی زرا ہن دکان دا کم کریا کرو میں آپے سبھ سانہہ لواں
گا۔“ لیاقت نے آکھیا۔

”ہلا پتر جیویں تیری منشی۔“ اسلم کمار نے کہیا۔

ایہدے توں مگروں لیاقت ذیلداراں دے ڈیرے ول نکل گیا۔ ڈیرے ول
جاندیاں اوہدے من اندر چوکھیاں وڑیاں تبدیلیاں ہو رہیاں سن۔ اوہنے موبائل
توں ہاجرہ نوں مسیج کیتا کہ اوہ ذیلداراں دیاں مجھاں نوں پٹھے پاوے کرے گا۔
ہاجرہ نے جدوں ایہہ مسیج پڑھیا تے اوہنوں چوکھی حیرانی ہوئی۔ اوہنے لیاقت نوں
چوکھا ہوڑیا، پر لیاقت نے اڑی کیتی اوہنے آکھیا، ”ذیلداراں دے ساڈے اُتے
اپنے احسان نیں جیہناں دا کدے وی بدلہ نہیں چکایا جاسکدا، ایس لئی میں جیکر
اوہناں دیاں مجھاں نوں چار دینہہ پٹھے پالواں گا تے کجھ نہیں ہوندا۔“

ویلا لنگھدا گیا۔

لیاقت ہُن نورپور وِچ ای رہندا۔ ذیلداراں دیاں مچھاں نوں پٹھے پانداتے اپنے اَبے دے نال ہٹی تے بیٹھدا تے اوہدا ہتھ وٹاندا۔ ہاجرہ ہفتے مگروں نورپور آوندی، آوندیاں سے اوہ ہر جمعراتی باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے جاندی تے لیاقت دی کامیابی لئی دُعا منگدی، لیاقت دی ہاجرہ نال میسج راہیں چیت ہوندی رہندی، ہر روز وعدے و وعید ہوندے سن۔ سی. ایس. ایس. نتیجہ آن والا سی۔ نتیجے دی اڈیک لیاقت نالوں ہاجرہ نوں بھتی سی اوہ خورے کئی واری لیاقت نوں چٹھ جکھی سی پئی تیرا نتیجہ کدوں بولنا اے۔ اوہنوں وشواس سی لیاقت ضرور چنگے نمبر لے کے پاس ہووے گا۔

(۱۶)

اسمبلی دا اجلاس ہو رہیا سی۔ انصر ذیلدار اجلاس وِچ لیتی لئی لہور گیا ہو یا سی۔ اسمبلی ہال دے اجلاس اندر نالدی کرسی تے وزیر قانون چودھری شمشیر بیٹھا سی۔ ”سنا بئی پتر وڈے چودھری ہوراں دی کیہ حال اے۔ اج کل گھر ای رہندے نیں بہتا۔“ انصر نے پچھیا۔ ”جی آ گھر ای ہوندے نیں وڈے ویلے توں شام تیکر ڈیرہ داری دام ای نہیں منگدا۔ ہر ویلے رش بجھا رہندا اے۔“ چوہدری شمشیر نے کہیا۔ ”ہاں بئی ڈیرہ داری وی تے فیر نبھانی پیندی اے۔ اچھا میں سُنیا اے چیمیاں نے فیر کوئی بھونیں دا رولا پایا ہو یا چودھری ہوراں نال۔ کئی کو چیمیاں دی برادری بیٹھی ہوئی اے او تھے۔“ انصر نے پچھیا۔ ”برادری تے اوہ تھوڑی ای ہے کوئی چار جی ہون گے پر ہین پوریاں دناں

دے۔ آکھدے ہوندے میں گدڑ دی موت آوے تے اوہ شہر ول آوند اے۔
ابھی حساب کجھ چیمیاں دا ہے۔“ شمشیر نے کہیا۔

”اچھا بئی رب سبھے مصیبتاں نوں ٹالی رکھے۔“ انصر نے دُعا دیندیاں آکھیا۔
”جی آمین۔ رب اپنی مہر کرے جی۔ اچھا ابا جی کہہ رہے سن جے کر کوئی
ویہل لبھے تے تسی کمال پور ساڈے کول آؤ۔ اوہ آکھ رہے سن میرا سُنہیا ذیلدار
ہوراں نوں دے چھڑیں۔ تے امی کہہ رہی سی ذیلدارنی ہوراں نوں ضرور نال
لیان۔“ شمشیر نے انصر ذیلدار ہوراں ول ویکھدیاں آکھیا۔

”ہاں پُتر میں آپو وی وڈے چودھری ہوراں نوں ملنا چاہنا واں، چوکھا پڑ ہو
گیا اے اوہناں نال میل ملاقات ای نہیں ہو پا رہی۔“ انصر ذیلدار نے کہیا۔
”میرے کول دونسی گھوڑے کھلوتے نیں۔ اصل خون نیں، میں چاہنا واں
تہانوں تحفہ دیواں۔“ شمشیر بولیا۔

”لے پُتر گھوڑیاں دا کیہ اے میرا اصطلبل پہلاں ای گھوڑیاں نال بھریا ہوئی
اے۔ پر جیویں تیری صلاح ہووے۔“ انصر ذیلدار نے مٹھا جیہا ہسدیاں آکھیا۔
”جی میں جاننا ہاں جی تہانوں وی ابا جی واکن گھوڑیاں دا چوکھا شوق اے۔“
شمشیر نے کہیا۔

اجلاس دی کاروائی ہو رہی سی ایدھر ایوان اندر بیٹھے چودھری شمشیر تے انصر
ذیلدار گپاں گٹ رہے سن۔ اجلاس ممکن مگروں انصر ذیلدار نورپور ول نکل گیا۔
گھر آن توں مگروں اوہنے اپنی تینویں کلثوم نوں دسیا پئی چودھری نواز ہوراں نے
کمال پور آن دا آکھیا اے۔

”لے خاں بھلا کوئی گل اے کرن والی ذیلدار جی..... بھلا کدی گڑھی والے

وی پہلاں گئے نیں۔“ کلثوم نے حیران ہو کے آکھیا۔
 ”بھلیئے لوکے ساک تے مُنڈے والے ای منگدے نیں۔ بے تے میل
 مُلقات ہووے گئی کوئی دو چار واری آواں جاواں گے تے فیرای گل بنے گئی
 نا۔“ انصر ذیلدار نے سمجھاندیاں کہیا۔
 ”ہاں جی تہاڈی گل وی ٹھیک اے۔ چلو فیر کسے دینہہ آپاں کمال پور پھیرا
 مارای آونے ہاں۔“ کلثوم نے صلاح دیندیاں آکھیا۔
 دوہاں جیاں نے کمال پور جان دا پروگرام بنا لیا سی۔

(۱۷)

ارج سی۔ ایس۔ ایس دا نتیجہ آنا سی۔ لیاقت سورج اُگن توں پہلاں ای باوے
 اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے اپڑ چکيا سی۔ اوہنے سرگی دی نماز باوے ہوراں
 دے روضے نال جڑی مسیت اندر پڑی۔ نماز توں مگروں اوہ چوکھا چر روضے وِچ
 باوے ہوراں دے پاوندی بیٹھا رہیا۔ باوے اکرم شاہ ہوراں دے دتے طائف
 دا ورد کرن نال اوہدے دل نوں چوکھا سکون ہو چکيا سی۔ باوے اکرم شاہ ہوراں
 نے وی اوہنوں چوکھی تسلی دتی سی۔ اوہدا دل مطمئن سی۔ سورج دیاں کرناں نے
 دھرتی نوں ڈھک لیا سی۔ اوہنے سائیکل دا مُونہہ نور پور ول کر لیا سی۔ راہ وِچ
 آوندیاں اوہنے ہاجرہ نوں کال کیتی تے نالے آکھیا، ٹی۔ وی تے بے کرنیجہ دسن
 تے اوہ اوہنوں ضرور دسے۔ ہاجرہ مصلیٰ ڈاہ کے رب کولوں لیاقت دے پاس ہون
 دی دُعا پئی منگدی سی۔ گھر آ کے اوہنے سائیکل کھلہارن توں مگروں اپنی ماں
 نوں مکھانیاں دا لنگر دیتا۔ اوہدی ماں جھولی کھلہار کے اوہدے پاس ہون دی دُعا
 منگ رہی سی۔ اسلم کمیار فجر دی نماز توں مگروں ذیلدار ہوراں دے ڈیرے ول بھج

گیا سی۔ اوہنوں ایہہ سی پئی ذیلدار ہوراں دے ڈیرے وِچ لگے ٹی. وی تے
لیاقت دا رزلٹ آدنا اے۔

”او آئی اسلم اِج چوکھیاں دناں مگروں وڈے ویلے کس طرحاں.....“ انصر
ذیلدار نے اسلم نوں ویکھدیاں سار آکھیا۔

”جی چودھری جی بس تہاڈے درشن کرن نوں دل کر رہیا سی۔ میں تے جی
روز ای آونا ہاں جی تھی اسمبلی دے اجلاس لئی لہور گئے ہوئے سی۔“ اسلم نے
موڑھے تے پٹھدیاں آکھیا۔

”میری تھان تے لیاقت مجھاں نوں پٹھے پاندا اے جی۔“ اسلم فیر بولیا۔
”لے خاں بھلا پڑھ لکھ کے اوہ پٹھے پاوے گا۔ ایہہ تے ماڑی گل اے۔
لیاقت نوں دوترے واری میں اتھے ڈیرے وِچ ویکھیا اے پر مینوں نہیں سی پتہ
پئی اوہ تیری تھاون پٹھے پاندا اے۔“ انصر ذیلدار نے حقے دا سُوٹا لاندیاں
آکھیا۔

”نہیں جی اسیں تہاڈے جدی پُشتی نوکر آں جی۔ اوہنوں پڑھایا لکھایا وی
تے تَساں ای اے جی۔“ اسلم نے کہیا۔

”نالے تہاڈے درتوں اڈاساں ہور کتھے جانا اے۔“ اسلم فیر بولیا۔
”تیری گل ٹھیک اے بی پر پڑھے لکھے لوکاں دی قدر کرنی چاہیدی اے۔
علم نور ہوندا اے۔ ایہہ تے چانن ہوندا اے بی۔ تے رب کرے ہُن کوئی
اوہنوں چنگی نوکری لہج جاوے تے ساڈی محنت دا وی مُل پے جاوے۔ اِج توں
مگروں اکبر مصلی پٹھے پاوے کرے گا۔“ انصر نے آکھیا۔

”جی رب تہاڈی زبان مبارک کرے جی۔ اِج اوہدا مقابلے دے امتحان دا

نتیجہ آونا اے جی۔ دُعا کر یا بجے نتیجہ چنگا چنگا بولے۔“ اسلم نے کہیا۔
 ”اوہ اچھا..... بنی اسلم اللہ مہر کرے ساڈے تے۔ ساڈے پنڈ دا مُنڈا وی
 کوئی سی. ایس. پی افسر بنے۔“ انصر ذیلدار نے خُش ہوندیاں آکھیا۔
 ”میں تہاڈے نتیجے دی اڈیک وچ بیٹھی آں۔ تہانوں پتہ اے اج میں روزہ
 وی رکھیا اے۔ زرا ایس لئی پئی رب مہر کرے تے تسی چنگے نمبریں نال پاس ہو
 جاؤ۔“ ہاجرہ فون پئی کردی سی۔
 ”تہاڈیاں دُعاواں میرے نال نیں، مینوں وشواس اے رب سبھے سدھیاں
 پاوے گا۔“ لیاقت نے آکھیا۔
 ”سی. ایس. پی افسر بن توں مگروں تسی مینوں بھل تے نہیں جاؤ گے؟“ ہاجرہ
 نے پچھیا۔

”بھلن والی گل تساں جیہ تے کس طرحاں لیاندی، بھلا جیہدے نال
 رُوحاں دا سمبندھ ہووے اوہنوں بھلیا جاسکدا اے؟“ لیاقت نے کہیا۔
 ”ہاں میں جانتی آں تسی مینوں کدی وی نہیں بھلو گے۔ اک تے ساڈا
 رُوحاں دا رشتہ ہے، دُوجا تہانوں میں یاد اینا کراں گی ہر ویلے تسی مینوں یاد کرن
 تے مجبور ہو جاؤ گے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔
 چوکھا چر گلاں ہوندیاں رہیاں۔ اخیر کال کٹی گئی۔

رب نے اسلم کیمیا تے جنتے دی دُعا قبول کر لئی۔ باوے اکبر شاہ دے
 روضے تے مینیاں ممتاں کم آ گئیاں۔ اکرم شاہ ہوراں دیاں وظیفیاں نے اپنا کم
 دکھا دتا۔ ہاجرہ دے رکھے روزے قبول ہو گئے۔ لیاقت نے سی. ایس. ایس دا
 امتحان ٹاپ کر لیا۔ اوہنوں انٹرویولئی سد لیا گیا سی۔ لیاقت دا انٹرویو چوکھا چنگا

ہو یا۔ اوہنے انٹرویو کمیٹی دے سچھے سوالاں دے سوہنے تے بھرویں جواب دتے سن۔ انٹرویو ممکن توں مگروں جدوں اوہ کمیٹی دے کمرے وچوں باہر آیا، اودوں ماہر نفسیات جیہڑا انٹرویو کمیٹی دا ممبر سی اوہنے کمیٹی نوں دسیا پئی اوہنوں ایس جتنے اندر انتاں دا اعتماد نظر آیا اے۔ ماہر نفسیات نے کمیٹی نوں دسیا پئی اچ توں اگدوں اوہنے اپنی حیاتی اندر ایسے اعتماد والا بنا نہیں تکیا۔ لیاقت دا انٹرویو چوکھا چنگا ہو یا۔ لیاقت دے امتحان پاس کرن دی نئشی وچ سارے پنڈ اندر مٹھائی ونڈی گئی سی۔ ایہہ مٹھائی انصر ذیلدار ہوراں نے ونڈی سی۔ لیاقت دے سارے ٹبر دی ذیلداراں نے روٹی ورجی سی۔

پروہنیاں لئی سچھے ڈشاں ہاجرہ نے آپو بنائیاں سن۔ جتنے نے گھر ذیلدارانی ہوراں نال بیٹھ کے روٹی کھادی پر لیاقت تے اوہدے پیو اسلم نوں باہر ڈیرے وچ روٹی دتی گئی۔ ہاجرہ دی نئشی دا کوئی ٹکانہ نہیں سی۔ اوہ انتاں دی نئش سی۔ اوہدے مکھ توں اوہدی نئشی صاف دکھائی دے رہی سی۔ کیوں جے لیاقت نال رل کے جیہڑے سُننے اوہنے ویکھے سن اوہناں دے سچ ہون دا سماں نیڑے آچکيا سی۔ لیاقت سی۔ ایس۔ پی افسر لگن والا سی۔ اوہ سوچدی، اوہ دہنہ ہُن نیڑے ہے جدوں نیلی بتی والی گڈی نورپور آئے گی تے اوہدے وچوں لیاقت، باؤ لیاقت بن کے باہر نکلے گا۔ اوہ جاگدی اکھیں خورے کنی واری نیلی بتی والی سرکاری گڈی نورپور دی کچی سڑک تے آوندی ویکھ چکی سی۔ اوہ جاندی سی جیکر نیلی بتی والی گڈی نورپور آوے گی تے فیر ای اوہدے دل دیاں سچھے سدھراں پوریاں ہون گیاں۔ کیوں جے افسر بن توں مگروں ای لیاقت اوہدے مایاں کولوں اوہدا ہتھ چوکھے اعتماد نال منگ سکے گا۔

کمیاں دی سُنی گئی رب نے جنتے دیاں دُعاواں قبول لئیاں، فائزل نتیجے موجب لیاقت نوں سی۔ ایس۔ پی افسر چُن لیا گیا۔ اوہنوں ڈپٹی کمیشنر دا عہدہ دتا گیا۔ نورپور وچ تے نال دیاں پنڈاں وچ ہر زبان تے ڈپٹی کمیشنر لیاقت کمیاں دیاں گلاں سن۔

اسلم کمیاں، جنتے دے نال انصر ذیلدار تے اوہدا سارا ٹبر انتاں دا بخش سی۔ ذیلدار نے سارے نورپور دی روٹی ورجی سی۔ دیسی گھیو وچ دیسی گلہ رنھے گئے سن۔ مٹھے تے لُونے چولاں دیاں چوکھیاں ساریاں دیگاں پکائیاں گئیاں سن۔ ذیلداراں نے چوکھی سوئی روٹی پکائی سی۔ سارے پنڈ وچ جشن دا سماں سی۔ سارے نورپور وچ چاء تے خُشیاں دا میہنہ ورہدا پیا سی۔ ہر کوئی لیاقت دے ڈپٹی کمیشنر بنن تے حدوں ودھ بخش سی۔ سارے پنڈ دی خُشی اک پاسے ہاجرہ دی خُشی اک منے سی۔ اوہ چوکھی بخش سی۔

لیاقت نتیجے سُنن توں مگروں سدھا باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے اپڑیا۔ سلام کرن توں مگروں باوے اکرم شاہ ہوراں کول چوکھا چر بیٹھا رہیا۔ چوکھا نہہ پرتدیاں اوہنے مکھانیاں دا لنگر لیا تے نورپور اپڑ گیا۔ لیاقت نے باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے سادی چادر چاڑھ کے اپنی مَنت پوری کیلتی۔ ڈی۔ سی صاحب میں تہانوں آکھدی ہوندی ساں ناٹسی اک دینہہ ضرور کامیاب ہوو گے.....“ ہاجرہ کال کر رہی سی۔

”ایہہ سبھ رب تے رب دیاں ولیاں دیاں کرم نوازییاں نیں۔ ایہہ سبھے ماپیاں دیاں دُعاواں نیں۔ وڈے ذیلدار ہوراں تے میری ہاجرہ دیاں مہربانیاں

نیں۔“ لیاقت نے آکھیا۔

”میں تہانوں ملناں چاہنی واں۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”میرا دل آپو تہاڈے توں چوکھا اوہد ریا اے۔ تسی ہوسٹل کس دینہہ جانا

اے؟“ لیاقت نے پچھیا۔

”وڈے ویلے میری کلاس اے۔ کلاس ممکن توں مگروں میں ویہلی آں۔ تسی

جے کر ہوسٹل آ جاؤتے فیر اپنا میل ہوسکدا اے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

وڈے ویلے ملن دا وعدہ کر کے لیاقت نے فون بند کر دتا سی۔ لیاقت دے

ڈپٹی کمشنر لگن پاروں اوہدے بڈھے ماں پیو دے حوصلے چوکھے ودھ چکے سن۔

جنتے تے اسلم کمیار انتاں دے نخش سن۔ شام پے چکی سی۔ لیاقت نے چاء پاروں

اج روٹی وی کوئی نہ کھادی۔ چوکھیاں دناں مگروں اوہنے کل ہاجرہ نوں ملنا سی۔

اوہ جاگدی آھیں اپنی منجی تے لما پیا ہاجرہ تے اپنے ویاہ دے سُننے وکھ رہیا سی۔

سُننے ویکھدیاں ویکھدیاں اوہ سوں گیا۔

(۱۹)

سورج اُگ پیا۔ اج کنگن پوروں کلثوم تے انصر ذیلدار اپنے ڈرائیور نال

کمال پور جا رہے سن۔ کالی پجیر و نور پوروں کمال پور لئی نکل چکی سی۔ انصر ذیلدار

تے کلثوم پچھلی سیٹ تے بیٹھے سن۔ دوویں جی چودھری نواز دے سدے تے

کمال پور جا رہے سن۔ راتیں انصر ذیلدار نے چودھری شمشیر نوں دس دتا سی پئی

وڈے ویلے اوہ کمال پور آ رہے نیں۔ گڈی وچ پٹھیاں کلثوم دے من اندر

خیالاں دا ہڑھ آیا ہو یا سی۔ اوہ سوچ رہی سی، رب کرے چھیتی نال ہاجرہ دا

سوہنا، چنگا گھر بن جائے۔ خیالاں وچ گواچیاں اوہ چوکی دُور نکل گئی سی۔

اسیں تھوڑے چر وچ کمال پور اپڑ جاواں گے۔“ انصر ذیلدار نے آکھیا۔
 ”جے کر اوہ ساک دی گل بات کرن تے اوہناں نوں کیہ جواب دینا
 اے؟“ کلثوم نے پچھیا۔

”جے اوہ ایس گوچرے گجھ آکھن تے اوہناں کولوں گجھ وقت منگ لوں
 آپاں اے ہاجرہ نال وی تے صلاح نہیں کیتی۔“ انصر نے آکھیا۔

اینے وچ کمال پور پنڈ نظر آن لگ پیا۔ گڈی کمال پور دے نیڑے اپڑ چکی
 سی۔ چودھریاں دی حویلی پنڈ دے باہر لے پاسے سی۔ حویلی دیاں اُچیاں کندھاں
 دُوروں ای نظر آن لگ پیاں سن۔ گڈی حویلی دے باہر لے پاسے کھلو گئی۔
 پروہنیاں نوں جی آیاں نوں آکھن لئی چودھری نواز تے شمشیر موجود سن۔

اوہناں چوکھے چاء تے سبھا نال ذیلداراں نوں جی آیاں نوں آکھیا۔
 کلثوم زنان خانے ول ٹر گئی تے انصر ذیلدار نوں ڈرانگ روم وچ بٹھا دتا
 گیا۔ ڈرانگ روم وچ رتے رنگ دا ایرانی قالین وچھیا ہویا سی۔ چڑھدی کندھ
 نال شیر دی کھل ٹنگی ہوئی سی، دُوبے پاسے ولایت دے مشہور مصور دی پینٹنگ لگی
 ہوئی سی۔

”چوناں توں مگروں رب ولوں ای رنج ہوندا رہیا پئی میل ملاقات ای نہ ہو
 سکی۔“ انصر ذیلدار نے چودھری نواز ول دیکھیاں کہیا۔

”بس ویکھ لووٹسی میرا اپنا دل تہاںوں ملن لئی کر رہیا سی میں تے دو تن
 واری شمشیر نوں سُنہیا وی دتا سی پئی ذیلدار ہوراں نوں آکھیں کمال پور پھیرا
 مارن۔“ چودھری نواز نے کہیا۔

اینے چر وچ چاہ، پیسٹریاں، شامی کباب تے مٹھائی دے بھرے تھال نوکر

صوفیاں دے اگے پئے میز تے رکھ کے پرت گئے۔
 ”ہاں جی مینوں دسیا سی شمشیر نے بس ویہل ای نہیں سی بن رہیا۔ جیویں
 ای وقت ملیا اے اسیں آ گئے ہاں۔“ انصر ذیلدار نے مٹھا جیہا ہس دیاں کہیا۔
 ”شمشیر ذیلدار ہوراں لئی چاء بنا۔“ چودھری نواز نے شمشیر ول ویکھ دیاں
 کہیا۔

”جی ابا جی۔“ شمشیر نے چوکھے ادب نال آ کھیا تے چاہ بنان لگ پیا۔
 ”ایہہ تہاڈا ای پتر اے۔“ چودھری نواز نے کہیا۔
 ”بالکل جی جیوندا رہوے۔ حیاتیاں مانے۔ بڑا ساؤ مُنڈا اے۔ میں تے ایہہ
 اسمبلی وِچ اک دُوجے نوں رجھویں کمپنی دیندے ہاں۔“ انصر نے شمشیر دے
 ہتھوں چاء دا کپ پھڑ دیاں کہیا۔
 ”بس میں ایہہ چاہناں ہاں تسی ایہوں اپنی فرزندگی وِچ لے لو۔“ چودھری
 نواز نے کہیا۔

”جی ایہہ میرا پتر اے۔ رب ایہوں اپنے حفظ و امان وِچ رکھے۔“ انصر
 ذیلدار نے شمشیر دی کند تھاپڑ دیاں آ کھیا۔
 ”تہاڈی ٹکی میڈیکل دے اخیر لے ورہے وِچ ہے نا.....“ نواز نے چاہ دا
 گھٹ اگانہہ لنگھاندیاں آ کھیا۔
 ”ہاں جی ہاجرہ میڈیکل دے اخیر لے ورہے وِچ اے۔ اوہدی پڑھائی ممکن
 والی ہے۔ اوہدی ماں دا دل ہے پی ڈاکٹر بنن توں مگروں نورپور وِچ ہسپتال بنایا
 جاوے۔ تاں جے ماڈیاں لسیاں نوں وی چنگیاں طبعی سہولتاں مل سکن۔“ انصر
 ذیلدار نے کہیا۔

”ایہہ بہت ودھیا پروگرام اے۔ کیوں جے ساڈے پنڈاں تھواں تے ہسپتال ات لوڑیدے نیں۔ میں تہاڈے کولوں شمشیر لئی ہاجرہ دا ہتھ منگنا واں۔ مینوں اُمید اے تسی میرے پرپوزل تے گوہ کرو گے۔“ نواز نے چاہ دا کپ میز تے رکھدیاں کہیا۔

”سانوں تھوڑا وقت دتا جاوے۔ اسیں تہانوں چھیتی جواب دیواں گے۔“ انصر نے نواز ول ویکھدیاں کہیا۔

چوکھا چر گلاں ہوندیاں رہیاں۔ ایہدے توں مگروں شمشیر انصر ذیلدار نوں اصطلبل ول لے گیا۔ اوہنے ذیلدار نوں گھوڑے دکھائے۔ دو گھوڑے اوہنے انصر ذیلدار نوں تحفے دے طور تے دتے۔ شمشیر نے دسیا پئی اوہدے مصلی گھوڑے نورپور اپڑا آن گے۔

شام پین والی سی۔ انصر ذیلدار ہوراں نے کھانا کھان توں مگروں چودھری نواز کولوں اجازت لئی۔ کالی پجیر و دا مونہہ نورپور ول سی تے اوہ پکی سڑک تے شکاٹے بھردی لگی جاندی سی۔ انصر تے کلثوم چوکھے خوش سن۔

(۲۰)

میڈیکل کالج دے گرلز ہوٹل دے باہر کھلو کے اوہنے ہاجرہ نوں کال کیتی۔ ہاجرہ نے اوہنوں اندر سد لیا۔ مہمان خانے دا بوہا لنگھدیاں لیاقت چوکھاٹس سی کیوں جے اج اوہ چوکھے چر مگروں ہاجرہ نوں ملن والا سی۔ اجے اوہنوں پیٹھیاں جھٹ ای لگا سی مہمان خانے وچ ہاجرہ وڑی اوہنے نقاب کیتا ہویا سی۔ لیاقت اوہنوں مہمان خانے وچ وڑدیاں ویکھ کے اٹھ کھلوتا۔

”ڈی. سی صاحب بیٹھو..... شکر ہے اج تساں وی ساڈے ویڑھے پیر پایا

اے۔“ ہاجرہ نے صوفے تے پیٹھیاں کہیا۔

لیاقت ہسن لگ پیا۔ ہاجرہ مینوں زرا اپنا پتہ ہے.....
”میں جو کجھ وی آں ایہہ سبھ میرے رب سچے دی مہر اے تے ذیلدراں
دیاں دُعاواں نیں۔“ لیاقت نے کہیا۔

”میں چوکھے دناں توں تہانوں ملنا چاہندا سی پر ویہل ای نہیں سی بن
رہیا۔ پنڈ وچ تے پتہ ای نہیں لگدا کس ویلے سورج اُگدا اے تے کدوں شام
دُھلن لگ پیندی اے۔ اُٹھیاں سار مجھاں نوں پٹھے پانے اوہدے توں مگروں
ابے نال ہٹی تے اوہدا ہتھ وٹانا۔ بس ایس طرحاں دیہاڑی لنگھ جاندی اے۔“
لیاقت بولدا پیا سی۔

”رب دا شکر اے۔ تسی افسر بن گئے او۔ سبھے کم ہن سدھے ہو جان گئے۔
میں تہاڈی سلکیشن دی نکشی وچ تہانوں لُچ کروانا چاہنی آں۔“ ہاجرہ نے کہیا۔
”اچھا جی حق تے میرا بندا اے۔ پر جے تسی لُچ کروانا چاہندے او تے
تہاڈی مرضی۔“ لیاقت نے مٹھا جیہا ہسدیاں کہیا۔
”گھٹ تسی دو منٹ رکو۔ فیر آپاں ہن چلنے آں۔ میں ٹیکسی منگوانی ہاں۔“
ہاجرہ نے کہیا۔

”اک منٹ ٹھہرو میرے دل دی اک سدھر ہے۔ پہلے اوہ پوری کرنی پوے
گئی تہانوں۔“ لیاقت نے کہیا۔

”اوہ کیہ؟“ ہاجرہ نے حیرانی نال لیاقت ول ویکھدیاں چُھیا۔
”میں تہانوں خورے کئی واری اپنیاں سُنیاں وچ ویکھیا اے۔ پر سُنیاں
اندر وی تسی چادر دے نقاب وچ ای مینوں ملدے او۔ میں تہانوں ویکھناں چاہنا

واں۔“ لیاقت نے کہا۔

لیاقت دی گل سُن کے ہاجرہ تھوڑی جیہی گھاہری۔ فیر گجھ چر سوچن توں
مگروں اوہنے اپنی چادر دا نقاب ہٹا دتا۔

لیاقت دیاں اکھاں ہاجرہ دا چن ورگا مکھڑا ویکھ کے حیرت نال گھلیاں
ہویاں سن۔ اوہ ہاجرہ دی تصویر نوں اپنیاں اکھاں راہیں دل دی تختی تے اُلک
رہیا سی۔ چوکھا چر اوہدیاں اکھاں ہاجرہ دے مکھ دا طواف کردیاں رہیاں۔ اوہ
مُونہوں گجھ نہیں سی بول رہیا پر اوہدیاں اکھاں چوکھا گجھ آکھ رہیاں سن۔

”کتنھے گواچ گئے او ڈی. سی صاحب.....؟“ ہاجرہ نے مٹھا جیہا ہسدیاں
پچھیا۔

”نہیں۔ کدھرے وی نہیں۔“ لیاقت ہاجرہ دے حُسن دے جاؤ توں آزاد
ہوندیاں گھاہری جیہی واج وچ بولیا۔

”اچھا مینوں تاں ایس طرحاں لگا سی جیویں تئی کدھرے بہت ڈونگھی سوچ
وچ گواچ گئے سی۔“ ہاجرہ نے ہسدیاں کہیا۔

”نہیں۔ کدھرے وی نہیں بس سوچ رہیا ساں رب نے کئی ویہل نال
تہانوں بنایا اے۔“

لیاقت نے ویکھیا: بدامی اکھاں دے نال گلاب ورگا مکھڑا تے نک دی بنی
الف وانگوں سدھی۔ دند موتیاں دی لڑی تے صراحی ورگی لمی دھون، ہاجرہ انتاں
دی سوہنی سی۔

”تئی حدوں ودھ سوہنے جے، تہاڈے مکھڑے وانگوں تہاڈا دل وی چوکھا
سوہنا اے۔“ لیاقت نے ہاجرہ دے حُسن دی تعریف کردیاں کہیا۔

”اچھا ایس جھوٹھیاں تعریفیاں دے پل نہ بھو۔ میں جانی ہاں میں کنی گُو
 سوہنی ہاں۔“ ہاجرہ نے مٹھی جیہی گھوری پاندیاں لیاقت نوں پیار نال کہیا۔
 ”سوہن کو بچھ انسان دے اندر دا ہوندا اے۔ آئی سمجھ۔ جس انسان دا دل
 سوہنا ہووے اوہ جگ دا سبھ توں سوہنا انسان ہوندا اے۔ تہانوں پتہ اے سچے
 رب نے ذیلداراں اندر انتاں دا سوہنا دل پیدا کیتا اے۔ میں تے آکھاں گا
 سونے دا دل اوہناں دا۔ وڈے ذیلدار ہوراں توں لے کے ہاجرہ تیکر سبھے عظیم
 لوک نیں۔“ لیاقت بولدا پیا سی۔

”اچھا جی جس طرحاں تھی آکھو بس میں اک گل جانی آں، میں تے تَساں
 رل کے جیہڑیاں دُعاواں منگیاں نیں، جیہڑے سُننے ویکھے نے رب کرے اوہ سبھ
 سچے ہو جان۔“ ہاجرہ نے لیاقت ول ویکھدیاں کہیا۔

”رب کرے سبھ کجھ سدھ ہو جاوے۔ تھی جانداے او کنیاں ورہیاں مگروں
 میں اج پہلی واری تہانوں ویکھیا اے تے مینوں سمجھ نہیں آ رہی میں کیہ کہواں۔
 تہاڈیاں اکھاں وِج اپنے لئی انتاں دا پیار ویکھ کے میرے دل اندر چاء تے
 تھنیاں لڈیاں پارہے نیں۔“ لیاقت نے کہیا۔

”اچھا ہُن اتھے گلاں ای کردے رہواں گے یاں فیرنچ لئی چلیئے۔“ ہاجرہ
 نے ہسدیاں کہیا۔

ایہدے توں مگروں ہاجرہ نے اپنی چادر نال نقاب کیتا تے اپنا بیگ چک لیا
 ایس توں بعد اوہ دوویں گزلز ہوٹل دے باہر لے گیٹ ول ودھے۔ ٹیکسی دی مگرلی
 سیٹ تے بیٹھے دوویں اک دوجے نوں ویکھی جا رہے سن۔ اوہناں دے بلکہ
 چُپ سن پر اوہناں دیاں اکھاں گلاں کر رہیاں سن۔ ٹیکسی شہر دے سبھ توں ودھیا

ہوٹل دے پارکنگ ایریا وچ کھلو چکی سی۔ ہاجرہ نے ٹیکسی والے نوں کرایا دتا۔ ایہدے توں مگروں اوہ ہوٹل دے مین گیٹ ول ودھے۔ ہوٹل دے ہال اندر مٹھی مٹھی موسیقی چل رہی سی۔ جیہڑی آن جان والیاں دیاں کنناں وچ رس گھول رہی سی۔ اک نلرے پئی خالی میز دے پاسیاں تے وچھیاں گُریاں اُتے اوہ دوویں بیٹھ گئے۔

”میں ایس قابل نہیں ساں مینوں رب دی ذات نے میری اوقات توں ودھ کے نوازا اے۔“ کتھے میں اک ماڑے جیسے ٹبر دا جی، غریب پیو دا پُتر کتھے کمشنری۔ ایہہ سبھ باوے اکبر شاہ ہوراں دے فیض تے باوے اکرم شاہ ہوراں دے وظیفیاں دا نتیجہ اے۔“ لیاقت بولدا پیا سی۔

”میرے لئی جگ وچ سبھ توں چوکھی خوشی والا اوہ دہنہ ہووے گا جدوں میں لاڑا بن کے تہاڈے گھر آواں گا تے تہانوں ووہٹی بنا کے ہمیش لئی اپنے گھر لے جاواں گا۔“ کجھ چر پُپ رہن مگروں لیاقت بولیا۔

لیاقت دی ایہہ گل سُن کے ہاجرہ دے مُونہہ تے لالی جیہی آئی تے اوہنے نیویں پالی۔

”میں ایہہ ٹریننگ دے دو مہینے لنگھا لوں ایہدے توں مگروں اپنی تقرری توں بعد سبھ توں پہلاں اپنے اے نوں ذیلدار ہوراں کول تہاڈا ہتھ منگن لئی گھلاں گا۔“ لیاقت نے کہیا۔

”مینوں چوکھی اُمید اے، ذیلدار ہوری من جان گے۔ میں تہاڈے لئی سول سروس وچ آیا ہاں، نہیں تے مینوں ایہناں رولیاں وچ پین دی کوئی لوڑ نہیں سی۔ میں وی اپنے پیو وانگوں حیاتی دے دہنہ پورے کر لینے سن۔ میرا تے تہاڈا

سمبندھ رُوحاں دا ہے۔ کوئی وی جُٹھ کدے وی اپنی رُوح توں منے جیوندا نہیں ہوندا اوہنوں مردہ آکھیا جاندا اے۔ میں تہاڈے توں منے کدے وی زندہ نہیں رہے سکاں گا۔ تہاڈا سنگ پا کے میں ہمیش زندہ رہنا چاہنا واں۔ میں چاہنا ہاں میری ہزاراں ورہیاں تے پھیلی محبت سہل رہوے۔“ لیاقت چوکھیاں وڑیاں گلاں کر گیا۔

”میں تہاڈے لئی سہاگ والا جوڑا پاواں مینوں ہور کیہ چاہیدا اے۔“ اپنی پسند دیاں ڈشاں دا آرڈر دین توں مگروں ہاجرہ نے پہلی واری چُپ دا روزہ تروڑ دیاں کہیا۔

”میں تہاڈے دل اندر جھاتی مار کے جدوں اپنے لئی امتاں دا پیار دیکھنی آں تے رب دا شکر ادا کرنی ہاں پئی اج دے دور اندر وی کوئی اینا سچا تے سچا پیار کرن والا ہے۔ نہیں تے ایہہ پیار، عشق، محبت سبھ افسانیاں تے ناولاں وچ رہے گئے نیں۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”اچھا میں آکھ رہیا ساں..... ہاجرہ میں تہانوں پہلاں وی دسیا اے بُدھ دا دینہہ سرگی دا ویلا سی تے میں جمیا۔ بُدھ دا دینہہ، شام دا ویلا تے تھی جے۔ اکو دینہہ جے ساں آپاں۔ پتہ اے کیوں؟ زرا ایس لئی عالم ارواح وچ وی میں تہانوں ایس طرحاں ای پیار کردا ساں۔ عالم ارواح وچ جیہڑیاں رُوحاں ملدیاں نیں اوہ ایس جہان وچ وی ضرور ملدیاں نیں۔ میں چوکھی واری عالم ارواح دے اوس منظر نوں اپنیاں اکھاں اگے لیان دی کوشش کیتی اے۔ تاں جے تہاڈے نال اُسرے اوتھے والے سمبندھ نوں دیکھ سکاں۔ پر میں ابہدے وچ کدے کامیاب نہیں ہو سکیا۔ پر مینوں وشواس اے میرے پیار دی عمر ہزاراں

ورہیاں دی اے۔“ لیاقت نے اوہدیاں اکھاں وچ ویکھدیاں کہیا۔
 ”میں سمجھ سکنی آں میں سبھ جانی آں۔ میں تہاڈے پیار نوں سلام کرنی
 ہاں۔“ ہاجرہ نے اپنا ہتھ متھے تے لیجاندیاں مٹھا جیہا ہس کے کہیا۔
 ”تے تہاں آکھ رہے سی، میں تے تہی اکو دینہہ ای جے ساں۔ جس
 دینہہ تہاڈی سلکیشن ہوئی، مینوں ایہہ گل امی دی دس رہی سی پئی توں تے لیاقت
 اکو دینہہ جے سی۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

تہی تے میں ایس دُنیا توں چلانا وی اکو دینہہ ای کریئے۔ میری دُعا اے
 میری موت تہاڈے توں پہلاں ہووے۔“ لیاقت نے جذباتی لہجے وچ آکھیا۔
 ”رب نہ کرے تہانوں کجھ ہووے۔ تہی ہزاراں ورہے جیوندے رہو۔ میری
 حیاتی دا اک اک پل رب تہانوں لا دیوے۔“ ہاجرہ نے رون بکی وچ دُعا
 دیندیاں کہیا۔

ایہدے توں مگروں اوہ روٹی کھان لگ پئے۔
 ”چیتے رکھیں ہاجرہ جیہڑے جوڑے ایس جہان اندر اک ہون گے اوہ ای
 جنت وچ دوبارہ ملن گے۔“ ہوٹل توں باہر نکلدے سے لیاقت نے کہیا۔
 ”میرا جوڑا تہاڈے نال بن چکيا اے۔ مینوں پورا وشواس اے۔ اسیں بہت
 چھیتی اک ہو جاواں گے۔ تے اگلے جہان اندر وی ہاجرہ تہاڈی ہووے گی۔“
 ہاجرہ نے اوہدے ول ویکھدیاں کہیا۔

ایہدے توں مگروں اوہ دوویں ٹیکسی لے کے میڈیکل کالج ول نکل گئے۔
 میڈیکل کالج دے گرنز ہوٹل دے مین گیٹ تے ہاجرہ نے لیاقت نوں رب راکھا
 آکھیا تے لیاقت میڈیکل کالج دی پارکنگ وچ کھلوتی سائیکل تے سوار ہو کے

نورپور ول نکل گیا۔ کیوں جے اوہنے کجھ دناں مگروں دوجے شہر ٹریننگ لئی جانا
سی۔

(۲۱)

”اسیں کمال پور گئے ساں۔ چودھریاں نے سانوں سدیا سی۔“ کلثوم نے
ہاجرہ دے کول بیڈ تے پٹھدیاں کہیا۔ جیہڑی اپنے لیپ ٹاپ تے اسائنمنٹ تیار
پئی کردی سی۔

اپنی امی دی گل سُن کے اوہنے لیپ ٹاپ اک پاسے رکھ دتا تے حیران ہو
کے اپنی ماں ول دیکھن لگ پئی۔

”خیریں سدیا سی چودھریاں تہانوں؟“ اوہنے اپنی ول دیکھدیاں پچھیا۔

”ہاں بس ایویں ای۔ تیرے ابو کہہ رہے سن وڈے چودھری صاحب نے
سدیا اے۔ اوہ تیرے ابا جی دے بیلی وی نیں نا ایس لئی۔“ کلثوم نے کہیا۔
”میں تیرے نال اک گل کرنی اے۔“ کلثوم نے کہیا۔

”جی کراں امی دوستی۔“ ہاجرہ نے اپنی ماں ول دیکھدیاں آکھیا۔

”ہاجرہ تینوں پتہ اے دھیاں پرایا دھن ہوندیاں نیں۔ ایہناں نے اخیر اپنے
گھر جانا ہوندا اے۔ پتر اسیں وی ایہہ چاہنے آں پئی تُوں اپنے گھر والی بن
جاویں۔ تیری پڑھائی وی ہُن چھیکڑ تے اپڑ چکی اے۔ ایس لئی تیرے ابا جی نوں
تیرے ویاہ دی چوکھی فکر اے۔ چودھری نواز ہوراں نے اپنے پتر لئی تیرا پروپوزل
گھلیا اے۔“ کلثوم دی واج اوہدیاں کناں وچ گونج رہی سی تے اوہ پتھر دی
مورتی بنی اپنی ماں ول دیکھی جا رہی سی۔

”ہاجرہ کیہ ہو یا۔“ کلثوم نے اوہنوں بانہہ توں پھڑ کے بلانڈیاں آکھیا۔

اچن چیتے ہاجرہ دیاں بدامی اکھاں وچوں ہنجواں دے موتیاں دیاں لڑیاں
 وگن لگ پیاں۔ اوہ چُپ سی پر اوہدے اتھرواں نے کلثوم نوں ہلا کے رکھ دتا سی۔
 ”کملیئے..... کیہ ہو یا.....؟ اکھاں وچ ہنجو کیوں آئے؟ میریئے دھیئے تُوں
 کیہ تینوں میری کسے گل نے دُکھ دتا اے۔“ کلثوم نے ہاجرہ نوں اپنے نال
 لاندیاں کہیا۔

اوہدی امی اوہنوں چُچھ رہی سی پر اوہ چُپ سی۔ اوہنوں انج لگ رہیا سی جس
 طرحاں اوہ کوئی بھیڑا سُفنا ویکھ رہی ہووے۔ اوہدے اندر جنگ لگ چکی سی۔
 اوہنوں اپنی ماں دے مُونہوں اپنے ویاہ دیاں گلاں زہر نالوں دی کوڑیاں لگ
 رہیاں سن۔ اوہدے اتھرو اوہدیاں گلاں راہیں اوہدی جھولی تیکر اپڑ رہے سن۔
 ”اوہدی ماں کلثوم اوہدے رون پاروں ڈاڈھی چتک ہو چکی سی۔ دھیئے کیہ
 تینوں ایہہ رشتہ پسند نہیں.....؟“ کلثوم نے چُچھیا۔

ہاجرہ چُپ سی پر اوہدے اتھرو کلثوم دے ہر سوال دا جواب دے رہے سن۔
 کلثوم نے ہاجرہ نوں اپنے نال لایا ہو یا سی۔ ہاجرہ نوں اپنی ماں دی بکل وچ
 انتاں دا سکون آ رہیا سی۔

”امی میں کدی وی تہانوں چھڈ کے ایس حویلی وچوں نہیں جانا۔ میں ہمیش
 ابا جی دے نال، تہاڈے نال رہنا اے۔ میں ویاہ نہیں کرنا۔ تَساں مینوں کہیا سی،
 تینوں ہسپتال بنا کے دیواں گے۔ پرتسی تے مینوں ڈولی چاڑھن دا سوچی بیٹھے
 جے۔“ ہاجرہ نے روندیاں کہیا۔

”لے پتر ابہدے وچ رون والی کیہڑی گل اے۔ میریئے دھیئے..... خیری
 سَکھی تُوں اپنے گھر والی بنے گی راج کریں گی۔ نالے پتر ہسپتال تے اسی بنانا

ای بنانا اے اپنی دھی لئی۔“ اوہدی ماں نے اوہدا مُونہہ پُمدیاں کہیا۔
 ”اچھا ہُن اپنے ہنجو پُونجھ ایہناں اکھاں وچ رب کرے کدے دی ہنجو نہ
 آن۔“ اوہدی ماں نے اوہدے ول ویکھدیاں کہیا۔

اوہدی ماں سمجھ رہی سی خورے اوہ نورپورتوں جان دی وجہ توں ہنجو وگا رہی
 اے۔ پر اوہنوں کیہ پتہ ایہہ ہنجو نورپور چھڈ کے جان دے دکھ وچ نہیں وگ
 رہے سگوں لیاقت دے دُور ہو جان دے ڈر دے اتھرو نیں۔ پر ایہہ گل زری
 ہاجرہ ای جاندی سی۔

اوپنے رات دی روٹی کوئی نہ کھادی۔ اوہ ساری رات بیڈتے لے پے کے
 چھت نوں گھوردی رہی۔ اوہدیاں اکھاں وچوں ہنجواں دا مینہہ وسدا رہیا۔ ہاجرہ
 نوں اینج لگ رہیا سی جس طرحاں کوئی اوہدا سنگھ گھٹ رہیا ہووے۔ اوہ چوکھی
 پریشان سی۔ اوہ لیاقت نوں دسنا چاہندی سی پئی اوہ چھیتی نال اپنے ماپیاں نوں
 اوہناں دے گھر ساک منکن لئی گھلے۔ پر لیاقت تے ٹرینگ لئی دوجے شہر گیا ہو یا
 سی۔ ٹرینگ دے دوران نویاں افسراں نوں موبائل رکھن دی اجازت نہیں سی۔
 اوہ چوکھا چر اپنے بیڈتے لمی پئی رہی ایہدے توں مگروں اوہ اپنی حویلی دی
 چھت تے چڑھ گئی۔ ہر پاسے چن دی چاننی کھلری ہوئی سی پر اوہنوں اپنے
 اندراں انتاں دا ہنیرا چاپ رہیا سی۔ اوہنوں ایس طرحاں لگ رہیا سی جس
 طرحاں اوہدیاں سدھراں دا خون ہون والا ہووے۔ اوہنوں کمال پور دے
 چودھریاں دا ناں سُن دیاں ای جیویں اگ لگ گئی سی۔ لیاقت توں منے اوہ کدی
 کسے نال ویاہ نہیں کرے گی۔ اوہ خورے کنا کجھ سوچ رہی سی تے اوہدیاں
 اکھاں وچوں ہنجواں دا مینہہ وی جا رہیا سی۔ میں لیاقت نال وعدے کیتے نیں۔

میں اوہناں وعدیاں نوں کدے دی نہیں توڑاں گی۔ میں اوہنوں آکھیا سی میرا
 تے اوہدا جوڑا بن چکيا اے، ایہہ نوں ٹبر کتھوں پیدا ہون لگ پئے نیں۔ ایہہ
 نوں ساک سہیڑن والے کون جم پئے نیں۔ اوہدے کول اپنیاں سوالاں دا کوئی
 جواب نہیں سی ہے۔ اوہ بس جاندی سی تے ایہہ پئی اوہ ڈی سی لیاقت دی ووہٹی
 بنے گئی، اوہ اسلم تے جنتے دی ٹونہہ بنے گئی۔ اوہ حویلی دی چھت تے کھلو کے
 چوکھا چر اپنے ہنجاواں راہیں دل دی ہواڑ کڈھدی رہی۔ فجر دیاں بانگاں ہون لگ
 پیاں سن۔ اوہ کمرے وچ آگئی اوہنے ساری رات جاگدیاں لنگھا چھڈی۔ دینہہ
 چڑھن والا سی۔ پر نیندر اوہدیاں اکھاں توں لکھاں کوہ دُور سی۔ اوہنوں اپنی کبھی
 بانہہ نوں پھڑ محسوس ہوئی اوہنے ایس پھڑ تے ایڈا گوہ کوئی نہ کیتا۔ کیوں جے
 اوہدے دل نوں جیہڑی پھڑ چھٹی ہوئی سی بانہہ دی پھڑ اوہدے سامنے کجھ نہیں
 سی۔

(۲۲)

کمال پوروں چودھریاں دے مصلی دو ودھیا گھوڑے لے کے نورپور آئے
 سن۔ انصر ذیلدار نے مصلیاں دی چنگی سیوا کیتی۔ جاندی واری پنج پنج ہزار روپیہ
 تے نالے کھیس دتے تے نالے اوہناں نوں آکھیا سی پئی وڈے چودھری ہوراں
 نوں آکھیا جے پئی اوہ دبہل لہھے تاں نورپور ساڈے کول ضرور آن۔
 ”میں چودھریاں نوں نورپور آن دا سنیہا گھل دتا اے۔“ انصر ذیلدار نے
 کلثوم جیہڑی ڈرائینگ روم وچ ٹی. وی دیکھدی پئی سی، اوہدے کول صوفے تے
 بیٹھدیاں آکھیا۔

”اچھا۔ پر ہاجرہ نوں تے پچھ لوئیے۔“ کلثوم نے ریہوٹ توں ٹی. وی دی

واج گھٹ کردیاں آکھیا۔

”پچھنا کیہ اے مینوں وشواس اے اوہ میری دھی اے، میرا مان اے۔ ہاجرہ
میرا غرور اے۔ اوہنوں بھلا کیہ اعتراض ہو سکدا اے۔“ انصر نے کہیا۔
”تھاڈی گل صحیح اے۔“ کلثوم نے انصر ذیلدار دی ہاں وچ ہاں ملاندیاں
آکھیا۔

(۲۳)

لیاقت دی ٹریننگ مک چکی سی۔ اوہدی بطور ڈپٹی کمشنر تقرری نالدے ضلع
کریم آباد وچ ہوئی سی۔ اوہنوں سرکاری گھر، ٹیلی بتی والی سرکاری گڈی، سیکورٹی،
تے چوکھا سارا سرکاری دفتری عملہ ملیا سی۔ ٹریننگ سینٹر توں باہر نکدیاں سے
اوہ چوکھا نشس سی۔ لیاقت پچھلی سیٹ تے بیٹھا سی۔ اوہنے ڈرائیونوں گڈی دا
مُونہہ نالدے شہر وچ واقع باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار ول کرن دا آکھیا۔
باوے ہوراں دے دربار تے سلام کرن توں مگروں اوہ اکرم شاہ ہوراں کول چوکھا
چر بیٹھا رہیا۔ اوہ گھر ول ٹرن لگا سی۔ اوہنے مکھانیاں دا لنگر لیا تے ڈرائیونوں
گڈی دا مُونہہ نورپور ول کرن دا آکھیا۔

شام پے چکی سی۔ سرکاری گڈی دی چھت تے لگی ٹیلی بتی جگ رہی سی۔
ڈپٹی کمشنر لیاقت دی سرکاری گڈی دی ٹیلی بتی دا چانن ہر پاسے گھمدا پیا سی۔
کچی سڑک تے سرکاری گڈی چوکھی رفتار نال نورپور ول جاندی پئی سی۔ کجھ چر
مگروں اوہنے ہاجرہ نوں فون کیتا تے اوہنوں دسیا پئی اوہ نورپور اپڑن والا اے۔
چوکھے دناں مگروں اوہنے لیاقت دی واج سنی سی۔ لیاقت دی واج سُن کے
اودھیاں اکھاں وچ ہنجو بھر آئے سن۔ ایہہ ہنجو ہنشی تے دکھ دے رلے ملے سن۔

نُستی ایس پاروں پئی اج اوہدے دل دی سدھر نیلی بتی والی گڈی نورپور آ رہی
 سی جیہدے وچ اوہدے دل دا ڈپٹی کمشنر لیاقت پہلی واری سرکاری گڈی تے گھر
 آ رہیا سی۔ ہرکھ تے دُکھ کمال پور دے چودھریاں دے پرپوزل دا سی جیہڑا
 اوہنوں اندروں اندری مار رہیا سی۔

گھر آن کے اوہ سدھا جنتے دے پیراں تے ڈگ پیا۔ اوہدی ماں نے
 اوہنوں چوکھیاں ساریاں دُعاواں دتیاں۔ اسلم ہٹی تے سی۔ اوہ پیریں ٹردا ہٹی
 ول نکل گیا۔ ہٹی وچ وڑدے سے اوس ویکھیا، اکبر مصلیٰ تے اوہدا ابا اسلم بیٹھے
 نیں۔ اوہنے اندر وڑدیاں سار اپنے ابا دے گوڈیاں نوں ہتھ لاندیاں سلام کیتا۔
 ”لو جی ایدھر تلو..... ڈی سی صاحب آ گئے۔“ اکبر مصلیٰ نے اُٹھ کے
 لیاقت نوں چھما ماردیاں آ کھیا۔

”چوکھیاں ودھائیاں ہون میرے بھترے نوں۔“ اکبر مصلیٰ نے چوکھا چر
 لیاقت نوں اپنے چھے وچ لئی رکھیا۔ لیاقت اپنے ابا کول بچ تے بیٹھ گیا۔
 ”ابا جی سرکار نے نالدے ضلع وچ میری تقرری کیتی اے۔ اوتھے رہن لئی
 سرکاری گھر وی دتا اے۔“ لیاقت نے آ کھیا۔

”اچھا بی بھلا ہووے پتر سرکار دا جیہناں نے ایڈیاں مہربانیاں کیتیاں
 نیں۔“ اسلم نے کہیا۔

”ابا جی کل میرا دفتر دا پہلا دن اے۔ میں چاہناں ہاں تھی تے امی میرے
 نال اوتھے سرکاری بنگلے وچ رہوو۔“ لیاقت نے آ کھیا۔

”نہ پتر ایہہ کدے وی نہ سوچیں۔ میں نورپور چھڈ کے کدے وی نہیں
 جانا۔“ اسلم نے اوہدے ول دیکھدیاں کہیا۔

”ہاں بی لیاقت۔ جنتے تے اسلم نوں تُوں اتھے ای رہن دے۔“ اکبر مصلیٰ نے صلاح دیندیاں آکھیا۔

”پر ابا جی میں ایہہ چاہنا ہاں تسی سرکاری گھر وچ میرے کول رہو۔“ لیاقت نے اڑی کردیاں آکھیا۔

”نہیں پتر اسیں اپنا پنڈ کدے نہیں چھڈاں گے۔ اسیں اپنی اصل کدے نہیں بھلاں گے۔ اسیں ہمیش اتھے ای رہنا اے۔ ساڈا مرنا جیونا نورپور وچ اے۔“ اسلم نے کہیا۔

اپنے ابا دے مونیوں نانہہ سُن کے اوہ تھوڑا چنٹک ہويا۔ اوہ ہٹی توں باہر آ گیا۔ اوہ پیریں رُدا ذیلداراں دے ڈیرے ول ودھ رہیا سی۔ ڈیرے وچ وڑدیاں اوہنے ساہمنے انصر ذیلدار نوں پٹھیاں ویکھیا جینے کالی چادر دی بگل ماری ہوئی سی تے حقہ پیندا پیا سی۔ لیاقت نوں آوندیاں ویکھ کے انصر ذیلدار کھلو گیا۔ لیاقت نے اگانہہ ودھ کے ذیلدار دیاں گوڈیاں نوں ہتھ لاندیاں سلام آکھیا۔

”ولیکم سلام۔ آ بی پتر۔ کس ویلے آیا ایس تُوں؟“ انصر ذیلدار نے اوہدے موڈھے تے تھاپڑا دیندیاں آکھیا۔

”جی میں تھوڑا چر پہلاں ای پنڈ اپڑیا ساں۔“ لیاقت نے منجی تے پٹھدیاں کہیا۔

”اچھا سنا بی کتھے تقرری ہوئی اے تیری؟“ انصر نے پچھیا۔

”نال دے ضلع کریم آباد وچ۔“ لیاقت نے جواب دتا۔

”میں تہاڈے نال اک گل کرنی سی جی.....“ لیاقت نے جھکدیاں کہیا۔

”لے بی جھکن والی کیہڑی گل اے پتر تُوں سوگلاں کر۔“ انصر ذیلدار نے

حقے دا بھرواں سوٹا لاندیاں آ کھیا۔

”میں چاہنا واں میرے امی ابا میرے کول سرکاری بنگلے وِچ رہن۔ پر اوہ من ای نہیں رہے۔ جے کرتسی آ کھو گے تے فیر اوہ ضرور من جان گے۔“ لیاقت نے کہیا۔

”ایہہ کیہڑے رولے نوں پا دتا اے پُتر..... اسلم تے جنتے، سانوں ایس طرحاں نیں جس طرحاں ساڈے ٹیر دے جی ہون۔ میرا ووٹ وی اوہناں نال اے۔ میں اوہناں نوں کدے وی ایہہ نہیں آ کھاں گا پئی اوہ نورپوروں ٹر جان۔“ انصر نے مٹھا جیہا ہس دیاں آ کھیا۔

انصر ہوراں دی گل سُن کے اوہنے نیویں پالئی۔

”اچھا جی جیویں تہاڈی صلاح..... ہووے۔“ لیاقت نے ہولی جیہی آ کھیا۔
”سرکار نے گڈی وی دتی اے۔ میں منگوانا ہاں۔“ اینا آ کھ کے لیاقت نے اپنے موبائل توں ڈرائیونوں کال کیتی تے آ کھیا، ”میں ایہتھوں نوکر گھلنا واں جیہڑا اوہنوں ذیلداراں دے ڈیرے ول لے آوندا اے۔“

انصر ذیلدار نے اشرف پولئی نوں لیاقت دے ڈرائیور ول گھلا دتا جیہڑا لیاقت دے گھر اگے گڈی وِچ بیٹھا سی۔

تھوڑے چرگروں گڈی ذیلداراں دے ڈیرے اپڑ چکی سی۔

لیاقت دے موبائل تے ہاجرہ دا میسج آ رہیا سی پئی ”کتھے او.....؟“ اوہنے جواب دتا پئی ”میں تہاڈے ڈیرے وِچ بیٹھا ہویا ہاں۔“

ہاجرہ اوہ سے ویلے حویلی دی چھت تے چڑھی تے اوہنے ڈیرے ول جھاتی ماری۔ اوہنے ویکھیا لیاقت اوہدے پیو دے کول ڈیرے وِچ بیٹھا ہویا اے۔

ڈیرے دی ٹکرے نیلی جتی والی سرکاری گڈی کھلوتی سی۔ لیاقت نوں چوکھیاں
 دناں تچکھوں اوہنے ویکھیا سی۔ لیاقت تے اوہدی سرکاری گڈی ویکھ کے اوہدیاں
 اکھاں وچوں ہنجواں وگن لگ پئے۔ اوہ چوکھی بخش سی۔ اوہ چاندی سی ہُن اوہ دن
 آگئے نیں جیہناں دی اوہنوں اڈیک سی۔ اوہ چاہندی سی لیاقت نوں چنگی جاب
 مل جاوے تے اوہ فیر میرے ماییاں کولوں میرا ہتھ منگے۔ اوہنے لیاقت نوں مسیج
 کیتا پئی ”اوہ اوہنوں ملنا چاہندی اے۔“ لیاقت نے دسیا پئی ”کل وڈے ویلے
 اوہدے آفس دا پہلا دن اے۔ کل آفس ٹائم توں مگروں اوہ اوہدے ہوٹل آ
 جاوے گا نالے اوہنوں ڈنر کراوے گا۔“ ہاجرہ چوکھی بخش سی کیوں جے کل اوہ
 لیاقت نوں ملن والی سی۔

(۲۴)

اج ویلے سر لیاقت دی اکھ کھل گئی۔ نماز پڑھن توں مگروں اوہ چوکھا چر
 مصلے تے بیٹھا رب دا شکر ادا کردا رہیا۔ اج اوہدا پہلا سرکاری دینہہ سی۔ اوہنے
 کریم آباد جانا سی۔ اوہدے ڈرائیور نے ناشتہ ذیلداراں ولوں کیتا سی۔ اوہنے
 دھکے مکی نال اپنے ماں پیو نوں اپنے نال پہلے دینہہ کریم آباد لے جان لئی
 راضی کیتا سی۔ اوہنے آکھیا سی اوہ اج پہلے دینہہ دفتر جان لگا اے ایس لئی اوہ
 چاہندا اے اوہدے ماپے اوہدے نال دفتر چلن۔ تے اپنے کرماں تے بھاگاں
 والے پیر دفتر پان تاں جے ایہہ نواں سفر ہمیش سہل رہوے۔ اوہدے ماں پیو
 من گئے۔ ناشتہ کرن توں مگروں لیاقت، جنتے تے اسلم سرکاری گڈی وچ بیٹھے
 کریم آباد لئی نکلے۔ پنڈوں باہر نکلن توں پہلاں اوہنے ہاجرہ نوں مسیج کیتا تے
 اوہنوں دسیا پئی ”اج اوہ پہلے دینہہ دفتر جا رہیا اے۔“ ہاجرہ نے اوہنوں فیر

مبارک تے دُعا دتی۔ ہاجرہ نے دسیا ”اوہ وی گھروں کالج جان لئی نکل چکی اے۔“ لیاقت دی گڈی نورپورتوں باہر جاندی کچی سڑک تے لگی جاندی سی۔ اوہنے ذیلداراں دی کالی پجیرونوں اپنی گڈی دے اگے جاندیاں ویکھیا تے اوہدے دل وچ ہلچل ہوئی۔ اوہ جاندی اوس گڈی اندر اوہدے دل دی رانی ڈاکٹر ہاجرہ اے۔ اوہنے ڈرائیورنوں اوس کالی پجیرونوں دے مگر رہن دا آکھیا۔ دوویں گڈیاں اگے چکھے شہر اپڑ چکیاں سن۔ دوہاں دے وچکار میسج راہیں چیت ہو رہی سی۔ اخیر لیاقت دی گڈی دا مومنہ کریم آباد ول ہو گیا تے ہاجرہ میڈیکل کالج اپڑ چکی سی۔ جنتے تے اسلم کیمیاں چوکھے خوش سن۔ اوہ دوویں جی دم نال رب دا شکر ادا کردے پئے سن۔ گڈی کریم آباد اپڑ چکی سی۔ ڈی. سی آفس شہرتوں تھوڑا باہر وڈی نہر دے کنڈھے تے بنیا ہو گیا سی۔ گڈی ڈی. سی آفس وچ وڑ چکی سی۔ جنتے تے اسلم ڈی. سی ہاؤس ویکھ کے انتاں دے خوش سن۔ اوہناں نوں سبھ کجھ اک سُننا ای جاپ رہیا سی۔ اوہدے عملے نال اوہدا تعارف کروایا گیا۔ سارا سٹاف اپنے نویں صاحب دے آلے دوالے گیڑیاں مار رہیا سی۔ اپنے دفتر وچ وڑن توں مگروں اوہنے اپنی گُرسی تے اسلم نوں بیٹھن دا آکھیا۔ اسلم جھکدا جھکدا گُرسی تے بیٹھ گیا سی۔ اوہدا سر فخر نال اُچا سی تے اوہدے بکھ ہل رہے سن۔ اوہ رب سوہنے دا شکر ادا پیا کردا سی۔ جنتے اپنے پتر دا ایڈا وڈا دفتر ویکھ کے چوکھی خوش سی۔ خوشی اوہدے مکھ توں صاف دکھائی دے رہی سی۔ ایہدے توں مگروں لیاقت اپنے مایاں نوں سرکاری بنگلے ول لے گیا۔ اخیر اوہنے ڈرائیورنوں اسلم تے جنتے نوں نورپور چھڈن دا آکھیا تے آپو دفتر تڑ گیا۔

(۲۵)

دفتر دا پہلا دینہہ منکن دے لاگے اپڑ چکلیا سی۔ ہاجرہ نے اوہنوں کال کر کے پہلے دینہہ دی مبارک دتی سی۔ شام پین والی سی۔ اوہنے سرکاری گڈی دا مونیہہ نالدے شہر ول کر لیا۔ اوہنے سیکورٹی والیاں نوں نال جان توں ڈک دتا سی۔ اوہدی گڈی چوکی رفتار نال پکی سڑک تے لگی جاندی سی۔ میڈیکل کالج دی پارکنگ وچ گڈی کھلہار کے اوہنے ہاجرہ نوں کال کر کے سدیا۔ ہاجرہ نیلے رنگ دی لمی فراک تے رتے پاجامے وچ انتاں دی سوہنی جاپ رہی سی۔ اج اوہنے چادر دا نقاب وی نہیں سی کیتا۔ لیاقت اوہنوں گڈی ول آوندیاں وکھ کے باہر نکل کے کھلو گیا۔ اوہ نیڑے اپڑ چکلی سی۔

”شکر ہے ساڈے وی بھاگ جاگے۔ افسراں نوں ساڈے لئی وی ٹائم لبھا۔“

ہاجرہ نے کہیا۔

”دُسی جاندے او، اج سارا دینہہ میں شام پین دی اڈیک وچ رہیاں۔ اک اک پل کتنا اوکھا لگ رہیا سی۔“ لیاقت نے کہیا۔

”تشریف رکھو۔“ لیاقت نے فرنٹ سیٹ والا بوہا کھولدیاں آکھیا۔

ایہدے توں مگروں اوہ شہر دے سبھ توں ودھیا ہوٹل ول ودھے۔

”اج خورے کینیاں دناں مگروں میں تہانوں ویکھیا اے۔“ لیاقت نے پکی

سڑک تے نظراں گڈدیاں کہیا۔

”مینوں تے آپو وی ایس طرحاں لگ رہیا اے جس طرحاں کئی ورہے بیت

گئے ہون۔“ ہاجرہ نے اوہدے ول ویکھدیاں کہیا۔

”دُسی مینوں، تہانوں نہ آکھیا کرو..... تہانوں دی نسبت تینوں وچ چوکی

محبت دکھائی دیندی اے۔“ ہاجرہ بولی۔

”اچھا جی اچ توں مگروں میں ایس طرحاں ای آکھاں گا۔“ لیاقت نے مٹھا
جیہا ہس دیاں کہیا۔

”لیاقت میرے گھر والے میرا ویاہ کرنا چاہندے نیں۔“ ہاجرہ لیاقت ول
ویکھ دیاں بولی۔

ویاہ دی گل سُن کے لیاقت دے طور بھوں گے۔ اوہدے بُلھاں تے جھٹ
پہلاں نظر آون والا ہاسہ کدھرے گواچ گیا۔ اوہنوں ایس طرحاں لگا جس
طرحاں ٹھونہے نے اوہنوں وڈھ لیا ہووے۔ اوہدے طور بھون پاروں گڈی وی
ڈولی۔ اوہنے گڈی دی رفتار گھٹا دتی۔ ایہہ کس طرحاں ہو سکدا اے؟ اوہدی
واج اوہدے گل وچ ای پھس گئی سی۔ ”تیرا تے میرا نکاح تے ہزاراں ورہیاں
پہلاں دا ہو چکيا اے۔“ لیاقت نے اوہدے ول ویکھ دیاں کہیا۔

”میں بس ایہہ جانی آں، تسی چھیتی توں چھیتی اپنے مایاں نوں ساک منکن
لئی میرے گھر گھلو۔“ ہاجرہ نے رون کی وج وچ آکھیا۔

میرے مایاں کول کمال پور دیاں چودھریاں دا پرپوزل آچکيا اے۔ تے
چھیتے رکھیا جے، میں کدی وی کسے نال ویاہ نہیں کراں گئی۔ ساری حیاتی ایس
طرحاں ای لنگھا دیواں گی.....“ ہاجرہ بولی۔

اپنے وچ گڈی شہر دے سبھ توں وڈے ہوٹل دی پارکنگ وچ کھلو چکی سی۔
گڈی کھلہار کے چوکھا چر لیاقت سٹیرنگ تے سر رکھ کے ڈونگھیاں سوچاں
وچ گواچیا رہیا۔ ہاجرہ دیاں اکھاں وچ ہنجوسن۔

”ہاجرہ! تُوں میری ہو چکی ایں۔ میں تیرا ہو چکيا ہاں۔ میں اپنے مایاں نوں
بہت چھیتی تیرے گھر گھلاں گا۔“ لیاقت نے کہیا۔

ہوٹل وچ بیٹھے سے لیاقت ڈاڈھا چٹنک دکھائی دے رہیا سی۔ میں جانی آں
تُسی کیوں پریشان او۔ میرا وی اوس ویلے دا مندا حال اے جدوں دی کمال پور
دیاں چودھریاں والی گل سنی اے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”میں سوچ رہیا ہاں جدوں میں انتاں دا پریت تینوں کرنا واں۔ حدوں ودھ
چاہنا ہاں، پتہ نہیں فیر ایہہ ذاتاں دی ونڈتے درجیاں دی تقسیم ورگے اڑکانے
کیوں نیں.....؟“ لیاقت نے کہیا۔

”میں بس اینا جانی آں، جے کر میں ووہٹی بناں گی تے تہاڈی بناں گی نہیں
تے کدی وی میں اپنے ہتھاں تے مہندی نہیں لاواں گی۔ ایہناں ہتھاں تے
مہندی رچے گئی تے فیر لیاقت لئی، نہیں تے ایہہ ہتھ کدی مہندی دے رنگ نہیں
ویکھ سکے گے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”میں تینوں ویاہ کے اپنے گھر لے جاواں گا۔ میں تیرا لاڑا بناں گا تے تُوں
میری ووہٹی۔“ لیاقت نے کہیا۔

”ویاہ توں مگروں وی تُسی مینوں ایس طرحاں ای پیار کرو گے؟“ ہاجرہ نے
پچھیا۔

اپنے وچ اوہناں نے اپنی پسند دیاں ڈشاں دا آرڈر دے دتا۔
”ہاجرہ! اک گل چیتے رکھیں..... جذبات عارضی ہوندے نیں۔ غم ہووے،
خشی ہووے سبھ وقتی ہوندے نیں۔ گجھ چر اک حالت رہندی اے فیر سبھ گجھ
نارمل ہو جاندا اے۔ جگ وچ سبھ جذبیاں دا اکو جیہا ہمیش رہنا اوکھا کم اے۔ پر
میرے خیال اندر محبت اجیہا جذبہ اے جیہڑا کدے وی ختم نہیں ہوندا۔ میرا من
ہے محبت نے آب حیات پتتا ہو یا اے۔ ایس پاروں ایس جذبے نوں کدے وی

موت نہیں آوندی۔ آبِ حیات پین پاروں ایہہ جذبہ ہمیش زندہ رہندا اے۔
 سگوں ہر لنگھن والے دینہہ نال ودھدا لگا جاندا اے۔“ لیاقت بولدا پیاسی تے
 ہاجرہ اوہدیاں گلاں چوکھے گوہ نال سُن رہی سی۔ شام دے ست وچ چلے سی اوہ
 روٹی کھاندے پئے سن۔ اپن چیتے لیاقت دے موبائل دی گھٹی وجی۔ دفتروں
 فون سی۔ کریم آباد دی جامع مسجد دے باہر لے پاسے آپو ماری دھاڑا دھاڑیا گیا
 سی۔ جیہدے پاروں کجھ لوکی شہید تے چوکھے پھڑھڑ ہوئے سن۔ اوہنوں چھیتی توں
 چھیتی کریم آباد اپڑن دا آکھیا گیا۔ اوہناں روٹی اوتھے ای چھڈی۔ اوہنے چھیتی
 نال ہاجرہ نوں ہوسٹل لایا۔ ایہدے مگروں اوہدی گڈی کریم آباد ول شکاٹے
 بھردی لگی جاندی سی۔

(۲۶)

کریم آباد دی وڈی مسیت دے باہر لے پاسے انتاں دا رش سی۔ پرنٹ تے
 الیکٹرانک میڈیا اُتے آپو ماری دھاڑے دی خبر چھائی ہوئی سی۔ لیاقت کریم آباد
 اپڑ چکلیا سی۔ دھاکے والی تھاں دے آل دوالے سیکورٹی سخت کر وتی گئی سی۔
 پورے شہر دی ناکہ بندی کرن توں مگروں ہائی الرٹ جاری کر دتا گیا سی۔ پھڑھڑ
 ہون والیاں نوں کریم آباد دے سبھ توں وڈے ہسپتال اپڑا دتا گیا۔ لیاقت
 صحافیاں نوں دس رہیا سی خفیہ ایجنسیاں تے سیکورٹی دے دوجے ادارے حرکت
 وچ آ چکے نیں۔ ایسے چر وچ صوبائی وزیر قانون چودھری شمشیر دیاں گڈیاں دا
 قافلہ وی مسیت دے باہر اپڑیا۔ لیاقت نے جدوں چودھری شمشیر نوں ویکھیا تے
 اوہدے دل وچ رولے پے گئے۔ کمال پور دے چودھریاں نے ذیلداراں کولوں
 ہاجرہ دا ہتھ منگیا سی۔ پرائس ویلے اوہدے ساہمنے آپو ماری دھاڑے دا مسئلہ سی۔

لیاقت نے اگانہہ ودھ کے چودھری شمشیر نوں سلام کیتا تے نالے اوہنوں ساری صورت حال دی۔ چودھری شمشیر نے جھٹ کو میڈیا نال گل بات کیتی ایہدے توں مگروں اوہنے لیاقت نوں آکھیا پئی اوہ اوہدے نال ہسپتال چلے تاں جے پھڑاں دا حال چال پچھیا جا سکے۔ لیاقت اوہدے نال ہسپتال گیا۔ لیاقت اوہنوں چوکھے گوہ نال ویکھ رہیا سی۔ شمشیر سوہنا گھبرو چھوہری۔ دوجے پاسے اوہ حاکم وقت وی سی۔ لیاقت دے دل اندر پتھرے چل رہے سن۔ رات آخری دماں تے سی۔ اوہ اپنی سرکاری رہائش گاہ ول پرت آیا۔ نیندر اوہدی اکھاں توں چوکھی دُور سی۔ ذیلدار ہوراں کولوں ہاجرہ دا ہتھ منگیا جانا چاہیدا اے ایس توں پہلاں ذیلدار کمال پور دے چودھریاں نوں ہاں کر دین۔ نہیں اوہ کیوں کر سکدے نیں۔ ہاجرہ تے دھرتوں میری اے تے ہمیش میری رہوے گی۔ اوہدے اندر انتاں دی سوڑ سی۔ اوہ چھیتی توں چھیتی اپنے مایاں نوں ہاجرہ تے اپنے بارے دسنا چاہندا سی۔ ایہناں خیالاں وچ گواچیاں اوہدی اکھ لگ گئی۔

خواباں دی نگری وچ اپڑن توں مگروں اوہنے ویکھیا، ہاجرہ ووہٹی بنی بیٹھی اے تے لیاقت اوہدا گھنڈ چکدا اے۔ ایہہ سُفنا اوہ جاگدی اکھیں وی خورے کئی واری ویکھ چکيا سی۔ سُفناں نوں سچ کرن دا ویلا آ چکيا سی۔ میرے مایاں نوں ہر حال وچ ذیلداراں کولوں ہاجرہ دا ہتھ منگنا پوے گا۔ اپنے آفس وچ وچھے نیلے رنگ دے قالین تے بٹھدیاں لیاقت سوچ رہیا سی۔ اوہ ہفتہ مکن دی اڈیک وچ سی۔ اوہ سوچ رہیا سی ایس واری جدوں ہفتے دے اخیر تے گھر جاوے گا تے اپنے مایاں نوں ذیلداراں ول گھلے گا۔

(۲۷)

اج لیاقت نورپور جا رہیا سی۔ چوکھے دناں مگروں گھر جان دا وہیل لبھاسی۔
 اوہ چاہندا سی ہفتے بعدوں گھٹو گھٹ اک واری اپنے ماییاں نوں مل آوے
 کرے۔ پر حالات ایسے خراب سن پئی اوہنوں ہر ویلے بھاجڑ ای پئی رہندی سی۔
 سرکار ساہ ای نہیں سی لین دیندی۔ نورپور ول جانڈے اوہدیاں اکھاں اگے ہاجرہ
 دیاں مورتاں آ رہیاں سن۔ ہاجرہ نوں سوچدیاں اوہنوں پتہ ای نہ لگا اوہ کس
 ویلے نورپور اپڑ چکلیا سی۔ اوہنے ہاجرہ نوں مسیج کر کے دسیا پئی اوہ اپنے ماییاں
 نال اوہدی تے اپنے ویاہ دی گل کرن لئی اچھ نال نورپور آیا اے۔ ہاجرہ چوکی
 ٹخس سی۔ اک تے اج اوہدی گل ہون والی سی دوجا اوہدے میڈیکل دے فائل
 ٹرم دے پرچے وی مک گئے سن۔

”انج لگدا اے خورے کئے ورہے ہو گئے نے تہانوں ویکھیاں۔“ لیاقت
 نے اپنی ماں نوں بکل وچ لیندیاں کہیا۔
 ”میرا پتر ساڈا دل وی تیرے توں چوکھا اوہدیاں سی۔“ جنتے نے اوہدا متھا
 چمدیاں کہیا۔

ایسے وچ باہروں کھنکدیاں اسلم گھر وڑیا، ”او آئی صاحب خاں کیہ حال
 اے؟“ اوہدے پیو نے اوہنوں صاحب خاں آکھ کے سدیا۔
 ”جی کرم ربا دا، دُعاواں میرے ماییاں دیاں۔“ اوہنے اسلم دیاں گوڈیاں
 نوں ہتھ لاندیاں کہیا۔
 ”چیوندا رہو۔“ اسلم نے سر تے ہتھ پھیر دیاں کہیا۔
 جنتے بنا ہی افسر پتر لئی اج مکئی دی روٹی تے سرہوں دا ساگ۔ دیسی گھیو وچ
 رنھ کے دے کماؤ پتر نوں۔“ اسلم نے ویڑھے وچ ڈٹھی منجی تے پیٹھ دیاں آکھیا۔

”ہاں اماں سچی گل اے سرکاری باورچی دے ہتھ دی روٹی کھا کے دل اک گیا اے۔ مینوں تے اپنی ماں دے پروٹھے چیتے آوندے نیں۔“ اوہنے ماں نوں فیر اک واری جھے وچ لیا جیہڑی چلے وچ سکیاں لکڑاں نوں مٹی دا تیل سٹ کے اک بالن دی کوشش وچ رُجھی سی۔

چوکھا چر گلاں باتاں ہوندیاں رہیاں۔ لیاقت موقعے دی بھال وچ سی پئی کدوں اوہ اپنے پیونوں اپنے دل دی گل دے۔ اوہ اپنے من وچ سوچ رہیا سی پئی اوہ کس طرحاں گل شروع کرے۔ منجی تے بیٹھ کے اوہ سوچاں وچ گواچیا رہیا۔

جھٹ اوہ سوچاں وچ ای رُجھیا رہیا۔ اوہ اپنے امی اے نال ایدھر اودھر دیاں گلاں کردا پیا سی۔ پر اوہدا ذہن ہاجرہ تے اپنے ویاہ دی گل ولے سی۔
 مکی دی روٹی تے ساگ رجبہ چکلیا سی۔ اوہدی ماں نے نویں پونے تے چھابے وچ روٹی لیا کے اوہدے اگے رکھی سی۔ ایس توں پہلاں اوہ روٹی کھانی شروع کردا، اوہنے اپنے اے نوں جیڑا چلے وچوں حقے دی چلم لئی اک دے کولے پیا کڈھدا سی آکھیا، ”میں اک ضروری گل کرنی اے۔“
 ”ہاں بول پڑ کیہ گل اے۔“ اسلم نے حقے دی چلم اوتھے چلے کول ای بھونیس تے رکھ کے چچھانہ اوہدے کول پرت کے آوندیاں آکھیا۔
 ”ڈنسی جاندے او میرے کریم آباد جان پاروں ٹسی اکلے ہو گئے جے۔ تے میں ایہہ چاہنا ہاں پئی ایس گھر ہن تہاڈی نونہہ آونی چاہیدی اے۔ اک تے میری امی گھر اگلی ہوندی اے دوجا میری امی ایس عمرے کم کرے کجھ چنگا نہیں لگدا۔“ لیاقت نے منجی توں اٹھ کے کھلونیاں کہیا۔

”اتھتھے بیٹھو۔“ لیاقت نے اسلم نوں منجی ول اشارہ کردیاں پیٹھن دا آکھیا۔
 ”واہ بی ساڈے دل دی گل کیتی آ پُتر ا۔ اسیں آپوہن بڑے کاہلے آں۔“
 ایس توں پہلاں اسلم کجھ بولدا جنتے نے آکھیا۔
 ”میں تے اپنے پُتر لئی چین ورگی نونہر لیا نی اے۔“ جنتے فیر بولی۔
 ”ہاں پُتر اسیں تیرے لئی ساک لہھنے آں۔ کوئی چنگا گھر بھالنے آں تیرے
 لئی۔“ اسلم نے کہیا۔
 ”ابا جی میں ساک پکھوں تہانوں اک صلاح وی دینا چاہنا واں۔“ لیاقت
 نے ہمت کر کے گل مُونہوں کڈھی۔

”ہاں بول پُتر کیہ صلاح اے تیری۔“ اسلم نے لیاقت ول ویکھدیاں پچھیا۔
 ”ابا جی ذیلداراں دے ساڈے اُتے چوکھے احسان نیں۔ میں جاننا ہاں ایہہ
 گل سُن کے پتہ نہیں تہانوں کس طرحاں لگے پر ایہہ سچ اے۔ میں ہاجرہ نال
 انتاں دا پریت کرنا واں۔ میں اوہدے نال وعدہ کیتا اے پئی میں اوہنوں ووہٹی
 بنا کے اپنے گھر لیاواں گا۔“ لیاقت دے مُونہوں خورے کس ویلے ایہہ جملے
 نکلے سن۔ پر ایہناں جملیاں نوں سُن کے اسلم کیمار انج منجی توں ایڈی کاہل نال
 اُٹھیا جس طرحاں ٹھونہویں نے اوہدے پیرتے ڈنگ ماریا ہووے۔
 اسلم نے اُٹھدیاں سارگس کے چند لیاقت دے مُونہہ تے ماری نالے آکھیا
 ”تیری جرأت کس طرحاں ہوئی تُوں ذیلدار ہوراں دی دھی دا ناں اپنی چھیہ
 تے لیاویں۔ اوہ ساڈے مائی باپ نیں۔ اسیں اوہناں دے دھرتوں غلام آں۔“
 لیاقت دی گلھ اُتے اسلم دا پنجا چھپ چکلیا سی۔ جیہڑا صاف دکھائی دے رہیا
 سی۔ لیاقت اُٹھ کے کھلو چکلیا سی۔

”پتر تُوں ایہہ کس طرحاں دی گل کر رہیا ایں؟“ جنتے نے لیاقت نوں اپنے جچھے وچ لیدیاں آکھیا۔ جنتے دیاں اکھاں وچوں اتھرو وگ رہے سن۔

”پتر اسیں کمیار اوہ ذیلدار۔ اسیں کمی اوہ ساڈے مائی باپ۔ ایہہ کس طرحاں دا جوڑ تُوں سہیڑ رہیا ایں؟“ جنتے نے اپنے اتھرو پونجھدیاں آکھیا۔

اسلم دا کوڑ نال بھیڑا حال سی اوہنوں لیاقت تے حدوں ودھ کچھیاں چڑھدیاں پیاں سن۔

”تینوں پتہ اے ساڈے گھر دے کھان پین دے سامان توں لے کے تیری پڑھائی تیکر دا بھارا ذیلداراں چکلیا اے۔ اج نوکر لگن توں مگروں اسیں اوہناں نوں ایہہ صلہ دیویئے۔ ایہہ کدی وی نہیں ہو سکدا۔ تُوں ایہہ گل کر کے مینوں انتاں دا دکھ دتا اے۔ اولاد رب سکھ لئی دیندا اے پر تیری ایہہ گل سُن کے میرے اندر آرے چل رہے نیں جیہڑے مینوں اندروں اندری وڈھی جا رہے نیں۔ میری گل کن کھول کے سُن لے، ایہہ گل اپنی زبان تے فیر کدے نالیاویں۔ ایہہ گل ہمیش لئی اپنے دل وچوں کڈھ دے جے کر تُوں اپنے دل وچوں ایہہ گل نہیں کڈھنی تے ساڈے گھر دے بوہے اج توں تیرے لئی بند نیں.....“ اسلم دا کوڑ نال پنڈا کنبد ا پیا سی۔ اسلم نے صافا چھنڈ کے موڈھے تے رکھدیاں ہویاں کوڑ نال کہیا۔

”جنتے تُوں ایہنوں سمجھا جے کر ایہہ نہیں سمجھدا تے فیر ایہنوں آکھ ایہتوں دفع ہو جاوے ایس گھر وچ ایہدے لئی فیر کوئی تھاں نہیں.....“ اوہدے ا بے نے گھروں باہر جاندیاں ہویاں آکھیا۔

باہر جاندے سے اوہنے کوڑ نال گھر دا بوہا بند کیتا سی۔ لیاقت نوں ایس

طرحاں لگا جس طرحاں اوہدے اے نے ایہہ بوہا اوہدے واسطے ہمیش لئی بھیر
دیتا ہووے۔

جنتے دیاں اکھاں وچ ہنجوسن۔ ”نہ پُتر! اپنے توں اُچی تھان تے کدی وی
نہیں ویکھیدا..... اسیں جے کراں جگ تے لگے پھرنے آں تے ایہہ ذیلداراں
دی ساڈے اُتے مہر اے۔“ ”اماں ساری مہر رب دی اے۔ سبھے انسان اِکو جیہے
ہوندے نیں۔ سبھے انسان مٹی وچوں اُسرے نیں۔ ایہہ ذات پات، ایہہ اُونچ نیچ
ساڈیاں اپنیاں گھڑیاں گلاں نیں۔ ایہہ ذات پات، ایہہ معاشرتی ونڈ ایہناں سبھ
گوڑھاں دے اسیں آپ گھاڑو ہاں۔ ساڈا دھرم تے آکھدا اے سبھ انسان اِکو
جیہے نیں۔ دھرم آکھدا اے ایہہ ذاتاں، ایہہ قبیلے، سبھے انساناں دی سنجھان واسطے
نیں۔“ اوہنے اپنی ماں دی گل ٹوکدیاں ہوئیاں آکھیا۔

”پُتر توں سچ پیا آکھنا ایں۔ پر ماں واری جائے اسیں ماڑے آں۔ اسیں
دھرتوں ذیلداراں دے کمی آں۔ ذیلدار ساڈے مائی باپ نیں۔ اوہناں دے
ساڈے اُتے حدوں ودھ احسان نیں پُتر! اسیں اوہناں دے احساناں دا بدلہ کدی
وی نہیں لاه سکدے۔ ایس لئی پُتر تیرا ابا سچ آکھدا پیا اے۔ تُوں ہاجرہ دا خیال
دل وچوں کڈھ دے۔“ اوہدی ماں نے اوہدی گل کناں وچ مار کے اوہدا متھا
پُندیاں ہوئیاں آکھیا۔

”اماں میں جے کر ویاہ کراں گا تے ڈاکٹر ہاجرہ نال کراں گا۔ نہیں تے میں
کدے ویاہ نہیں کراں گا۔“ لیاقت نے کہیا۔

”پُتر اِک واری سوچ تے سہی، تُوں آپ گوہ تے کر کنا فرق اے ساڈے
تے اوہناں دے وچکار۔ کئی وتھ اے۔ تُوں دس پُتر کیہ مخمل دے وچ جے کر

ٹاٹ دی ٹاکی لائی جاوے کیہ اوہ چنگی لگے گئی؟ اوہ ٹمٹل اسیں ٹاٹ۔ اوہ آسمان تے لشکن والے تاریاں وانگوں ساڈے توں اُچے اسیں نبویں۔ اوہ بادشاہ اسیں کھکاں نالوں وی ہولے معمولی جیہے انسان۔ نہیں پُتر ایہہ جوڑ کدے وی کسے نوں قبول نہیں ہووے گا۔ نہ ساڈے وسیب نوں، نہ ساڈے ماحول نوں۔ توں مثال تے سنی ہونی اے نا، ”ذات دی کوڑھ کر لی تے چھتیراں نوں جھے“۔ اسیں ماڑے آں پُتر، اوہ تکلڑے نیں۔“ جنتے بولی لگی جاندی سی، ”جے اسیں اج ایہہ گل مُونہوں کڈھی تے سانوں جہان توں اٹھا دتا جاوے گا۔ سارے جگ نے چا پگیاں کرنیاں نیں پئی کمیا راں نے ہمیش جس گھر دا کھادا اوہدے تے ای نظر رکھی سی۔ ایس لئی پُتر توں ہاجرہ دا خیال دلوں کڈھ دے۔ سانوں ایڈی آزمائش وچ نہ پا۔“ جنتے ایہہ گلاں کردے سے وگا تگ روندی پئی سی۔ اوہنے لیاقت اگے ہتھ بندھیاں کہیا۔

لیاقت سبھ سُن رہیا سی پر مُونہوں گجھ نہیں سی بول رہیا۔ اوہنے کدے سُننے وچ وی نہیں سی ویکھیا پئی اوہدے گھر والے اوہنوں ایس طرحاں دا جواب دین گئے۔

”لے پُتر ماں صدقے جائے ایہہ مکئی دی روٹی کھا لے۔ ایہہ ویکھ سرہوں دا ساگ تیرے لئی اچھ نال بنایا اے۔ ماپیاں دے گل دی کوڑ نہیں کریدی۔ ماپے اپنے بالاں دا چنگا ای سوچدے نیں۔“ اوہنے ساہمنے پئی منجی توں چھابا چک کے اوہدے ہتھ وچ پھرانڈیاں آ کھیا۔

اوہ مُونہوں چُپ رہیا۔ اوہدی ماں نے اوہنوں بانہہ توں پھڑ کے ہلایا۔
 ”نہیں امی مینوں بھکھ نہیں ہے۔“ اینا آکھ کے اوہنے چھابا منجی تے رکھیا

تے آپو گھروں باہر نکل گیا۔ اوہدی ماں اوہنوں ڈکدی رہی پر اوہنے جھنتے دی اک نہ سنی۔

اپنے من دیاں سوچاں دے بھندے ہوئے تندر وچ ٹردا ہويا اوہ پنڈتوں باہر جاندی کچی سڑک تے لگا جاندا سی۔ اوہدے من وچ طرحاں طرحاں دے خیال پننگھر رہے سن۔ ہاجرہ دا تے میرا ویاہ ضرور ہووے گا۔ بھاویں ایہدے لئی جیڈی وڈی قربانی دینی پئی اوہ دین نوں تیار آں۔ میری ہزار درہیاں دی محبت ہاجرہ اے۔ اوہدے نال میرا رشتہ اج توں کئی ہزار ورہے پہلے ہو چکيا اے۔“ اوہنے اپنے من وچ آکھیا۔

”اوہدے نال میرا ساک کوئی اک دو درہیاں دی گل نہیں۔ ہزاراں ورہے پرانا اے۔ پر ہزاراں ورہے پرانے ایس سمبندھ نوں، ایس رشتے نوں، ایس ساک نوں ایہہ سماج کیہ، ایہہ وسیب کیہ، میرے گھر والے ای نہیں قبول کر رہے۔“ اوہدے من اندر بہیری گھلی ہوئی سی۔ اوہنوں اپنیاں لتاں بے جان جیہیاں محسوس ہو رہیاں سن۔ اوہدے اندر آگ دے بھانڈے پئے بلدے سن۔ اوہنوں ہر شے چاہکیاں پئی کردی سی۔ سارا دنہہ اوہ نورپور توں باہر لے پاسے وڈی نہر دے کنڈھے تے بیٹھا رہیا۔ شام پین والی سی۔ لیاقت آسمان ول دیکھ رہیا سی۔ آسمان تے اڈدے پکھیرو اپنیاں اپنیاں گھراں نوں جا رہے سن۔ اوہنوں ایس طرحاں لگ رہیا سی جس طرحاں آسمان تے اڈدے ایہہ پنچھی اوہدیاں سدھراں دا مذاق اڈا رہے ہون۔

اوہنے اپنے موبائل توں ہاجرہ نوں کال کیتی تے اوہنوں ساری گل سُنائی۔ ساری گل سُنن توں مگروں اوہنے لیاقت نوں حوصلہ دتا تے نالے آکھیا، ”کم

کاہلے پیاں نہیں ہونا۔ ایہنوں توڑ چاڑھن لئی سانوں دوہاں نوں چوکھے حوصلے
تے ہمت توں کم لینا پوے گا۔“

”تیرے ماں پیومن گے یاں نہیں پر میرے ماں پیو نے مینوں چٹاننگا جواب
دے دتا اے۔ میں تینوں ملنا چاہنا آں۔“ اوہنے ہاجرہ نوں تڑف کے آکھیا۔
ہاجرہ نے اوہنوں دسیا پئی کل اوہدا ہوسٹل وچ اخیرلا دینہہ ہے، فیر اوہنے گھر
ٹر جانا اے۔ بے کر اوہنوں ملنا چاہندا اے تے فیر مئے سدھا میڈیکل کالج دی
پارکنگ ول آ جاوے۔

لیاقت چکھانہہ گھر نہ وڑیا۔ اوہنے گھر دے باہر کھلوتی سرکاری گڈی دا مونہہ
سدھا میڈیکل کالج ول کر لیا۔ گڈی سٹارٹ ہون دی واج سُن کے جنتے نس کے
گھروں باہر آئی پر اوس ویلے تائیں گڈی گلی دا موڑ مڑ چکی سی۔ جنتے دے اندر
ٹوکے پئے چلدے سن۔ اوہنوں لیاقت دا ایس طرحاں بھکھا بھانا گھروں رُس کے
جانا چوکھا مندا جاپ رہیا سی۔ اوہ چوکھا چر گھر دے بوہے وچ کھلو کے اتھرو
کیردی رہی۔ تے دوجے پاسے لیاقت نوں سارے راہ اپنے ماپیاں دیاں گلاں
چیتے آوندیاں رہیاں۔ اوہدی گڈی پکی سڑک تے شکائے بھردی لگی جاندی سی۔
اوسے رفتار نال اوہدے اندر خیالاں دی ہنیری گھلی سی۔ میڈیکل کالج دے مین
گیٹ تے کھلوتے سیکورٹی گارڈ نے نیلی جتی والی سرکاری گڈی دیکھی تے اوسے
ویلے سیلوٹ ماردیاں بوہا کھول دتا۔ اوہ گڈی نوں سدھا پارکنگ ول لے گیا۔
اوہنے ہاجرہ نوں میسج کر کے اپنے آن دا دسیا۔ کجھ چر مگروں ہاجرہ آ گئی۔ وڈی
ساری کالی چادر دی بنگل وچ ہاجرہ دا چہن ورگا مکھوہا انتاں دا سوہنا لگ رہیا سی۔
فرنٹ سیٹ والا بوہا کھول کے اوہ بیٹھ گئی۔ دوویں چپ کری بیٹھے سن۔

”لیاقت تیرا سنگ مینوں ہمیش دی خشی دیوے گا۔ تے جے کر ایس طرحاں
 نہ ہو یا تے میں سدا روندی رہواں گئی۔“ ہاجرہ نے چُپ دا روزہ تروڑ دیاں آکھیا۔
 ایہہ گل آکھدے سے اوہدیاں اکھاں وچ ہنجو بھر آئے سن۔
 ”مینوں سمجھ نہیں آ رہی میں کیہ کراں۔ میں اج اپنے ماپیاں نال گل کیتی
 اے۔“ ایس توں مگروں لیاقت نے ساری گل ہاجرہ نوں سنائی۔ ہاجرہ دیاں
 اکھاں وچوں ہنجواں دے ڈگن دی رفتار ہو تیز ہو گئی۔
 ”لیاقت تیرے توں منے ساری حیاتی تے دُور اک پل لنگھانا وی انتاں دا
 اوکھا چاپ رہیا اے۔ میں کدے وی تیرے توں منے چوندی نہیں رہاں گی۔“
 ہاجرہ نے اتھرو پونجھ دیاں آکھیا۔
 ”میں اپنے ماپیاں نال اک واری فیر گل کراں گا۔ جے اوہ نہیں من گئے
 تے ذیلدار ہوراں نال میں آپو گل کراں گا۔“ لیاقت نے کہیا۔
 ”رونا نہیں ہاجرہ۔ رب نہ کرے کدی تیریاں اکھاں وچ ہنجو آں۔“ لیاقت
 نے اوہدیاں گلاں توں اتھرو صاف کردیاں کہیا۔
 ”میں تے تُوں اک ہو چُکے آں۔ اج توں ہزاراں درہے پہلاں۔ جدوں
 رب رُوحاں کولوں وعدہ لے رہیا سی، ساڈیاں دوہاں دیاں رُوحاں نال نال
 کھلوتیاں سن۔ ایس لئی ساڈے پیار دی عمر انتاں دی لمی اے۔ تُوں جانی ایس
 نا.....؟“ لیاقت جیہڑا اوس سے ڈرائیونگ سیٹ تے بیٹھاسی اوہنے اگانہہ ہو کے
 ہاجرہ نوں اپنے نال لاندیاں چُٹھیا۔
 ”ہاں۔ سچ آکھیا اے لیاقت! ساڈے پیار دی عمر ہزاراں ورہیاں دی
 اے۔ ایہہ رشتہ عالم ارواح وچ جڑیا، اسیں ایس جگ تے کجھ ورہیاں لئی آئے

ہاں فیر عالم ارواح وِچ اپڑ جاواں گے۔ اسی دھرتوں اک ساں۔ اسیں اک ہاں تے اسیں سدا اک رہواں گے۔ ساڈیاں رُوحاں اک نیں تے ہمیش اک رہن گیاں۔ ساڈے وِچکار پریت توں ودھ کے اک اجیہا رشتہ اے جیہڑا ایس جگ اندر کسے دی سمجھ وِچ نہیں آسکدا۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

اوہنوں لیاقت دی بُلکل وِچ انتاں دا سکون مل رہیا سی۔ ”تُوں جانی ایں محبت اجیہا جذبہ اے جیہڑا کدے وی دل وِچوں نہیں کڈھیا جاسکدا۔ بھاریں جتا مرضی ٹل لا تھکیئے۔“

”ہاں میں جانی آں۔ میں ایہہ وی سمجھنی آں جے کرتسی میری حیاتی اندر نہ آوندے تے خورے میں جان ای نہ سکدی محبت کیہ ہوندی اے۔“ اوہنے گڈی دی وِندسکرین راہیں پارکنگ دے پکے فرش تے نظراں گڈیاں آکھیا۔

”مینوں پتہ اے تِساں وڈے ویلے دا کجھ نہیں کھادا۔ تسی بیٹھو میں تہاڈے لئی کجھ کھان نوں لیانی آں۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

”نہیں مینوں بھکھ نہیں ہے۔“ لیاقت نے کہیا۔

”میں بس تینوں تلمدیاں رہنا چاہنا ہاں۔“ لیاقت نے اوہدے ہتھ نوں اپنے ہتھوں وِچ لیدیاں کہیا۔

”پر میں ایہہ چاہنی آں پی میں تہاڈے لئی اپنیاں ہتھوں نال کجھ بنا کے لیاواں۔“ ہاجرہ نے اڑی کردیاں آکھیا۔

اوہدی ضد دے سامنے لیاقت ڈٹ وٹ گیا۔ اوہ گڈی دا بوہا کھول کے تھلے لتھ گئی۔ ہوٹل جا کے کچن وِچ وڑ گئی۔ اوہنے جھٹ وِچ لیاقت لئی آلو والا پراٹھا بنا لیا۔ کینٹین توں منزل واٹر دی بوتل خریدن مگروں اوہنے پراٹھا پیک کیتا۔

ایہدے توں بعد اوہ پارنگ ول ودھی- گڈی دا بوہا کھول کے وِچ بیٹھدیاں سے
 اوہنے منزل واٹر دی بوتل لیاقت نوں پھڑا دتی- پیکنگ وچوں پراٹھا کدھن توں
 مگروں اوہنے گرا نہی بنا کے لیاقت نوں کھوائی-

”میں اپنی حیاتی اندر ایس طرحاں دا سوادی پراٹھا نہیں کھادا“ - لیاقت گرا نہی

کھاندا بولیا-

پراٹھے کھواندے سے ہاجرہ دیاں اکھاں وِچ ہنجوسن- لیاقت دیاں اکھاں
 وِچ وی پانی بھر آیا سی- دو تن گرا نہیاں کھان توں مگروں لیاقت نے ودھیا پراٹھا
 پھڑ کر پیک کر لیا تے گڈی دے ڈیش بورڈ وِچ رکھ لیا-

”ہاجرہ میں اپنی حیاتی دی ہر آن والی سویر وِچ ایہو جیہا پراٹھا کھانا چاہنا

آں-“ لیاقت نے منزل واٹر دی بوتل وچوں پانی دا گھٹ بھر دیاں کہیا-

”میں چاہنا آں میری سویر میری ہاجرہ دے نال ہووے- حیاتی دے ہر

اُگن والے سورج دے چانن وِچ میں اپنی بکل اندر ڈاکٹر ہاجرہ دا چین ورگا مکھڑا

تکاں- حیاتی دی آن والی ہر شام وِچ میں اپنی ہاجرہ نوں اپنے کول پاواں-

میری شام ہاجرہ دے نال ہووے- تے جدوں میری حیاتی دی شام ڈھلن لگے

اودوں میرا بر ڈاکٹر ہاجرہ دی جھولی وِچ ہووے-“ لیاقت بولدا پیا سی- ہاجرہ نے

مرن والی گل سُنی تے ترف کے بولی، ”رب نہ کرے کدی تہانوں کجھ ہووے-

ہزاراں ورہے چیوٹسی-“ اوہنے رون ہکی واج وِچ آکھیا-

”مینوں ایس طرحاں لگدا اے جس طرحاں میں ہزاراں ورہے جی بیٹھا

ہاں- مینوں تیری سنگت، تیرا ساتھ رب ایس جگ تے ای دے دیوے تے فیر

میری حیاتی دا ہر باب مکمل ہو جاوے-“ لیاقت نے کہیا-

”میرے گوچرے تے حیاتی دا معنی ای لیاقت اے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔
 ایہدے توں مگروں گڈی وِچ چوکھا چر خاموشی رہی۔ دوہاں دیاں اکھاں
 اک دُوجے دا طواف کر رہیاں سن۔ دوہاں دیاں اکھاں وِچ نمی سی۔ پر بُکھ سیٹے
 سن۔

”جے کر اباجی نہ منے تے فیر کیہ ہووے گا؟“ چوکھے چر پچھوں ہاجرہ رون
 ہکی وِچ بولی۔

”لیاقت آپاں جے کورٹ میرج کر لویئے تے کس طرحاں رہوے گا؟“
 ایس توں پہلاں لیاقت کجھ بولدیا۔ ہاجرہ فیر بولی۔

”ایہہ ہزار ورہیاں دی محبت اے۔ ایہہ اک پاکیزہ تے پوتر رشتہ اے
 ہاجرہ۔ کدے سوچیں وی نہ ایس طرحاں دا میں سٹھرے تے سوہنے شرعی طریقے
 نال تینوں اپنے گھر دی عزت بنانا چاہنا ہاں۔ میں ہزار سال دی محبت نوں کدے
 لیک نہیں لاواں گا۔“ کورٹ میرج دی گل سُن کے لیاقت نے حیران ہو کے
 اوہدے ول ویکھدیاں کہیا۔

”تے ٹھیک اے تسی وی فیر میری گل سُن لوو۔ میں کدے ویاہ نہیں کراں
 گی۔ میں وی کدے ہزار سال دی محبت نوں لیک نہیں لاواں گی۔ بھاونیں مینوں
 چنیاں اوکڑاں جرنیاں پنیاں میں جراں گی۔ میں اپنے اخیر لے ساہ تیکر تہانوں
 اڈیکاں گی۔ میں مر جاواں گی پر کمال پور نہیں جاواں گی۔“ ہاجرہ نے کہیا۔
 ”توں دھرتوں میری ایں تے ہمیش میری رہویں گی۔“ لیاقت بولیا۔
 ”تسی ہُن نور پور کدوں آؤ گے؟“ ہاجرہ نے اوہدے ول ویکھدیاں پچھیا۔
 ”ہاجرہ میں ہُن اوس دینہہ نور پور آواں گا۔ جدوں توں سہاگ والا سُوہا

جوڑا پا کے ووہٹی بن کے میری اڈیک وچ بیٹھی ہوویں گی۔ میں اوس دینہہ آواں گا جس دینہہ تیرا تے میرا ویاہ ہووے گا۔ جس دینہہ میں جج لے کے ذیلداراں دی حویلی دا بوہاٹیاں گا۔ بن پھب کے نہا دھو کے تیار ہو کے فیر آواں گا۔ لاڑا بن کے تینوں ہمیش لئی اپنے گھر لیجان لئی۔ جے کر ایس طرحاں نہ ہو یا تے میں جیوندیاں کدے وی نور پور پیر نہیں پاواں گا۔“ لیاقت نے کہیا۔

”رب کرے شئی ہزار درہے جیو۔ مینوں اوس دینہہ دی ہمیش اڈیک رہے گی۔ جدوں شئی سہرا پنھ کے ویاہ والا جوڑا پا کے ساڈی حویلی آؤ گے۔“ ہاجرہ نے کہیا۔

گھڑی دی سوئی ٹک ٹک کردی اگانہہ نوں جارہی سی۔ رات دے دس وچ چلے سن۔ چوکھا چرگلاں باتاں ہوندیاں رہیاں۔ اوہناں نوں گڈی وچ بیٹھیاں کئی گھنٹے بیت چلے سن۔

اخیر لیاقت نے ہاجرہ کولوں جان دی اجازت منگی۔ ایس وعدے نال پئی اوہ ذیلدار ہوراں نال آپ گل کرے گا۔ اوہنے فیر اپنے قولوں قراراں نوں دہرایا۔ لیاقت نے ڈاکٹر ہاجرہ نوں ووہٹی بنا کے اپنے گھر لیجان دا فیر وعدہ کیتا۔ ہاجرہ گڈی دا بوہا کھول کے تھلے لٹھ گئی۔ تھلے لٹھدے سے اوہدیاں اکھاں وچ ہنجو سن۔ لیاقت نے تھلے لٹھ کے ہاجرہ نوں اخیرلی واری اپنی بکل وچ لیا۔ ہاجرہ نوں گڈی دی چھت تے پھیرے کھانڈی ٹیلی بتی دا چانن ہر پاسے دکھائی دے رہیا سی۔ لیاقت دی گڈی میڈیکل کالج توں باہر نکل چکی سی۔ پر اوہنوں ایس طرحاں لگ رہیا سی جیویں اوہدی رُوح میڈیکل کالج وچ ہاجرہ دے کول ہووے۔ اج دی رات میڈیکل کالج دے ہوٹل وچ ہاجرہ دی اخیرلی رات سی۔ لیاقت دی

گڈی دا مُونہہ کریم آباد ول سی۔ اوہدیاں اکھاں اگے ہاجرہ دیاں مورتاں آ رہیاں سن۔

ڈی سی ہاؤس اپن توں مگروں اوہنے گڈی وچ پیا ہاجرہ دے ہتھ دا بنیا پراٹھا چکھیا تے کمرے وچ آ گیا۔ اوہنوں پراٹھے وچوں دیسی گھیو دی تھبو دے نال ہاجرہ دے ہتھوں دی تھبو وی آ رہی سی۔ اوہ اج دے دینہہ نوں لے کے چوکھا چنک سی۔ اج دی رات وی اوہنے جاگدی اکھیں لنگھا چھڈی سی۔ فجر دیاں بانگاں ہون لگ پیاں سن۔ پر نیندر اوہدیاں اکھاں توں کوہاں دُور سی۔

(۲۸)

دینہہ چڑھ پیا۔ اپنے ماپیاں دیاں گلاں اوہنوں چھتے آ رہیاں سن۔ اوہ ہاجرہ دیاں سوچاں وچ گواچیا سی۔ اوہنوں کل لنگھن والی شام چھتے آ رہی سی۔ اوہنوں ہاجرہ دے پراٹھے دا سواد بے وی محسوس ہو رہیا سی۔ اپنے وچ اوہدے ریڈر نے آ کے دسیا پئی کمال پوروں کجھ لوک ملن آئے نیں۔

کمال پوروں آن والیاں نوں اندر سد لیا گیا۔

”میرا ناں ذوالفقار چیمہ اے تے میں کمال پوروں آیا ہاں جی۔ ایہہ میرے پنڈ واسی نیں۔“ ذوالفقار نے نال آئے بندیاں ول اشارہ کردیاں آ کھیا۔

”جی آیاں نوں۔ تسی بیٹھو۔“ لیاقت نے کہیا۔

”سُنیا سی نویں افسر آئے نیں ایس لئی اسیں سلام کرن لئی حاضر ہوئے ہاں۔“ ذوالفقار نے میز دے پاسے تے پئی گرسی تے پیٹھدیاں آ کھیا۔

تسی کھلوتے کیوں جے تسی وی بیٹھو۔“ لیاقت نے ذوالفقار دے نال آن والیاں ول ویکھدیاں کہیا۔ جیہناں دی تعداد دوسی۔ لیاقت نے کال کر کے آن

والیاں لئی چاہ دا آکھیا۔

”سبھ توں پہلاں تے صاحب جی تہانوں چارج سنبھالن دی مبارک ہووے۔ تہاڈے کول عرضی لے کے آئے ہاں۔ کمال پور دیاں چودھریاں نال ساڈا چوکھے چرتوں ویرٹریا لگا آندا اے۔ اوہناں نے ساڈی بھونیں تے ناجائز قبضہ کیتا ہویا اے۔ اوہ ہمیش اقتدار وچ رہندے نیں ایس لئی ساڈی گل کدی کسے نہیں گولی، نہ ساڈی درخواست تے کدی کسے کن دھرے نیں۔“ ذوالفقار چیمہ بولدا پیا سی۔

”ایہہ تے چوکھی ہرکھ والی گل اے۔ سرکار داکم اے لوکائی نوں انصاف مہیا کرنا۔ لوکائی دی جان، مال دی حفاظت حکومت تے فرض ہوندی اے۔“ لیاقت نے کہیا۔

اپنے چر وچ ملازم چاہ تے بسکٹ میز تے رکھ کے پرت گیا۔
”دئسی چاہ لوو۔“ لیاقت نے کہیا۔

”میں تہانوں اندرلی گل دس آیا ساں۔ چودھری کیوں جے ہمیش اقتدار وچ رہندے نیں ایس لئی ایہناں نوں کوئی پچھ گچھ نہیں ہوندی۔ ایہناں دی بھونیں وچ فصلاں نوں پانی دین والیاں جنیاں موٹراں لکیاں نیں اوہ سبھ چوری دی بجلی تے چل رہیاں نیں۔“ ذوالفقار نے چاہ دا گھٹ اگانہ لنگھاندیاں آکھیا۔
”ایہہ تے بڑی ہرکھ والی گل اے۔ بجلی چوری تے بہت وڈا جرم اے۔ ساڈے قانون وچ بجلی چوری پاروں بہت وڈا کیس بندا اے۔“ لیاقت نے کہیا۔
”تہاڈے کول کیہ ثبوت اے پئی اوہناں دیاں سبھے موٹراں ڈائریکٹ چل رہیاں نیں؟“ لیاقت نے پچھیا۔

”لوو جی ثبوت کیہ سارا جہان جاندا اے۔ چودھری دساں سالاں توں بجلی چوری پئے کردے نیں۔ ایہہ گل وکھری اے کوئی اوہناں دے دیکے تے تراہ پاروں اپنا مونہہ نہ کھولے۔“ ذوالفقار نے کہیا۔

”جے کر ایہہ گل سچی ہوئی تے فیر قانون ضرور حرکت وچ آئے گا۔ کیوں جے قانون دی نظر وچ سبھے اکو جیہے ہوندے نیں۔ بھائیں کوئی وزیر ہووے یاں کوئی مشیر۔“ لیاقت نے کہیا۔

ایہدے توں مگروں ذوالفقار تے اوہدے نالدے سگئی اجازت لے کے ٹر گئے۔

لیاقت نے او سے ویلے واپڑا دے وڈے افسرنوں اپنے دفتر سدیا۔ واپڑا دے افسرنوں ساری گل سمجھائی۔ ایہدے توں مگروں اوہنے آکھیا پئی ”جے کر ایہہ سبھ گلاں سچ ہون تے فیر قانون نوں حرکت وچ آنا پوے گا۔ تے کمال پور دیاں چودھریاں تے بجلی چوری دا کیس کیتا جاوے گا۔“

واپڑا دے ایس. ڈی. او نے اپنے عملے دے نال رل کے کمال پور چھاپا ماریا۔ ذوالفقار دیاں دسیاں سبھے گلاں سچیاں سن۔ چودھریاں دے میٹر کٹ لئے گئے نالے اوہناں دے خلاف ایس. ڈی. او مدعی بن گیا تے ایس طرحاں چودھریاں تے بجلی چوری دا پرچہ ہو گیا۔

الیکٹرانک میڈیا تے پرنٹ میڈیا تے بجلی چوری دی ایس خبر نوں چنگا چکيا گیا۔ ہر نیوز چینل تے ایہی خبر چل رہی سی۔ سرکاری مشینری حرکت وچ آ گئی۔ دوجے پاسے چودھریاں دے ہتھ پیر پھل گئے۔ وزیر اعلیٰ ولوں چیف سیکریٹری اُتے چوکھا پریشر سی۔ چیف سیکریٹری ڈی. سی کریم آباد نوں بار بار آکھ رہیا سی

پرچہ خارج کیتا جاوے پر ایماندار افسرنوں کسے دا کوئی ڈر نہیں سی۔ اوہنے اِکو ای جواب دتا سی، ”میڈیا دا میرے اُتے انتاں دا پریشراے نالے پرچہ کٹیا جا چکيا اے۔ ایس لئی ریمانڈ توں مگروں ہُن فیصلہ عدالت کرے گی۔“

(۲۹)

کمال پوروں پروہنے آ رہے سن ذیلداراں دی حویلی وچ بھاڑ پئی ہوئی سی۔ ”ہاجرہ تیار ہو جا دھیئے چھیتی کر پروہنے اڑن والے نیں۔“ کلثوم نے اوہدے کمرے وچ وڑدیاں کہیا۔

”امی میں تیار نہیں ہونا۔ میری طبیعت دل نہیں ہے۔“ ہاجرہ نے بھیڑے جیسے دل نال آ کھیا۔

”ماں صدقے جائے کیہ ہو یا میری دھی نوں؟ کلثوم دے لہجے وچوں انتاں دا پیار بھلک رہیا سی۔

”ہاں۔ بول دھیئے کیہ گل اے؟ کلثوم نے کہیا۔

”میں تہاڈے نال اک بڑی ضروری گل کرنی اے۔“ اوہنے کلثوم ول ویکھدیاں آ کھیا۔

”امی مینوں ایہہ رشتہ پسند نہیں۔ تھی چودھریاں نوں جواب دے دیو۔“ اچن چیتے ہاجرہ بولی۔

اوہدی گل سُن کے کلثوم دیاں اکھاں اگے ہنیریا آ گیا۔ دھیئے ایہہ کس طرحاں دیاں گلاں پئی کرنی ایں۔ کملی تے نہیں ہو گئی تُوں۔ ایہدے توں ودھ کے ہور کیہڑا گھر تیرے لئی چنگا ہو سکدا اے۔“ کلثوم نے کوڑ نال اوہدے ول ویکھدیاں کہیا۔

”امی میں تہاڈے توں کوئی گل نہیں لکا سکدی۔ میں کسے ہور نال پیار کرنی ہاں۔“ ہاجرہ دے مُونہوں پیار دا شبد سُن کے کلثوم نوں جیویں اگ لگ گئی۔

”کیہ آکھیا اے۔ ہوش وِچ تے ہیں تُوں؟“ اوہنے کوڑ نال ہاجرہ نوں پچھیا۔ کلثوم دیاں اکھاں کوڑ نال رتیاں لال ہو چکیاں سن۔

”ہاں۔ میں ہوش وِچ ای آں امی۔ میں لیاقت نال پیار کرنی ہاں۔“ ہاجرہ نے خورے کدوں ایہہ گل مُونہوں کدھی اوہنوں پتہ ای نہ لگا۔ جے کر پتہ لگا تے اوس چند دا جیہڑی اوہدے مُونہ تے کلثوم کس کے مار چکی سی۔ کلثوم دیاں اُنکلاں دے نشان اوہدی گل تے چھپ چکے سن۔

”تُوں لیاقت دا ناں اپنی زبان تے لیاندا کس طرحاں؟ جے کر ایس گل دا بھوگ تیرے پیونوں پے گیا تے اوہ تیری بوئی بوئی کر دیوے گا۔ تُوں جاندی نہیں ساک اپنے ورگیاں نال سمیڑیدے نیں۔ کمیاں، ماڑیاں لسیاں نال ساکے داریاں نہیں بنائی دیاں۔ ایہہ کدوں دا تُوں اوہدے نال پیار پایا ہے؟“ کلثوم نے کوڑ نال پچھیا۔

”اماں ایہہ کوئی کل، پرسوں یاں دساں، ویہاں ورہیاں دی گل نہیں۔ ایہہ پیار ازلاں توں ہے تے ابدان تیکر رہوے گا۔ ایہہ پیار کئی ہزار ورہے پرانا اے۔ اسیں اِکو دینہہ جے ساں۔ اسیں جگ تے اِکو دینہہ آئے ساں۔ عالم ارواح وِچ وی میری تے لیاقت دی رُوح نال نال سی۔ ایہہ جوڑ رُوحاں دا اے۔“ ہاجرہ بولدی پئی سی تے اوہدیاں اکھاں ہنجواں نال بھجیاں ہوئیاں سن۔

اوہدیاں گلاں سُن کے کلثوم دا مُونہہ ٹڈیا گیا سی۔ اوہدے طور بھوں چکے سن۔

اوہنوں ہاجرہ تے انتاں دیاں کچھیاں پئیاں چڑھدیاں سن۔

”میں بے کرتہانوں آکھاں میں لیاقت نوں نکلیاں ہوندیاں توں جانی آں
 تے غلط ہووے گا۔ میں اوہنوں الست برکم والے دینہہ دی جانی آں۔ ایس لئی
 بے کرتسی میرا ویاہ کرنا اے تے میں راضی ہاں پر میرا لاڑا زرا لیاقت بنے گا۔
 ایہدے توں اڈ میں کدے کسے لئی سہاگ والا سُوہا جوڑا نہیں پاواں گی۔“ ہاجرہ
 بولدی پئی سی۔

”نہ دھیئے ایہہ میرے ہتھاں ول ویکھ۔ میں بینتی کرنی آں۔ میں تیری ماں
 ہاں۔ میں تینوں کس طرحاں دساں، جیہڑی تُوں گل مُونہوں کڈھی اے بے
 تیرے اے نوں پتہ لگ گیا تے اوہناں تے کیہ گُزرے گی۔ تُوں جانی ایس نا
 اوہناں نوں تیرے تے کرنا مان اے۔ کرنا غرور اے۔ اوہ تے آکھدے ای
 تینوں سو پُتراں درگی دھی۔ تے دھیئے اوہناں دے ایس مان دا خون نہ کریں۔
 اوہناں دے غرور نوں مٹی وِچ نہ روہلیں۔ اوہناں دے وشواس نوں کدی ختم نہ
 کریں۔ اوہناں دی پگ دی کلاہ نوں کدی نیویاں نہ ہون دیویں۔“ کلثوم ہاجرہ
 اگے ہتھ بھٹی کھلوتی سی تے رون بکی وِچ بولی لگی جاندی سی۔

”امی میں نہیں جاندی ایہہ کیہ اے۔ مینوں جگ وِچ سبھ توں عزیز میرے
 ماپے نیں۔ اوہناں دی عزت عزیز ہے۔ پر میں ساری حیاتی اوس بندے نال نہیں
 لنگھا سکدی جیہڑا مینوں پسند ای نہ ہووے۔ جیہدے لئی میرے دل وِچ کوئی
 جذبہ ای نہ ہووے۔ ایس لئی میں تہانوں بینتی کراں گی پئی تسی میری گل تے گوہ
 کرو تے ایہناں چودھریاں نوں جواب دے چھڈو۔“ ہاجرہ اینا آکھ کے کمرے
 وِچوں باہر نکل گئی۔

کلثوم نوں کجھ سمجھ نہیں سی آ رہی اوہ انتاں دی پریشان سی۔ اوہ چوکھا چر اپنا

سر پھڑ کے بیٹھی رہی۔ اپنے وِج انصر ذیلدار کمرے وِج وڑیا۔ اونہنے پچھیا،
 ”پروہنے اپڑن والے نیں۔ اے تیکر تئسی سبھ ایویں ای لگے پھیر دے او۔ تیار
 کیوں نہیں ہوئے؟“ کلثوم نے ہمت کر کے ساری گل انصر نوں دسی۔ گل سُنن
 توں مگروں ذیلدار دیاں اکھاں وِج لہولتھ آیا۔ کوڑ پاروں اوہدا مندا حال سی۔
 اوندے کولوں بولیا وی نہیں سی جا رہیا۔ کلثوم نے اپنی حیاتی وِج پہلی واری ذیلدار
 نوں اپنی کوڑ وِج ویکھیا سی۔

”جے کر اوہنوں ایہہ رشتہ پسند نہیں تے فیر اسیں کس طرحاں دھکے نال
 اوہنوں ڈولی چاڑھ سکے ہاں۔“ کلثوم نے ہمت کر کے آکھیا۔

”میں اوہدا پو ہاں۔ میں اوہدا کدی وی مندا نہیں سوچ سکدا۔ اونہنے آکھیا
 میں پڑھنا اے میں پڑھایا۔ اونہنے مُونہوں جیہڑی گل کدھی میں ہر حال وِج
 پوری کیتی۔ پر جیہڑی گل منن والی نہیں اوہ میں کدی نہیں مناں گا۔“ انصر گجدا پیا
 سی۔

کلثوم دے دل وِج رولے پئے ہوئے سن۔ اکو اک دھی ای تے اوہدے
 کول ہے سی جے کر اوہنوں ایس بھاجڑ وِج گجھ ہو گیا تے اوہ کدھر جاوے گی۔
 ”میں تے آکھنی آں اک واری فیر سوچ لوو۔“ کلثوم نے آکھیا۔

”تیرا دماغ ٹھیک اے۔ تینوں میریاں گلاں دی سمجھ نہیں آ رہی۔ جے کر تُوں
 ایس طرحاں دیاں گلاں کرئیاں نیں تے تُوں ایس حویلیوں ہمیش لئی جا سکنی
 ایں۔“ انصر گجیا۔

انصر دے مُونہوں ایہہ گل سُن کے کلثوم دیاں اکھاں وِچوں وگا تگ اتھرو
 وگن لگ پئے۔

”کمیار ساڈے کمی کارے۔ دھرتوں ساڈے نوکر۔ اوہناں دیاں کئی پڑھیاں
 ساڈی خدمت کر دیاں لنگھ گئیاں۔ ایہہ گل سُنن توں پہلاں میں مرکیوں نہیں
 گیا۔ اج میرے گھر چودھری آ رہے نیں۔ میں کس مُونہہ نال اوہناں دے
 سامنے جاواں گا۔ میں کدے وی چودھریاں نوں نانہہ نہیں کراں گا۔ اج توں
 مگروں ہاجرہ دا گھروں نکلنا بند۔ اوہنوں دس دیویں میریاں اکھاں دے سامنے
 نہ آوے۔ نالے میری گل کن کھول کے سُن لے، میں اجیہی محبت تے نہ یقین
 رکھنا آں نہ ای میں ایس طرحاں دی محبت تے اُسرے کسے رشتے تے یقین رکھنا
 ہاں۔ ایہہ گل ہاجرہ نوں دس دیویں۔“ اینا آکھ کے ذیلدار کوڑ نال باہر نکل گیا۔
 پروہنے آگئے۔ کمال پوروں چودھری نواز تے اوہدی تیویں آئے سن۔
 اوہناں نوں چوکھے چاء نال جی آیاں نوں آکھیا گیا۔ اوہناں دی چوکھی سیوا کیتی
 گئی۔ انصر ذیلدار کولوں چودھری نواز نے اپنے پتر شمشیر لئی ڈاکٹر ہاجرہ دا ہتھ
 منگیا۔ انصر ذیلدار نے ہاں کر دتی۔ ہاں کردے سے کلثوم دے اندر جنگ لگی
 ہوئی سی۔ اوہ اک ماں سی، اوہ اک دھی دا دکھ سمجھ سکدی سی۔ پر اوہ چوکھی مجبور
 سی۔ ہاجرہ نوں سدیا گیا۔ پر اوہ باہر نہ آئی۔ اوہنے تاپ دا جج بنا کے باہر آن
 توں انکار کر دتا۔ نواز تے اوہدی تیویں نوں دسیا گیا پئی اوہنوں تاپ اے ایس
 لئی اوہ باہر نہیں آسکدی۔ اخیر شمشیر دی امی اوہدے کمرے وچ اوہدے کول رُ
 گئی۔ جھٹ گُو بیٹھی تے آؤندی واری اک لکھ روپیہ اوہدے بیڈ دے سر ہاندی
 رکھ کے چچھا نہہ پرت آئی۔ گل پکی ہو چکی سی۔ ذیلدار ہاں کر چکلیا سی۔ پورے
 پنڈ اندر کمال پور دے چودھریاں دے آن تے ذیلداراں نال رشتے داری بنن
 دیاں گلاں ہو رہیاں سن۔ اسلم کمیار نے جدوں ایہہ گل سُنی تے اوہ دُنگھیاں

سوچاں وچ گواچ گیا۔ ہر لنگھن والے دینہہ نال جنتے ماڑی ہوندى جا رہی سی۔ لیاقت نے اوس دینہہ توں مگروں فیر مُڑ کے اپنے گھر پیر نہیں سی دھریا۔ جنتے ہر ویلے اپنے پُتر دی اڈیک وچ بیٹھی رہندی سی۔ اوہنے خورے کئی واری اسلم نوں آکھیا سی پئی اوہ لیاقت توں چوکی اوہری اے، اوہنوں ملنا چاہندی اے پر ہر واری اسلم کوئی نہ کوئی بچ بنا کے جنتے نوں ٹال دیندا سی۔

پروہنے چچھانہہ پرتن والے سن۔ اجن چیتے چودھری نواز نے انصر نوں بانہوں پھڑیا تے ڈیرے دی اک نگرے لے گیا۔

”میں اک گل کرنی اے تہاڈے نال۔“ چودھری نواز نے کہیا۔

”جی دسو۔“ انصر بولیا۔

”ساڈے ضلع دا نواں ڈی. سی آیا اے۔ کیہ ناں اے بھلا اوہدا۔ ہاں لیاقت۔ کوئی بڑی ہو روویں جیہی شئے ہے۔ سُنیا اے تہاڈے پنڈ دا اے۔“ نواز نے کہیا۔

”ہاں جی ساڈے پنڈ دا اے۔ کیہ گل خیر ہے.....؟“ انصر دے مُونہہ تے اک رنگ آ رہیا سی اک جا رہیا سی۔ اوہنوں کجھ سمجھ نہیں سی آ رہی پئی نواز اوہدے کولوں لیاقت دا کیوں چچھ رہیا اے۔

”خیر ای تے نہیں ذیلدار صاحب۔ دیکھو نہ اسیں چوہیہ گھنٹے لوکائی دی سیوا وچ رُجھے رہندے ہاں۔ جے کر اساں کدی کوئی نکا موٹاکم کر لوئیے تے ایڈی بھیڑی گل تے نہیں ہے نا جی۔“ نواز نے آکھیا۔

”جی میں کجھ سمجھیا نہیں۔ ساڈیاں مزارعیاں نے زمیناں نوں پانی دین لئی موٹراں لائیاں نیں۔ اوہناں نے بجلی ڈائریکٹ لائی سی بس اوتھوں ڈی. سی نے

پرچہ کروا دتا تھا ڈے ہون والے جوانی شمشیر تے۔ تے گل چک چکا کے میڈیا
تے وی پٹی چلوا دتی اوس نے۔“ نواز نے کہا۔

”ایہہ بڑی حیرت والی گل اے۔ مینوں بڑا ہرکھ لگا اے سُن کے۔ میں پچھلے
گجھ دناں توں میڈیا نال ٹُچ نہیں ساں۔ ایہہ تے بھیڑی خبر اے۔“ انصر نے
کہیا۔

انصر ذیلدار دے دل دا دھڑگو مٹھا ہو چکيا سی۔

”تے میں ایہہ چاہناں، تسی اوس ڈی۔ سی نوں کوئی منت ترلا کرو پئی جاندی
کرے، کھیہڑا پھڈے۔ کیہ ایویں اک نکئی جیہی گل نوں لے کے بیٹھ گیا اے۔
خورے اوہ کوئی تھا ڈی من جاوے۔ اوہنے تاں چیف سیکریٹری نوں وی ویہر دتا
اے۔ خورے اوہ کیہ بلا اے۔ کوئی چوکھا ای ایماندار اے۔ یاں ساڈے نال اُنج
کوئی ویرسو۔“ نواز بولدا پیا سی۔

انصر ذیلدار اوہدیاں گلاں سُن کے چوکھا چٹک سی۔ اخیر اوہنے نواز نوں
حوصلہ دتا پئی اوہ پریشان نہ ہووے۔ اوہ لیاقت نال چھیتی گل کرے گا۔

(۳۰)

شام ویلا

ڈپٹی کمشنر لیاقت دی نیلی بٹی والی سرکاری گڈی پکی سڑک تے شکاٹے بھردی
لہور ول لگی جاندی سی۔

مگر لی سیٹ تے بیٹھا لیاقت باجرہ نوں سوچی جا رہیا سی۔ اچن چیتے
اوہدے موبائل دی گھنٹی وجی۔

”لیاقت کتھے ایں ہی؟“ انصر ذیلدار بولدا پیا سی۔

لیاقت چوکھا حیران سی ذیلدار ہوراں نے کس طرحاں فون کیتا ہووے گا۔
 ”میری چیف سیکریٹری نال میٹنگ اے جی میں لہور جا رہیا ہاں۔“ لیاقت
 نے آکھیا۔

”اچھا بئی میں وڈے ویلے اسمبلی دے اجلاس وچ رتی لئی لہور آ رہیا ہاں۔
 توں میٹنگ توں مگروں اسمبلی ہال آ جاویں او تھے ملاقات ہووے گئی۔“ ایہدے
 توں مگروں کال کئی گئی۔

لیاقت ڈاڈھا حیران پریشان سی ذیلدار ہوراں نے کیہ گل کرنی ہووے گی۔
 رات اوہ لہور سرکٹ ہاؤس وچ رہیا۔ نیندر اوہدے نیناں توں اج وی دُور سی۔ پر
 رات آخری دماں تے سی جدوں اوہنے جھٹ گُو اکھ کوڑی کر لئی۔ فجریں نماز
 پڑھن توں مگروں اوہنے سرکٹ ہاؤس وچ ای ناشتہ کرن توں مگروں اوہ سدھا
 چیف سیکریٹری دے آفس اپڑ گیا۔ چیف سیکریٹری نے اوہنوں دسیا پئی ”وزیر اعلیٰ
 ولوں اوہدے تے انتاں دا پریشراے۔ ایس لئی صوبائی وزیر قانون چودھری شمشیر
 توں بجلی چوری دا پرچہ ختم کیتا جاوے۔“ لیاقت نے دسیا پئی ”اوہدے ہتھ وس گل
 نہیں ہے۔ میڈیا دیاں ٹیماں نے اپنے کیمریاں راہیں کمال پور دے چودھریاں
 دی بجلی چوری دیاں تصویراں آن ایئر کیتیاں نیں۔ ایس لئی گھٹو گھٹ ڈپٹی کمشنر
 لیاقت ایس معاملے وچ ہن کجھ نہیں کر سکدا۔“ میٹنگ توں مگروں اوہنے ڈرائیور
 نوں اسمبلی ہال جان دا آکھیا۔ اسمبلی ہال دے باہر لے پاسے اوہدی گڈی کھلو
 چکی سی۔ اوہ چھیتی چھیتی اُلانگھاں پڑا اسمبلی ہال دے مین دروازے ول ودھیا۔
 راہداری وچ کھلو کے اوہنے اپنے موبائل توں انصر ذیلدار دا نمبر ڈائل کر کے دسیا
 پئی اوہ راہداری وچ کھلوتا اے۔ کجھ چر مگروں ذیلدار اوہنوں لین لئی آ گیا۔

ذیلدار دے مُونہہ تے پہلی جیہی رونق نہیں سی جیہڑی ہمیش لیاقت نوں ویکھدیاں
سار اوہدے مُونہہ تے آوندی سی۔

”چوکھے دن ہو گئے سی تینوں ملنا چاہندا ساں۔ پر رُجھیا ای اپنا ساں پئی
ویہل ای نہیں سی لہجہ رہیا۔“ ذیلدار بولدا پیا سی۔ اپنے چر وچ ذیلدار تے اوہ
دوویں ٹردے ٹردے وزیر قانون دے کمرے وچ اپڑ چکے سن۔

”میں آپ وی تہانوں ملنا چاہندا ساں۔“ لیاقت نے کہیا۔

”لیاقت کیوں ملنا چاہندا ہووے گا۔“ ذیلدار نے دل وچ سوچیا۔

”چلو اج ملاقات لکھی سی مقدر وچ، اج ہو گئی۔ اچھا پہلاں تُوں دس
کیوں ملنا چاہندا سی۔“ ذیلدار بولیا۔

”میں تہاڈے نال اک گل کرنی سی۔“ لیاقت بولیا۔

ذیلدار دے مُونہہ دا رنگ بدل گیا۔ اوہنوں تراہ سی پئی کدھرے ہاجرہ دی
گل نہ کر دیوے۔ ”ہاں ہی بول۔“

”ذیلدار جی اسیں تہاڈے در دے گئے آں۔ اسیں تہاڈے نوکر ہاں۔ پر
پیار نہ ذات چچھدا اے، نہ دھرم۔ میں ہاجرہ نال انتاں دا پیار کرنا ہاں۔“ لیاقت
ہمت کر کے بولیا۔

لیاقت دے مُونہوں ہاجرہ دا ناں تے پیار والی گل سُن کے ذیلدار نوں اک
جھٹکا لگا۔

اوتنے بڑی اوکھی اپنی کوڑ جری۔ ”بس ایہدے توں اگے اک لفظ نہ
بولیں۔“ ذیلدار نے کوڑ نال اُنگل اپنے بکھاں تے رکھ کے اوہنوں چُپ رہن دا
آکھیا۔

”میری دھی داناں تُوں اپنی زبان تے کیویں لیاندا- تیری اپنی ہمت کس طرحاں ہوئی؟“ ذیلدار نے اوہدے ول کوڑ نال ویکھدیاں کہیا-
 تئی ساڈے کمی- تیرا پیو، تیرا دادا، تیرا پردادا، تیریاں ساریاں پڑھیاں
 ساڈی نوکری کردیاں رہیاں- اج تُوں، ایہہ گل مومنہوں کڈھی ایس توں پہلاں
 میں گجھ ہور آکھاں تُوں اک لفظ وی ہور مومنہوں نہ کڈھیں-“ ذیلدار نے کوڑ
 نال کہیا-

انصر ذیلدار کوڑ نال کنب رہیا سی- کوڑ پاروں اوہدیاں اکھاں رتیاں لال ہو
 چکیاں سن- لیاقت دیاں اکھاں اگے ہنیرا آ گیا- لیاقت چُپ کر چکیا سی-
 اوہدیاں اکھاں نیویں سن-

کمرے وچ جھٹ چنگا خاموشی رہی- ذیلدار نے میز تے پئے کچ دے
 جگ وچوں گلاس پانی دا بھر کے پیتا- تاں جے اندر بلن والی اگ کجھ مٹھی ہو
 جاوے-

”میں کمال پور دیاں چودھریاں دے خلاف بجلی چوری دا مقدمہ خارج کروانا
 چاہنا واں-“ چوکھے چرگروں ذیلدار بولیا-

لیاقت چُپ کری بیٹھا سی- لیاقت نوں اپنے اندر ٹٹ بھج جاپ رہی سی-
 ایہہ ٹٹ بھج لیاقت دیاں سدھراں دی سی- اوہنوں ایس طرحاں لگ رہیا سی جس
 طرحاں اوہ کوئی بھیڑا سُننا ویکھ رہیا ہووے- اوہنوں اوس بھیڑے سُننے دا سبھ توں
 بھیڑا پاتر انصر ذیلدار لگ رہیا سی-

”میں تینوں گجھ آکھ رہیا ہاں-“ ذیلدار نے کوڑ نال آکھیا-
 ”اوہ بجلی چور نیں- تہانوں پتہ اے ساڈے قانون وچ بجلی چوری کرنا بہت

وڈا جرم ہے۔“ لیاقت نے جواب دتا۔

تُوں میری گل سُن۔ اسیں سبھ کم قانون نال ای کرنے ہاں۔ اسیں آپ قانون بنانے ہاں۔ ایس اسمبلی وچ بیٹھ کے اسیں قانون پاس کرنے آں تے تُوں لوک اوہدے تے عمل کرواندے او۔ ہُن ایسے اسمبلی وچ بیٹھ کے ای میں تینوں آکھ رہیا ہاں۔ ایہہ پرچہ ختم ہونا چاہیدا اے۔ ایہدے نال اک پریس کانفرنس راہیں میڈیا نوں وی تُوں ایہہ بیان دیویں گا کہ ایہہ سبھ کجھ غلط فہمی پاروں ہويا۔“ ذیلدار نے آکھیا۔

اےنے چر وچ کمرے دا بوہا گھلایا تے وزیر قانون چودھری شمشیر تے اوہدا سیکریٹری کمرے وچ وڑے۔

اوتنے آوندیاں ذیلدار ہوراں نوں سلام کیتا۔ ذیلدار نے لیاقت دا تعارف کرواندیاں ہوياں دسیا پئی ”ایہہ کریم آباد دے ڈپٹی کمشنر لیاقت نیں۔“

”تے لیاقت ایہہ صوبائی وزیر قانون چودھری شمشیر نیں۔ ایہہ دفتر وی ایہناں دا ای ہے۔“ ذیلدار نے لیاقت ول ویکھدیاں کہیا۔

لیاقت اٹھ کھلوتا۔ ”اچھا جی ایہہ لیاقت صاحب نیں۔ اگے وی اک واری ایناں نال کریم آباد دی وڈی مسیت دے باہر ملاقات ہو چکی اے۔“ چودھری شمشیر نے اوہدے نال ہتھ ملاندیاں چوبھ نال کہیا۔

”میں ایہدے نال کوئی دو چار گلاں کرنیاں نیں میں آوناں۔“ ذیلدار نے شمشیر ول ویکھدیاں کہیا۔

ایہدے توں مگروں ذیلدار لیاقت نوں لے کے باہر آ گیا۔ ”میں جیہڑا کم تینوں آکھیا اے اج ہونا چاہیدا اے۔“ راہداری وچ کھلونڈیاں ذیلدار نے کہیا۔

”میرے ہتھ وں نہیں ہے۔ میں اوہ پرچہ کس طرحاں چکھا نہہ لواں۔ سبھ کجھ
 تہاڈے ساہنے میڈیا تے آ چکيا اے۔“ لیاقت نے کہیا۔
 ”سبھ کجھ ہو سکدا اے۔ جے تُوں چاہویں تے۔“ ذیلدار نے کہیا۔
 ”پر میں قانون دے مطابق کم کیتا اے مینوں ایہی سبق دتا گیا اے۔“
 لیاقت نے کہیا۔

اخیر لیاقت نہ نیا۔ ذیلدار ہوراں نوں اوہنے چٹا ننگا جواب دے دتا۔ ذیلدار
 سبھ سکدا سی پئی ایس طرحاں کیوں ہو رہیا اے۔ اوہنے لیاقت نوں کجھ نہ
 آکھیا۔

لیاقت سلام کیتیاں بنا ای اسمبلی ہال توں چکھا نہہ کریم آباد ول آ گیا۔
 سرکاری گڈی دی مگرلی سیٹ تے بیٹھے سے اوہ سوچاں وچ گم سی۔ اچن
 چیتے اوہدے موبائل دی گھنٹی وجی۔

”لیاقت میں ڈاڈھی چٹنگ ہاں۔“ ہاجرہ روندی پئی سی۔
 ”اوکیہ ہو یا ہاجرہ، تُوں ول تے ہیں نا.....؟“ لیاقت نے پچھیا۔
 ”نہیں میں ول ای تے نہیں۔ میرے گھر والیاں نے میری کمال پور دے
 چودھری شمشیر نال گل پکی کر دتی اے۔“ ہاجرہ دی واج لیاقت نوں ڈونگھے کھوہ
 وچوں آوندی جاپی۔

لیاقت نوں ایس طرحاں لکيا جیویں آسمان اوہدے اُتے آ ڈگا ہووے۔
 ”کیہ آکھیا ای.....“ اوہنے فیر پچھیا۔

ہاجرہ نے اگوں کوئی جواب نہ دتا۔ لیاقت نوں اوہدے ہٹکورے سنائی دے
 رہے سن۔ اوہدی پُپ چوکھا کجھ آکھ رہی سی۔ لیاقت نوں کجھ سبھ نہیں سی آ رہی

اوہ کیہ آکھے۔

”لیاقت میں مرجاواں گی پر تیرے توں منے میں کدے کسے نال ویاہ نہیں
کراں گئی۔“ ایہدے توں مگروں کال کئی گئی۔

لیاقت چوکھا چٹنک سی۔ میرا تے اوہدا رُوحاں دا رشتہ سی۔ ایہہ تیجا ٹبر وِج
کھیڑا جم پیا اے۔ اوہدے اندر بھاجڑ پئی ہوئی سی۔ اوہدیاں اکھاں وِج پتہ نہیں
کس ویلے ہنجو بھر آئے سن۔

لیاقت تے پرچہ چکھا نہہ لین دا حدوں ودھ پریش سی۔ پر اوہدا اِکو ای آکھن
سی پئی قانون سبھ لئی اِکو جیہا اے۔ صوبائی وزیر قانون نے گرفتاری توں پہلاں
ای ضمانت کروا لئی سی۔ اوہدیاں دو مزارعیاں نوں پلس نے پھڑیا ہویا سی۔ اوہ
کریم آباد دے تھانے سٹی وِج ڈکے ہوئے سن۔

(۳۱)

اسلم کیمار چوکھیاں دناں توں ذیلداراں دے ڈیرے نہیں سی آیا۔ اکبر مصلی
نوں گل کے اج ذیلدار نے اسلم کیمار نوں اپنے ڈیرے سدیا سی۔ اسلم کیمار نوں
جدوں اکبر مصلی نے آکھیا پئی ذیلدار ہوری سدے پئے نیں۔ ایہہ سُن کے
اوہدا تراہ نکل گیا۔ اوہ مڑھکو مڑھکی ہو گیا۔ اوہدے دل نوں دھڑگو لگا سی، خیر
ہووے۔ اوہ دل وِج دُعا منگ رہیا سی۔

”اسلم تیرے گوچرے اِک کم اے۔“ انصر ذیلدار نے اسلم نوں کہیا۔

”جی حکم کرو جی۔“ اسلم کیمار نے مسکین جیہی واج وِج آکھیا۔

”لیاقت نے کمال پور دیاں چودھریاں تے بجلی چوری دا پرچہ کروایا ہے۔
میں ایہہ چاہنا ہاں پئی تُوں اوہنوں آکھ، ایہہ رولا آرام سکون نال مُکا دیوے۔“

توں تے جاننا ایں چودھری شمشیر ساڈا جوانی بنن والا اے۔“ ذیلدار بولدا پیا سی۔
 لیاقت تے دو مہینیاں توں ساڈے کول نہیں آیا۔“ اسلم کیمار پھس پیا۔
 اوہدیاں اکھاں وچ ہنجوسن۔ ”ساڈا حال دی گھڑی تیکر اوہدے نال کوئی رابطہ
 نہیں ہے جی۔“ اسلم نے کہیا۔

”کیوں کیہ گل ہوئی ایس طرحاں کیوں اے؟“ انصر نے پچھیا۔
 ”بس جی اوہ اپنے دفتر دیاں کماں وچ اپنا رُجھ گیا اے اوہنوں گھر والیاں
 لئی ویہل ای نہیں لہ رہی۔“ اسلم نے جھوٹھ بولدیاں کہیا۔

پر ذیلدار سیانا بندہ سی اوہنوں سمجھ لگ چکی سی۔ اندرلی گل ذیلدار دے خانے
 ڈھک چکی سی۔ اوہ سمجھ چکیا سی پئی لیاقت تے اوہدے ٹیر دے آپو وچ سمبندھ
 ایڈے لسے کیوں ہوئے نیں۔ ذیلدار نے دڑ وٹ جان وچ ای بہتری سمجھی۔ اسلم
 کیمار گھر پرت آیا۔ اوہ ہر ویلے چپ چپ رہندا۔ اوہدی تینویں جنتے ہر لنگھن
 والے دینہہ نال ماڑی ہوندی جا رہی سی۔ اوہنوں پتر دا گھروں رس کے جانا
 انتاں دا دکھ دیندا سی۔ اوہنوں ہر ویلے لیاقت دا اخیرلی واری گھر آنا سُننا لگدا
 سی۔ اوہ ڈردی اسلم نوں وی کجھ نہیں سی آکھدی۔ اوہ اسلم نوں آکھنا چاہندی سی
 پئی اوہنوں اک واری کریم آباد لیاقت کول لے جاوے پر اوہ ڈردی ایہہ گل
 مُونہوں نہیں سی کڈھدی۔ پر ہر ویلے اندرو اندری گڑھدی رہندی سی۔

(۳۲)

ہاجرہ اٹھے پہر اپنے کمرے وچ وڑی رہندی۔ اوہدا میڈیکل داننتیجہ بول چکیا
 سی۔ اوہ چنگے نمبر لے کے ایم.بی.بی. ایس وچوں پاس ہو چکی سی۔ اوہدے
 ماپیاں دے دل دی سدھر پئی اوہ ڈاکٹر بنے، پوری ہو چکی سی۔ پر ڈاکٹر ہاجرہ

دے دِل دیاں سبھے سدھراں اوہدے دِل وِچ ای دُفن ہو رہیاں سن۔ اوہنوں اپنا آپ چوکھا کمزور جاپن لگ پیا سی۔ لیاقت نے اوہنوں دسیا سی پئی اوہنے ذیلدار ہوریاں نال گل کیتی پر اوہناں نے اگوں اوہدی پت لاه کے ہتھ پھڑائی سی۔ اُمید دے سبھ دیوے بچھن لگ پئے سن۔ اوہ دیکھن نوں انتاں دی بیمار نظری آن لگ پئی سی۔ اوہ چوکھی ماڑی ہو چکی سی۔ اوہنے کھانا پینا وی گھٹ کر دتا سی۔ چوکھا وقت اوہ اپنے کمرے وِچ ای رہندی۔ باہر حویلی وِچ کیہ ہو رہیا اے، کون آ رہیا اے، کون جا رہیا اے، اوہنوں کوئی پتہ نہ ہوندا۔ اوہ لیاقت نوں ملنا چاہندی سی۔ اوہنوں دسنا چاہندی سی پئی اوہدے توں منے حیاتی مریاں واکن اے۔ اوہدے توں منے حیاتی دی پیٹنگ وِچ کوئی رنگ نہیں ہے۔ اوہدے توں منے حیاتی دے پھلاں وِچ کوئی مہک نہیں ہے۔ اوہدے توں منے ہر شے بلیک اینڈ وائٹ اے۔ اوہدے توں منے ہر پاسے اُداسی، غم تے دُکھ گھیرا گھتی کھلوتے نیں۔ اوہدے توں منے اوہنوں ساہ لینا وی اوکھا جا پدا پیا اے۔ اوہدے توں منے ہر اُگن والا سورج آل دوالے ہنیرا ای ہنیرا کر دیندا اے۔ جیہدے وِچ نا اُمیدی، مایوسی بلانواں دی شکل وِچ اوہدے ویڑھے اندر پیر پاندیاں نیں۔ اوہدے توں منے ہر ڈھلن والی شام انتاں دی ویران ہوندی اے۔ اوہدے توں دُوری نے اوہنوں اندرو اندری تروڑ کے رکھ دتا اے۔ اوہدے اندر ہر ویلے انتاں دی ٹٹ بھج ہوندی اے۔ اوہ لیاقت نوں دسنا چاہندی سی پئی اوہدے سنگ توں منے حیاتی ایس طرحاں ای اے جس طرحاں اک مرے بندے دی حیاتی ہوندی اے۔ اوہ ہر ویلے لیاقت دیاں خیالاں وِچ گھسی رہندی۔ اوہ لنگھے دیہاڑے چیتے کر کے اتھرو وگانندی۔ اوہنوں اپنے ابا جی نوں سلام کیتیاں وی

خورے کئے دن ہو چکے سن۔ اوہ سوچدی، جے کر اوہنوں حیاتی ایس طرحاں ای لنگھانی پئی تے انتاں دا اوکھا کم اے۔ ایس طرحاں دیاں سوچاں نے اوہنوں اندرو اندری مارنا شروع کر دتا سی۔ میسج راہیں تے کال راہیں لیاقت نال گل بات ہوندی رہندی سی۔ لیاقت نوں ہاجرہ نے صلاح دتی سی پئی اوہ کسے طرحاں شمشیر نوں مل کے اپنے تے اوہدے بارے دس دیوے۔ پر ایہدے وچ بہت وڈا رسک سی۔ پر اک ایہی اُمید دی کرن نظری آوندی سی۔ پئی چودھری شمشیر اپنے مُونہوں ویاہ توں انکار کر دیوے۔ لیاقت نے اوہنوں ایس طرحاں ای کرن دا یقین دوایا سی۔

(۳۳)

چودھری اپنا سارا ٹل لا تھکے۔ ڈی. سی لیاقت نے پرچہ چھچھانہ نہ لیا۔ الیکٹرانک میڈیا تے پرنٹ میڈیا نے ایس خبر نوں چوکھے دہنہ چکی رکھیا پر ہُن اک واری گل مٹھی پئے چکی سی۔

چھاہ ویلا

ڈی. سی آفس، کریم آباد

صوبائی وزیر قانون چودھری شمشیر دی سرکاری گڈی اچن چیتے ڈی. سی آفس وچ وڑی۔ اوہدی گڈی دے نال پلس سیکورٹی دیاں وی گڈیاں سن۔ چودھری شمشیر آوندیاں سار ڈی. سی آفس ول ودھیا۔ باہر گیٹ تے موجود سیکورٹی گارڈ نے سیلوٹ ماردیاں بوہا کھولیا۔

”دئسی جھٹ وینگ روم وچ بیٹھو میں آنا ہاں۔“ لیاقت نے چودھری شمشیر

نوں اپنے کمرے وچ وڑدیاں وکھ کے کہیا۔
 لیاقت کول کریم آباد شہر دے تاجر بیٹھے سن۔ اوہناں نے اک بزنس دے
 معاملے وچ سیمینار کرنا سی ایس لئی اوہ ڈی. سی نوں اوہدے وچ رتی دا سدا دین
 لئی آئے سن۔

چودھری شمشیر نوں لیاقت دا ایس طرحاں آکھنا چوکھا بُرا لگا پر اوہ چپ کر کے
 ویٹنگ روم وچ بیٹھ گیا۔

ادھے گُو گھٹے بعد لیاقت ویٹنگ روم دا بوہا لنگھیا۔
 ”معافی چاہنا تہانوں بیٹھنا پیا۔“ لیاقت نے صوفے تے بیٹھیاں کہیا۔
 ”میں تہانوں آپ وی ملنا چاہندا ساں۔ چنگا ہو یا تئسی آپو آ گئے او۔“
 لیاقت فیر بولیا۔

”تساں نے میرے ویریاں دے آکھے لگ کے جھوٹے پرچے کروائے
 نیں۔“ چودھری شمشیر نے کہیا۔
 ”کیہ مطلب تہاڈا.....“ لیاقت نے پچھیا۔

”تساں نے چیمیاں دے آکھے لگ کے میڈیا والیاں نوں وی گمراہ کیتا
 اے۔“ شمشیر بولدا پیا سی۔

چودھری صاحب جو تہاڈے کرٹوت سن اوہ چینلاں نے لوکائی نوں دکھائے
 نیں۔ اوہناں وچ کوئی جھوٹھ شامل نہیں ہے۔ چودھری جی شکر کرو تئسی ایس ویلے
 جیل وچ نہیں او، گرفتاری توں پوند ای ضمانت کروان پاروں باہر لگے پھر دے
 او۔ نہیں تے ہُن نوں تئسی جیل دیاں سلاخاں چھچھے ہونا سی۔“ لیاقت نے کہیا۔
 ”تہاڈے لئی چنگا ایہہ ہے کہ تئسی اوہ پرچے ختم کروا دیو۔ نہیں تے تہاڈے

گھر دی اٹ نال اٹ و جا دیواں گا۔“ شمشیر دھمکی آمیز لہجے وچ بولیا۔
شمشیر دی گل سُن کے لیاقت دا خون پنگھر یا۔

”تے میں تہانوں ایہہ صلاح دیواں گا۔ تسی نورپور دیاں ذیلداراں نال اپنا
ساک توڑ لوو۔ ایہدے وچ ای تہاڈے لئی بہتری اے نہیں تے تہاڈا اجیہا حال
کراں گا، سارا جگ ویکھے گا۔“ لیاقت نے مٹھے جیہے لہجے وچ آکھیا۔
”کیوں تینوں اوس رشتے دی کوئی تکلیف ہے۔“ شمشیر نے کوڑ نال کہیا۔
”ڈاکٹر ہاجرہ میری اے۔ اوہ اج توں نہیں کنیں ہزار درہیاں پہلاں میری
ہوگئی سی۔“ لیاقت نے چوکھے اعتماد نال آکھیا۔

”تے تُوں چیتے رکھیں اوہ ازلاں توں میری اے۔ ہمیش میری رہوے گی۔
ایس لئی تیرے لئی ایہہ چنگا ہووے گا تُوں اپنے مُونہوں ایس رشتے توں انکار کر
دیوں۔ نہیں تے تیرا اوہ حشر کراں گا سارا جہان ویکھے گا۔“ لیاقت بولدا پیا سی۔
”تیری اپنی ہمت تُوں میری منگ دا ناں اپنی زبان تے لیاویں۔ کیا را.....“
چودھری شمشیر نے صوفے توں اٹھ کے لیاقت نوں گلے توں پھڑ لیا۔

ایس توں پہلاں لیاقت کجھ بولدا چودھری شمشیر نے اوہنوں چنڈ کڈھ ماری۔
لیاقت نے اپنا گما چھڈاندیاں اوہنوں چکھانہہ نوں دھکا دتا۔ اچے شمشیر سنبھل
کے کھلوتا ای سی لیاقت نے ساہمنے پئی میز جیہدے اُتے شیشہ لگا سی چک کے
چودھری شمشیر دے سر وچ ماری۔ جیہدے پاروں شمشیر دا سر پاٹ چکلیا سی۔
پاٹے سر نال اوہنے لیاقت نوں فیر گلے توں پھرن دی کوشش کیتی۔ لیاقت نے
اپنے آپ نوں چھڈاندیاں رکھ کے چنڈ چودھری شمشیر دے مُونہہ تے ماری۔
ایہدے توں مگروں لیاقت نے لگاتار کئی چنڈاں کڈھ ماریاں۔ رولا سُن کے

سیکورٹی والے اندر نئے۔ اوہناں نے دیکھیا دوویں ہتھیں پئے ہوئے سن۔ اوہ سبھ
چُپ سن پئی ہُن کیہ کریئے۔ دوہاں نوں ساہ چڑھیا ہو یا سی۔ چودھری شمشیر دے
سر وچوں وگا تگ لہو وگ رہیا سی۔ اوہدے سر دے نال اوہدا گلما وی پاٹ چکيا
سی۔ خون وگن پاروں اوہدے سارے کپڑے لہو نال رتے لال ہو چکے سن۔
لیاقت دے ہتھ وچ وی شیشہ لگا سی جس پاروں اوہدے ہتھ وچوں لہو وگ رہیا
سی۔ شمشیر دیاں کپڑیاں وچوں لہو چُڑ رہیا سی۔ سیکورٹی والیاں نے اوکھے سوکھے
ہو کے دوہاں نوں چُھڑا دتا۔ اوہ ہلے وی اک دوہے نوں گھراکھی دیکھدے پئے
سن۔ چودھری شمشیر نوں اوہدی سرکاری گڈی وچ اوسے ویلے کریم آباد دے سبھ
توں وڈے ہسپتال دی ایمرجنسی وچ اپڑا دتا گیا سی۔ لہو چوکھا وگ چکيا سی۔
ڈاکٹراں نے خون دیاں بوتلاں دی منگ کیتی سی۔ اوہدی حالت خطرے وچ سی۔
لیاقت اپنے ڈرائیور نال اک پرائیوٹ ہسپتال اپڑیا سی تاں جے اپنے ہتھ تے پٹی
کروا سکے۔ پرائیوٹ چینلز تے صوبائی وزیر قانون تے جانو ماری دھاڑے دی خبر
بریکنگ نیوز دی شکل وچ چل رہی سی۔ میڈیا نوں ڈی. سی لیاقت تے صوبائی
وزیر قانون دی لڑائی دا پتہ لگ چکيا سی۔ اوہناں نے ایس خبر نوں چنگا چکيا۔
ایہہ خبر جھٹ وچ ای سارے صوبے وچ جنگل دی آگ واکن کھل گئی۔ انصر
ذیلدار، اوہدی تینویں کلثوم، چودھری نواز کریم آباد دے ہسپتال دے ایمرجنسی وارڈ
وچ موجود سن۔

”ایس کمیار نوں میں معطل کرا دیاں گا۔“ چودھری نواز نوں کچھ چچاں

چڑھیاں پئیاں سن۔

شام پین والی سی۔ چودھری شمشیر نوں لہو دی دوجی بوتل لگی سی۔ اوہدے سر

وچ کچ دیاں نکلیاں کر چیاں چھیاں سن۔ جیہناں نوں کدھن لئی ڈاکڑاں نوں
شمشیر دے ہر دے وال مُنن پئے سن۔

وزیرِ اعلیٰ نے ایس معاملے لئی خصوصی کمیٹی تشکیل دتی سی۔ وزیرِ اعلیٰ ہسپتال
اندر شمشیر دی کیڑ لین لئی دو واری پھیرا مار چکيا سی۔
ہُن وی شمشیر دے بیڈ کول کھلوتا سی۔

”ڈی. سی لیاقت نے میرے پتر تے جانو ماری دھاڑا بولیا اے۔ میں
تہانوں بنیتی کراں گا۔ اوہنوں معطل کیتا جاوے۔“ نواز نے وزیرِ اعلیٰ نوں آکھیا۔
”اسیں دھرتوں تہاڈی پارٹی دے ممبر ہاں۔ اسیں ہمیش ایہہ سیٹ تہانوں
جت کے دیندے رہے آں۔ پر ایس ڈی. سی نے ساڈی عزت نوں مٹی وچ
رول دتا اے۔ میں اوس ویلے تیکر روٹی نہیں کھاواں گا جدوں تیکر اینوں معطل
نہیں کیتا جاوے گا۔“ نواز وزیرِ اعلیٰ نوں جذباتی انداز وچ آکھ رہیا سی۔
”میں انکواری لئی کمیٹی تشکیل دے دتی اے۔ جیویں تسی آکھو گے اُنج ای
ہووے گا۔“ وزیرِ اعلیٰ نے کہیا۔

”انکواری کیہ..... اے کوئی گسر ہے جی۔ اوہ ہر لے چلا سی میرے پتر دا۔
ایہہ تے رب دا شکر اے سیکورٹی والیاں نے چھیتی نال ہسپتال اپڑا دتا۔“ چودھری
نواز فیر بولیا۔

”ہاں جی ایہہ ٹھیک آکھ رہے نیں۔ لیاقت ایس آفس دے قابل نہیں
ہے۔“ انصر ذیلدار پہلی واری بولیا۔

انصر ذیلدار دے من اندر انتاں دی کوٹ لگی سی۔ جدوں وزیرِ اعلیٰ نے ویکھیا
پئی انصر ذیلدار دا وی ایہی آکھن اے۔ اوہنے چیف سیکریٹری نوں وڈے ویلے

دفتر سد لیا۔ تاں جے لیاقت دے مستقبل بارے کوئی فیصلہ کیتا جا سکے۔
 دوجے پاسے لیاقت تے شمشیر دی لڑائی دی خبر نور پور اپڑ چکی سی۔ اسلم کمیار
 نوں جدوں ایس گل دا پتہ لگا اوس ویلے دا اوہدے دل نوں دھڑکو لگا سی۔
 اوہنے اکبر مصلی دے مُنڈے کولوں موبائل توں اوہدا نمبر ڈائل کروا کے لیاقت
 نال گل کیتی سی۔ جتنے اگے ای مویاں واکن حیاتی دے دن لنگھا رہی سی ایس خبر
 نے رہی سہی کسر وی کڈھ چھڈی سی۔ ہاجرہ دے کنیں جدوں ایہہ خبر اپڑی اوہ
 ڈاڈھی چٹنک ہوئی۔ اوہ اگے ای ماڑی ہو کے ہڈیاں دی مُٹھ بن چکی سی۔ ایس
 خبر نے اوہنوں ہور ماڑیاں کر دتا۔ اوہنے اوسے ویلے لیاقت نوں فون کیتا تے
 اوہدی خیر خیریت پچھی۔ لیاقت نے اوہنوں ساری گل دی۔ گل سُن دے سے
 اوہدیاں اکھاں وچ ہنجوسن۔ ہنجو کیرن توں سوا اوہ کر وی کیہ سکدی سی۔

(۳۴)

اخیر اوہی ہو یا جیہدا تراه سی۔ وزیر اعلیٰ تے وزیر اعظم نے رل کے لیاقت
 نوں فارغ کرن دا پروگرام بنا لیا سی۔ وزیر اعلیٰ اُتے پارٹی ولوں چوکھا پریشری
 پئی لیاقت نوں فارغ کر دتا جاوے۔ ضلعی ترقیاتی فنڈ وچ گھلے کروان دا الزام
 لیاقت دے سر مڑھ کے اوہدی بکی چڑھا دتی گئی۔ اک انتاں دے ایمانداز افسر
 نوں فارغ کر دتا گیا۔ سرکاری گڈی، سرکاری بنگلہ سبھے کجھ کھوہ لیا گیا۔ بینک وچ
 پے تھوڑے جیبے پیسے تے اوہدیاں ذاتی شیواں اوہدی گل جائیداد سن۔ میڈیا نے
 چوکھا رولا پایا۔ پر حکومت نے کسے دی کوئی پراوہ نہ کیتی۔ نویں آن والے ڈپٹی
 کمشنر نے آوندیاں ای کمال پور دیاں چودھریاں دے خلاف بنائے گئے پرچے
 ختم کرن دا آرڈر کر دتا۔ کریم آبادوں باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے

جان لئی اوہ بس وِچ بیٹھ چکیا سی۔ بس دی سیٹ تے بیٹھے سمے اوہدے اندر خیالاں دی ہنیری گھلی سی۔ اوہ نورپور جانا چاہندا سی۔ پر اوہنے تاں ہاجرہ نال وعدہ کیتا سی پئی جے کر اوہ نورپور آوے گا تے ویاہ والے دن آئے گا۔ جج لے کے ہاجرہ دے بوہے تے آئے گا تے اوہنوں ہمیش لئی ووہٹی بنا کے اپنے گھر لے جاوے گا۔ ہُن اوہ کس مُونہہ نال نورپور جاوے۔ اوہنے باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار تے ای رہن دا فیصلہ کیتا سی۔ اوہدے خیال وِچ جئے اوہ ای ہوندے نیں جیہڑے اک واری گل مُونہوں کڈھن تے فیر اوہدے تے پہاڑ واکن کھلو جان۔ فیر بھاویں ہنیر آئے، مینہہ ورہے یاں برف پوے۔ اوہ اپنے تھاں توں نہ ہلن۔ اوہ سوچ رہیا سی اوہ اپنے قول توں کدے دی پچھانہ نہیں ہٹے گا۔ اوہدے گوڑ اندر زبانون قول کر کے ہار جانا جنیاں دا کم نہیں ہندا۔ ایہہ نوکری لکھنی، ایہہ نوکری گھس جانی ایہہ سبھ رب جدوں چاہندا اے اوہوں ہوندا اے۔ پر اوہنوں ایس گل دا فخر سی پئی اوہنے جتا چر نوکری کیتی اوہ ایمانداری نال کیتی۔ جے کر اوہدے ابے نے وی اوہنوں کوئی غیر قانونی کم دی سفارش کیتی اوہنے اوسے ویلے جواب دے دتا سی۔ اوہنوں اپنے کیتے کماں تے انتاں دا مان سی۔ پر اک شے جیہڑی اوہنوں اندر اندر ترور رہی سی اوہ ہاجرہ دی دُوری سی۔ ہاجرہ تے اوہدی سی۔ ہاجرہ تے اوہ اک سن۔ اوہناں دی رُوح اک سی۔ ہاجرہ کدے کسے دی نہیں ہو سکدی۔ ہاجرہ اوہنوں قبول اے، اوہ ہاجرہ نوں قبول اے۔ فیر جدوں اوہدا تے ہاجرہ دا نکاح ہو چکیا اے کس طرحاں اک نکاح اُتے دُوجا نکاح ہووے گا۔ اوہ ایہناں خیالاں وِچ گواچیا سی تے بس لاری اڈے اڑ چکی سی۔ لاری اڈے توں رکشے وِچ بیٹھ کے اوہ باوے اکبر شاہ ہوراں دے

روضے تے اڑ گیا۔ باوے اکبر شاہ ہوراں دے دربار تے آوندیاں چوکھا ٹائم لگا
سی۔

(۳۵)

”لیاقت نوں نوکری توں لاه دتا گیا اے۔“ ذیلدار نے کلثوم نوں آکھیا
جیہڑی اپنے کمرے وچ بیٹھی ٹی. وی پئی ویکھدی سی۔
”ہاں جی میں ایہہ ٹی. وی تے ویکھ رہی ساں پئی چل رہی اے۔“ کلثوم
نے کہیا۔

”ہاجرہ دی طبیعت دِنوں دِن خراب ہوندی جاندی اے۔ اوہنوں کسے چنگے
ڈاکٹر نوں ویکھانا چاہیدا اے۔ میں چوکھیاں دناں توں تہانوں کہنا چاہندی سی پر
تھاڈیاں پارٹی میٹنگز تے اسمبلی دے جلاس ای نہیں مگدے۔“ کلثوم نے کہیا۔
”اوہ خیریں مہریں اے۔ کجھ وی نہیں اوہنوں۔ میں سبھ جاننا ہاں۔“ انصر
ذیلدار نے اوہدی گل نوں کناں وچ ماردیاں کہیا تے آپ کمرے وچوں باہر نکل
گیا۔

کلثوم جاندی سی، ہاجرہ دی بیماری نوں۔ کلثوم سمجھ سکدی سی اوہنوں کیہ روگ
اے۔ کلثوم چنگی طرحاں جاؤسی پئی ہاجرہ نوں کیہ ہو یا اے۔ ہاجرہ دے سرنوں
اٹھے پہر پیڑ ہوندی سی پر اوہنے کدی ”سی“ تک نہیں سی کہیتی۔ کیوں جے
اودے گوڑ وچ سرن دی ایہہ پیڑ دل دی اوس پیڑ نالوں کدھرے گھٹ اے
جیہڑی لیاقت دا سنگ نہ پان توں ہو رہی اے۔

ہاجرہ نوں جدوں ایہہ خبر اڑی پئی لیاقت اُتے کرپشن دا لزام لا کے اوہنوں
نوکری توں فارغ کر دتا گیا اے۔ اوہ ایہہ گل سُن کے بے ہوش ہو گئی۔ اودے

مُونہہ تے پانی دے چھٹے مارے گئے۔ اوہ چوکھے چر مگروں ہوش وچ آئی سی۔
 سُر ت سنبھالن توں مگروں اوہدیاں اکھاں وچوں اتھر نہیں سی سک رہے۔ اوہدیاں
 بھجیاں اکھاں چوکھا کجھ آکھ رہیاں سن۔ اوہنے کھانا پینا چوکھے دناں دا چھڈ دتا
 سی۔ اوہنے لیاقت نوں کال کیتی، لیاقت نے اوہنوں ساری گل سُنائی۔ اوہنے دسیا
 پئی اوہ باوے اکبر شاہ ہوراں دے روئے تے ہے۔ ہاجرہ نے چوکھی اڑی کیتی پئی
 نورپور آ جاوے۔ پر اوہنے سونہہ کھادی پئی ”میں نورپور نہیں وڑاں گا۔ میں اپنی
 گل توں نہیں ہٹاں گا۔ میں تیرے نال کیسے قول قراراں توں چکھانہ نہیں پرتاں
 گا۔ میں تینوں آکھیا سی میں نورپور اودوں وڑاں گا جدوں میں جج لے کے
 تیرے بوہے تے آن جوگا ہویا۔ میں اک جتا ہاں۔ میں اپنی گل توں نہیں ڈولاں
 گا۔“ لیاقت نے آکھیا۔

”میں اپنے اے نال گل کیتی صاف جواب، میں ذیلدار نال گل کیتی، چٹا
 جواب، پر میں شمشیر نوں دس دتا اے پئی ڈاکٹر ہاجرہ میری اے۔ ازلاں توں
 میری اے ابدان تیکر میری رہوے گی۔“ لیاقت فیر بولیا۔
 ”ہاں لیاقت میں تیری ہاں۔ ہمیش تیری رہواں گی۔ تُوں مینوں ہزار واری
 قبول ایں۔“ ہاجرہ بولدی پئی سی۔

”ہاجرہ چیتے رکھیں ایس جہان اندر جے کر تُوں دُنیا دی نظر وچ میری نہیں
 بن سکی پر اگلے جہان وچ تُوں میری ہوویں گی۔ ذیلدار، اسلم، جنتے، کلثوم تے
 کمال پور دیاں چودھریاں دیاں اکھاں دے سامنے میں رب کولوں تینوں منگاں
 گا۔ تے میرا وشواس اے رب ڈاکٹر ہاجرہ مینوں ای دیوے گا۔ کیوں جے میں
 مُر اک واری تینوں دس دیواں تیرا تے میرا رشتہ رُوحاں دا ہے۔ ایہہ ورہیاں

بدھی محبت اے۔ ایس پیار دی عمر ہزاراں ورہیاں دی اے۔“ لیاقت بولدا پیا
 سی۔ اوہدیاں گلاں سُن کے ہاجرہ دیاں اکھاں وچوں ہنجو کر رہے سن۔
 چوکھا چر گلاں ہونڈیاں رہیاں۔ اخیر کال کئی گئی۔ کال ختم ہونڈیاں سار اچن
 چیتے ذیلدار اندر وڑیا۔ ”کیمہدے نال گلاں پئی کردی سیں تُوں؟“ ذیلدار نے
 رکھ کے چنڈ ہاجرہ دے مُونہہ تے ماری۔ نالے اوہدا موبائل کھوہ لیا۔ ”اج توں
 مگروں تُوں موبائل نوں ہتھ نہیں لاویں گئی۔ اسیں ہُن بہت چھیتی تیرا ویاہ کر
 دیواں گے۔“ انھر گجدا پیا سی۔

ہاجرہ نوں یقین ای نہیں سی آوندا پئی ایہہ اوہ ذیلدار اے جیہڑا اوہنوں انتاں
 دا پریت کردا سی۔ اک موبائل ای آسرا سی جیہدے راہیں لیاقت نال گل بات
 ہو جاندی سی۔ اوہ وی گھس گیا۔ ہاجرہ دا بُرا حال سی۔ اوہ بنا پانی توں مچھی واکن
 ترف رہی سی۔ اوہدے اندر ٹٹ بھج ہو رہی سی۔ ایہہ ٹٹ بھج اپنی شدت دی سی
 پئی اوہدیاں تریڑاں اوہدی رُوح تے وی صاف نظری آ رہیاں سن۔ اوہ ورہیاں
 بدھی بیمار نظر آ رہی سی۔ اوہدی ماں کلثوم دی ضد اُتے ذیلدار نے اکبر مصلیٰ دی
 تینویں نذیراں مصلن تے کلثوم نوں یوسف پولی نال ڈاکٹر کول گھلن دا پروگرام
 بنا لیا سی۔

(۳۶)

لیاقت نے چوکی واری ہاجرہ دا موبائل نمبر ڈائل کیتا پر اوہدا نمبر بند سی۔ اوہ
 ڈاڈھا چتک سی۔ اوہنوں سمجھ نہیں سی آ رہی اوہ کیہ کرے۔ اک دل آکھدا سی
 آپونور پورٹر جاوے۔ پر نہیں اوہنے سونہہ کھادی سی۔ اوہنے گل مُونہوں کڈھی سی۔
 باوے اکبر شاہ ہوراں دے روضے تے رہندیاں دوجا ہفتہ سی۔ باوے اکرم شاہ

ہوراں نال کدے میل مُلاقات ہو جاندی سی۔ ہاجرہ دا نمبر بند ہون توں اوہ چوکھا پریشان سی۔ اج توں پہلاں تاں اوہنے باوے اکرم شاہ ہوراں نوں زرا ایہہ ای دسیا سی پئی بجلی چوری دے پرچے پاروں وزیرِ اعلیٰ نے وزیرِ اعظم کولوں سفارش پوا کے اوہدی نوکری ختم کروائی اے۔ پر اج اوہناں نوں سبھ گلاں دسنا چاہندا سی۔ اوہ باوے اکرم شاہ ہوراں نال اپنے دل دیاں سبھ گلاں کرنا چاہندا سی۔ پیشی دی نماز توں مگروں باوے ہوریں اپنے جُڑے وچ بیٹھدے سن۔ اوہ اوہناں دے لاگے ہو کے گوڈے مُودھے مار کے بیٹھ گیا۔

”میں تہاڑے توں کدے کوئی گل نہیں لکائی۔“ لیاقت نے کہیا۔

”ہاں پُتر سانوں پتہ اے۔ کیہ گل اے چوکھیاں دناں توں میں ویکھدا پیا ہاں تُوں نہ چچ نال لنگر کرنا ایں نہ ای تُوں کسے نال گل بات۔ ٹھیک اے نوکری رب نے دتی سی، رب نے لے لئی، تے جے رب نے چاہیا تے فیر لہ جائے گی۔“ اکرم شاہ ہوریں سوہنے سبھا نال بولدے پئے سن۔

”جی گل نوکری دی نہیں۔“ لیاقت بولیا۔

ایہدے توں مگروں اوہنے ساری گل اکرم شاہ ہوراں نوں سنا دتی۔ سنان توں مگروں اوہدیاں اکھاں بھج چکیاں سن۔

”پُتر دُنیا دی محبت سبھ فریب اے۔ پُتر ایہہ محبت زرا گھاٹے دا سودا اے۔ تینوں پتہ اے اصل محبت اوہ اے جیہڑی اک بندے نوں رب نال ملاندی اے۔ تے جیہڑی گل تُوں کر رہیا ایں پئی ذاتاں دی ونڈ پاروں، اُونچ نیچ تے درجیاں پاروں ایہہ سبھ رولے پئے نیں۔ پُتر ایہہ سبھ گُوڑھ اساں آپ گھڑے نیں۔ ایہہ آناں، ایہہ ego سبھ ساڈے وسیب، سماج نوں کینسر واکن اندرو اندری

ختم کری جا رہیاں نیں۔ تینوں پتہ اے اسیں اج جگ وچ ذلیل خوار کیوں ہو رہے آں۔ صرف ایس پاروں پئی اسیں قرآن توں دُور ہو چکے ہاں۔ اسیں حدیث توں دُور ہو چکے ہاں۔ رب قرآن وچ فرماندا اے ”حبِل اللہ“ اللہ دی رسی۔ تے ہی دس کھاں بھلا جس رسی دا اک پاسا رب دے ہتھ وچ ہووے تے دُوجا اوہنے اپنی مخلوق ول کیتا ہووے تے فیر نجات فلاح، ابدی سکون پان لئی ادہ رسی پھڑنی کئی ات لوڑیدی اے۔ پر اساں اوس رسی نوں چھڈ دتا اے۔ اسیں رب توں، رب دے حبیب پاک توں، رب دے قرآن توں دُور ہو گئے آں۔ جدوں دُور ہو گئے ہاں تے فیر پریشانیاں مصیبتاں تے آون گیاں نا۔“ اکرم شاہ ہوریں بولدے پئے سن۔

”پر باوا جی! جے کر رب دے کسے بندے نال پیار ہو جاوے تے کیہ فیر ایہہ ماڑی گل اے؟“ لیاقت نے پچھیا۔

”پتر محبت تے بندے نوں اپنے خالق نال کرنی چاہیدی اے۔ جیسے پیدا کیتا اے۔ جیہڑا تخلیق کرن والا اے۔ رب نال محبت ای انسان نوں ہمیش دی سہلنا دے سکدی اے۔ ایس توں اڈ ساہنوں رب دی مخلوق نال محبت تے چوکھے چنگے سبھا نال پیش آنا چاہیدا اے۔“ باوے اکرم شاہ ہوریں بولے۔

”بابا جی! دُنیا دی عینہہ وی تے رب نے محبت تے رکھی اے نا؟ رب نے اپنے حبیب نال محبت کیتی۔ سوہنے نبی نوں محبوب بنایا۔“ لیاقت بولیا۔

”ہاں ہی رب نے ایہہ جگ سارا بنایا ای اپنے محبوب دے جلوے دیکھن لئی اے۔ پر میں دُنیا دی محبت دی گل پیا کرنا ہاں۔ جیہڑی نفعے دا سودا نہیں ہے سگوں گھاٹا ای گھاٹا اے۔“ اکرم شاہ ہوریں بولے۔

”باوا جی! انسان اپنے دل ہتھوں مجبور ہے۔ محبت دا جذبہ وی تے انساناں دے دلاں اندر رب ای پیدا کردا اے نا؟“ لیاقت بولیا۔

”پُتر گجھ کماں نوں رب نے انسان تے چھڈ دتا اے۔ ایہناں مسئلیاں نوں جبر و قدر دے حوالے نال ویکھیا جاندا اے۔ انسان اپنے دل نوں صاف رکھے تے فیر سبھے خیراں ہو جانداں نیں۔ انسان دا دل رب دی یاد وچ رُجھیا رہوے تے فیر سبھے بندھ جھٹ وچ نہڑ جانداں نیں۔ سبھے ادکھ، سوکھ وچ بدل جانداں نیں۔ ہنیرے چانن تے بدبختی، خوش قسمتی وچ بدل جانداں اے۔“ اکرم شاہ ہوریں بولدے پے سن۔

”جبر تے قدر دے مسئلے نوں مکھ رکھ کے جے کر ایس طرحاں ہوندا پئی محبت نوں رب انسان لئی جبر وچ رکھ دیندا۔ پئی لوو میریاں بندو میرے توں اڈ کسے نال محبت نہیں کرنی۔ جے کر کرنی ہے تے زری اپنے مایاں نال کرنی ہے۔ رب محبت دے جذبے نوں انساناں دے دلاں وچ پیدا ای نہ ہون دیندا تے فیر۔ سوکھا کم نہیں سی۔“ لیاقت بولیا۔

”عشق مجازی پُتر عشق حقیقی دی پہلی پوڑھی اے۔ جیہدے تے چڑھ کے ای انسان عشق حقیقی دے ویڑھے وچ پیر رکھدا اے۔ اپنے مرشد نال محبت، نبی پاک نال محبت۔ ایہی اصل محبت اے۔ پُتر قرآن فرماندا اے: ایہہ دُنیا دی حیاتی کھیڈ تماشے توں ودھ گجھ نہیں ہے۔ پُتر تینوں پتہ اے اسیں سبھ انسان اک ریل وچ سوار ہاں۔ ایہہ حیاتی دی ریل گڈی اے۔ جدوں کسے دا اسٹیشن آوندا اے اودوں اوہ بھاویں لہنا چاہوے یا نہ لہنا چاہوے اوہنوں ہر حال اندر لہ دتا جاندا اے۔ بس اک ای گل انسان نوں ہمیش چیتے رکھنی چاہیدی اے پئی حیاتی دی

ریل دے ایس سفرنوں سہل رکھن لئی رب دی محبت تے رب دے حبیب پاک
 دی محبت ات لوڑیدی اے۔ جے کر ایہہ برکتاں تے بھاگاں والا سفری سامان
 نال ہووے گا تے فیر رب مہر کرے گا، اپنی رحمت دا بوبا کھول دیوے گا۔
 جیہدے پاروں انسان دا ایہہ سفر سوکھا ہو جاوے گا تے نالے جس اسٹیشن تے اوہ
 لہوے گا اوہ وی انتاں دا چنگا تھاں ہووے گا۔ ایہہ اسٹیشن دو طرحاں دا ہوندا
 اے۔ یاں تے جنت دیاں باغاں وچوں اک باغ ہوندا اے یاں فیر جہنم دیاں
 ٹوئیاں وچوں اک ٹوئیا۔ جس طرحاں دا سفری سامان مسافر دے کول ہووے گا
 اوس طرحاں دے اسٹیشن تے اوہ لہ دتا جاوے گا۔“ باوے اکرم شاہ ہوریں
 جھٹ وچ چو کھیاں وڑیاں گلاں کر گئے۔

باوے اکرم شاہ ہوراں دی گل سُن کے لیاقت نے نیویں پالئی تے ڈوٹ
 گیا۔

چوکھا چر گلاں ہوندیاں رہیاں۔ اوہنے اکرم شاہ ہوراں نوں عرض کیتی پئی
 اوہدے لئی سکون تے اطمینان قلب لئی دُعا کیتی جاوے۔ اوہدے لئی دُعا کیتی
 جاوے پئی حیاتی دی ایس ریل دا سفر سہل رہوے۔ اوہدا اسٹیشن چوکھی چنگی تھاں
 ہووے۔ دُعا منگی جاوے رب ڈاکٹر ہاجرہ نوں ہمیش بخش رکھے۔ کیوں جے
 اوہدے دل نوں ہر ویلے دھڑگو لگا رہندا اے، اوہ خورے کس حال وچ ہووے
 گی؟ اوہ ہُن ہمیش اتھے باوے ہوراں دے کول رہنا چاہندا اے۔ اوہ ایس در
 توں کدھرے وی اگانہہ کچھانہہ نہیں ہونا چاہندا۔“ باوے ہوراں نے اوہنوں
 روضے تے رہن دی اجازت دے دتی۔

لیاقت اٹھے پہر روضے تے بیٹھا رہندا۔ نماز پڑھی، قرآن دی تلاوت کیتی،

دل کیتا تے لنگر کھا دا نہیں تے بھکھا بھانا بیٹھا رہیا۔ اوہدے ماپے دو ترے واری
 اوہنوں پنڈ لیجان لئی آئے پر اوہنے نال جان توں انکار کر دتا۔ اوہنے اکوای گل
 آکھی پئی اوہ کدی وی نورپور نہیں آوے گا۔ اوہ اوس پنڈ نہیں جاوے گا جتھے
 دے وسنیک جھوٹھیاں آناں دے خولاں وچ لکے نیں۔ لیاقت نے نکلی نکلی
 داڑھی رکھ لئی سی۔ اوہ ہر ویلے سر تے ٹوپی پائی رکھدا سی۔ ہر ویلے تسبیح اوہدے
 ہتھ وچ گھمدی رہندی۔ اکرم شاہ ہوراں دے دسے وظیفیاں دا ورد ہر ویلے کردا
 رہندا۔

(۳۷)

ہاجرہ شہر دے سبھ توں چنگے ڈاکٹر دے کمرے وچ بیٹھی سی۔ اوہدے ٹیسٹ
 ہو چکے سن۔ اوہناں دے رزلٹ دی اڈیک وچ سبھ بیٹھے سن۔ رپورٹاں آ
 گئیاں۔ ”ایہناں دیاں رپورٹاں کجھ ٹھیک نہیں بن۔“ شہر دے سبھ توں چنگے ڈاکٹر
 نے ذیلدارنی ہوراں نوں اپنے کمرے وچوں باہر لیجان دیاں آکھیا۔
 ”کیوں کیہ گل اے؟“ کلثوم نے کاہل تے پریشانی دے عالم وچ پچھیا۔
 ”ایہناں نوں بلڈ کینسر اے۔ سر دی پھڑ تے اوہدے نال سارے وجود وچ
 پھڑ سبھ دی وجہ وی ایہی اے۔“ ڈاکٹر نے کہیا۔
 کلثوم دے طور بھوں گئے۔ اوہنوں انج لگ رہیا سی جیویں اوہ کوئی بھیڑا
 سُفنا وکھ رہی ہووے۔ اوہدا مومنہ ٹڈیا سی تے اوہدیاں لتاں کنب رہیاں سن۔
 ”ایہہ کینسر آخری سٹیج تے ہے۔“ ڈاکٹر فیر بولیا۔
 ”دُسی ایہناں دا چھیتی توں چھیتی علاج شروع کراؤ، جی چھیتی ہو سکے۔“
 ڈاکٹر نے اپنے کمرے وچ آ کے کجھ دوائیاں تے ٹیکے لکھ دتے۔ کلثوم دیاں

اکھاں وِچ ہنجوسن۔ چچھانہہ حویلی آ کے اوہنے حال حال گھت دتی۔ جدوں
 ذیلدارنوں ایس گل دا پتہ لگاتے اک واری اوہدیاں اکھاں دی بھج گئیاں۔ اوہدا
 علاج شروع ہو چکيا سی۔ اوہنوں صبح شام ٹیکے لگ رہے سن۔ پر اوہ ہر لنگھن
 والے دینہہ نال ماڑی ہوندى جا رہی سی۔ کمال پوروں چودھری نواز تے اوہدی
 تینویں وی اوہدا پتہ کرن آئے سن۔

(۳۸)

کئی واری ایس طرحاں ہو یا پئی لیاقت دی ساری رات باہر روضے دیاں
 پوڑھیاں تے بیٹھیاں لنگھ جاندی۔ اوہ کئی کئی دینہہ بھکھا تسا رہندا۔ ساری رات
 پوڑھیاں تے بیٹھن مگروں وڈے ویلے باوے ہوراں دے درویش اوہنوں
 دسدے پئی نماز دا ویلا ہو گیا اے۔ نماز پڑھن توں مگروں اوہ باوے اکبر شاہ
 دے روضے وِچ وڑ جاندا۔ تے باوے اکرم شاہ دے دسے وظیفیاں دا ورد کردا
 رہندا۔

باوے اکبر شاہ دا دربار

جمہرات دا دینہہ

سرگی دا ویلا

آوندیاں سیالاں دی اک رات

”لووئی نماز دا ٹیم ہو گیا۔ سنگیوں، بیلیوں نماز دا ویلا ہو گیا۔“ اک ملنگ سبھ
 درویشاں نوں ہوکا دے کے جگا رہیا سی۔ لیاقت ہمیش دی طرحاں کندھ نال ڈھو
 لا کے بیٹھا سی۔

”اُٹھ ہی ملنگ نماز دا ویلا ہو گیا اے۔“ ملنگ نے لیاقت نوں موڈھے توں پھڑ کے ہلانڈیاں کہیا۔

موڈھے توں پھڑ کے ہلانا کیہ سی۔ اچن چیتے لیاقت پاسے پر نے ڈگ پیا۔ اوہدے ہتھ وچ تسبیح گھٹ کے پھڑی سی۔ اوہ تے خورے کدوں دا اپنے رب کول اپڑ چکيا سی۔ لیاقت حیاتی دی ریل گڈی وچوں اپنے اسٹیشن تے تھ چکيا سی۔ ملنگ نے رولا پا دتا۔ سبھے درویش اکٹھے ہو گئے۔ منجی لیاندی گی۔ لیاقت نوں منجی تے سدھیاں کر کے لما پایا گیا۔ باوے اکرم شاہ ہوراں نوں جدوں پتہ لگا اوہناں نے انا للہ وانا علیہ راجعون پڑھیا تے اوہناں دیاں اکھاں وچوں ہنجو کرن لگ پئے۔ سبھ درویشاں دیاں اکھاں بھجیاں ہوئیاں سن۔

پنڈ نور پور

بمصرات دا دینہہ

چھاں ویلا

پنڈ دی مسیت اندر لاؤڈ سپیکر تے اعلان ہو رہیا سی.....

”حضرات اک ضروری اعلان سُو..... لیاقت کمیار ولد اسلم کمیار قضائے الہی نال اللہ نوں پیارا ہو گیا اے۔ اوس دا نماز جنازہ شام پنج و بے نور پور دے قبرستان وچ ادا کیتا جاوے گا۔ نماز جنازہ وچ شرکت کر کے ثواب دارین حاصل کیتا جاوے۔ اعلان ختم ہو یا۔“

اعلان سُن دیاں سار ہاجرہ نوں ایس طرحاں لگا جیویں آسمان اوہدے اُتے آ ڈگا ہووے۔ اوہدی طبیعت خراب ہو گئی، اوہنوں چھیتی نال ہسپتال اپڑان لئی گڈی

وِج پا کے شہر ول لیجایا گیا۔ پر نورپور دی حدو وِچوں نکلدیاں سے اوہدے ساہ پورے ہو چکے سن۔ ڈاکٹر نے اوہدی موت دی تصدیق کردیاں دسیا۔ ذیلداراں دے گھر غم دی پھوڑی وِچھ چکی سی۔ پورے نورپور وِج ہر اکھ بھجی سی۔ لوک ڈھائیں مار مار کے روندے پئے سن۔ اسلم تے جنتے اُتے سکتا طاری سی۔ کلثوم تے انصر ذیلدار دی دُنیا لٹ چکی سی۔ دوہاں دے اگے چکھے جنازے ہوئے۔ نمازِ جنازہ باوے اکرم شاہ نے پڑھائی۔

لیاقت دا آکھیا سچ ثابت ہويا، ”میں نورپور آواں گاتے اوہدوں جدوں تُوں ووہٹی بن کے میری اُڈیک وِج بیٹھی ہوویں گئی۔ میں نہا دھو کے نویں کپڑے پا کے آواں گا۔“

لیاقت بن ٹھن کے اج نورپور آیا سی۔ اوہدے اُتے کالی کلمے والی چادر سی۔ تے اوہدے گل چٹا کفن سی۔

اج لیاقت تے ہاجرہ دوہاں نے نویں لیڈے پائے سن۔ گلاب دیاں سحریاں پُھلاں نال اوہناں دیاں قبریں لیدیاں ہوئیاں سن۔

لیاقت تے ڈاکٹر ہاجرہ دی ہزاراں ورہیاں تے پھیلی محبت سہل رہی۔ اوہ محبت جیہڑی عالم ارواح وِج شروع ہوئی، اگلے درجے وِج دوویں اکو دینہہ گجھ ورہیاں لئی ایس جگ تے آئے تے فیر اکو دینہہ ای اگانہہ سدھار گے۔ پر اوہناں دی محبت ہمیش جیوندی رہی۔ جیہدی عمر خورے کئے ہزار ورہے ہے۔

